

cor, iecur, cerebrum, priusquam umbilicus, aut cæterorum quicquam procreationis initium capiat; omnium tamen primum umbilicum integre consistere, & absolui.

Quod igitur ante alia membra iecur efformetur, probant tum alijs experimentis; tum eo, quod scriptum reliquit Hippocrates lib. de natura pueri, ubi testatur se in genitura sex dierum vidisse rubrum, ac rotundum quiddam venularum lineamentis interlitum, quod procul dubio hepar erat; cum interim nulla appareret cordis delineatio. Deinde idem rationibus stabiliunt hunc in modum. Fœtus quandiu est, etiam antequam in lucem prodeat, nutritur, idque primo, cum prius viuat vita stirpis, cuius est tantum nutriri, deinde vita animalis: atqui fœtus non nutritur sine hepate: ergo nec sine hepate cohæret. Probatur assumptio. Namque, ut in progressu demonstrabitur, hepar est officina sanguinis, & commune promptuarium, à quo alimentum post secundam concoctionem per venas, quæ ab ipso oriuntur, in totum corpus dispensatur, ut tandem per nutritionem in substantiam rei alimentæ commutetur. Adde cum natura, quæ paulatim proficit, à facilioribus ordiatur, & generatio hepatis multo facilior, ac promptior sit; quandoquidem, ut eius color testatur, gignitur ex sanguine absque magna commutatione, videri naturam ab hepate membrorum formationem auspiciari.

Nihilominus Aristoteles in lib. de iuuentute, & senectute cap. 1. cor ante alia membra efformari censet, idque tum experimento, tum rationibus demonstrare contendit. Cor, inquit, animantium sanguine præditorum primo gignitur; quod etiam per ea constat, quæ fuimus speculati in ijs, quæ dum adhuc fierent, nobis vidisse contigit: quare & ijs, quæ sanguine carent, id primum fieri necesse est, quod vice cordis subrogatur. Idem etiam docuit lib. 3. de part. anim. cap. 4 & lib. 2. de generat. anim. cap. 1. & 4. Cum Aristotele sentit Auicenna Fen. 21. tert. Can. tract. 1. cap. 2. D. Basilius homil. in Psal. 1. D. Thomas in secunda secundæ quæst. 122. art. 2. & de potentia quæst. 3. art. 18. Magnus Albertus lib. 13. de animalibus. cap. 4. Aphrodisæus in suo primo libro de anima. Diuus relatus à filio lib. 1. summæ tract. 4. quæst. 39. Guevara lib. 3. defens. Galen. cap. 4. Garbius lib. 1. tract. 4. quæst. 49. Plinius de hist. nat. lib. 11. cap. 37. & alij. Quæ opinio hunc in modum suadetur, Nullum corporis membrum sine calore nativo sustentatur, adeo ut eadem sit & caloris, & animalis extinctio: sed nativus calor dimanat à corde, ut à fonte, indeque in totum corpus influit; ergo cæteris membris efformandis, tuendisque necessarium est cor; ex quo sequitur id primo effici.

Deinde id primo constat, quod postremo deficit, sicut & in artefactis videmus: sed cor ultimo deficit; quandoquidem omnium tum hepatis, tum sensuum functione abolita, adhuc cor palpitare deprehenditur, at ubi primum cordis motus cessat, emoritur animal, ut & medici ipsi fatentur, & experientia docet: ergo cor primo constat.

Postremo idem sic confirmatur, Ad hepar spectat nutrimentum sanguinis

Experimentum
ab Hippocrate
sumptum.

Prima ratio
pro sententia
Hippocr.

Secunda ratio.

Opinio Aristotelis.

Sectatores Aristotelis.

Prima ratio
pro Aristotele.

De necessitate
cordis Arist.
lib. 3. de part.
an. c. 7. & lib.
5. de gener.
an. c. 2.

fanguinis confectio, ad cor arterialis sanguinis, & spirituum generatio; sed foetus in primo illo vitæ exordio non requirit confectioem sanguinis nutrimentitij factam ab hepate, cum interim ei à matre alius sanguis ad alimentum suggeratur; requirit tamen arterialem sanguinē, & spiritus, quibus potissimum vita continetur, qui que non nisi à corde generantur; potest igitur foetus sine hepate vitam exordiri; non tñ sine corde. Hæc tamen ratio, quatenus sumit confectioem sanguinis nutrimentalis esse ab hepate, repugnat doctrinæ Aristotelis existimantis, vt progressu magis patebit, in corde confici tam arterialem, quam nutrimentalem sanguinem. Vnde & lib. 2. de generat. anim. cap. 1. probat cor primò generari; quia nutriendi, augendi que principiū est.

ARTICVLVS III.

PROBABILE ESSE COR;

probabile item iecur primò gigni: vtriusque
partis argumenta probabilia
tantum esse.

Nonnulli cum superiora argumenta perpendissent, in eam venire sententiam, vt existimarint neque hepar, neque cor prius; sed vtrumque simul delineationem capere; eo quod neutrum sine altero cohærere, aut propria munia obire possit: quod fuerat olim Galeni iudicium primo libro de spermate cap. 7. idque præter rationem nequaquam videri scripsit Fernellius lib. 7. suæ Physiologiæ cap. 10. Quia tamen duæ aliæ sententiæ, quarum argumenta superiori articulo retulimus, communiores sunt, & vtraque magnam habet probabilitatem, earum rationes diluemus, vt quam quisque voluerit, tueri possit.

Opinio Galeni.

Responso ad experientiam Hippocratis

Solutio primi arg. pro sententiâ Hippocrat.

Ac primū ad Hippocratis experientiam, dicimus Aristotelem quoque testari contrarium se fuisse expertum, cui eo maior hac in re fides haberi potest, quod perlatis ad se iussu Alexandri regis ex toto Asiæ, Græciæque tractu animalibus, id multò frequentius, ac in pluribus animantium speciebus explorare potuit. Ad primam verò rationem dicimus licet foetus dum vivit, nutritionis munus obeat; non tamen necessarium esse, vt sanguine, quem ipse virtute hepatis confecerit, nutriatur; sat enim est ali eo, quem ad id per vmbilicum à matre accipit; dicitur autem foetus primò stirpis, deinde animalis vitam vivere, non quod postquam formam animalis obtinet, ante omnem cordis functionem nutriatur; sed quia prius habet formam plantæ, cuius est tantum nutrirī, & aulescere. Auicenna Fen. 21. tertij Canonis tractu primo, cap. 2. ait foetum per primos dies, dum adhuc informis est, & delineari tantum partes incipiunt, nullam substantiæ defluxum pati

pati, qui aliunde compensari debeat, proindeque non illi opus esse ali-
mento, aut nutritione. Non tamen placet hæc sententia, quia ut suo
loco ostendemus, omne viuens dum viuit, nutritur, & à primo vitæ
exordio materiæ dispendium subit.

Ad alteram rationem respondemus naturam ordinariè progredi à
facilioribus, sed interdum illa, quæ magis operosam confectionem re-
quirunt, priùs moliri, cum videlicet ea magis necessaria sunt; quando-
quidem ordo prouidentia postulat, ut necessitatis potius, quàm faci-
lilitatis ratio habeatur.

Ad ea, verò, quæ pro altera quæstionis parte adducta sunt, respon-
dendum est in primis quod ad experientiam attinet, fuisse quoque in
ea genitura hepatis delineationes, sed præ exiguitate non conspicuas.
Ad primam rationem dicendum, foetum, etiam sub forma animalis,
duplicem habere statum; vnum primo vitæ exordio imperfectum, &
inchoatum; alterum decursu temporis perfectiorem. Et in priori qui-
dem, quia tunc solum nutritur, non egere respiratione, quæ ministerio
pulmonum fiat, nec arteriali sanguine, aut spiritibus vitalibus, calore
influenti; sed calore insito duntaxat, quem à parentibus comunicatum
& singulis membris à primo ortu inesse constat. Nam quod eiusmodi
calor absque alio, qui à corde influat, ad imperfectum illum vitæ gra-
dum, & ad nutritionem pro tempore obeundam sufficiat, arguimento
sunt stirpes, quæ ope solius insiti caloris, hoc est, absque calore eis ab
aliqua ipsarum parte comunicato, opitulante tamen ætherio calore,
qui etiam animantibus subuenit, viuunt, nutriunturque. Et verò licet
principio mater sanguinem ad alimentum foetus suppeditet; adhuc ni-
hilominus foetus proprii iecoris officina indiget, tum ut maternum illum
sanguinem sibi accommodet, tum ut inde ipsum per venas distribuat,
quæ sine iecore constare non possunt, cum ab illo ortum capiant. Nec
propterea quod vltimò cor deficit, necesse est, ut primo oriatur. Nam
cum vita initio imperfecta sit, ut animal vitam inchoet, tenuia exordia
satis sunt; vbi autem ad perfectiorem statum euasit; plura, ut cõtinue-
tur, requiruntur. Quo fit, ut animal sine corde vitam auspicietur; non
tamen sine cordis beneficio vitam seruet; atque adeò deficiente corde
moriatur. Ait quoque Galenus 2. de placitis Hippocratis, & Platonis
ex eo quod primò omnium particularum moueri cor incipiat, atque vltimò
cesset, rectè colligi id motus initium esse; non tamen omnis, sed eius,
qui in pulsibus inest.

Solutio 2.

Responso ad
arg. pro opi-
nionem Aristo-
telis.

De calore in-
sito, & influ-
ente.

Cor vltimò
deficit, non
tamen primò
oriatur.

Galenus.

Hæc intelli-
genda cum
ea modera-
tione, quæ tra-
ditur cap. 5.

QVÆSTIO XXX.

CVR FILII PARENTIBVS,
alijs ve similes, aut dissimiles nascantur.

ARTI.

ARTICVLVS I.

TRADVNTVR NONNVLLÆ
huius rei causæ.

TRiplex, vt alia omittamus, similitudinis genus est: vnum in specie; alterum in sexu; tertium in efugie. Primæ similitudinis causa, est natura ipsa agētis vni- uoci, quod ita suam determinat actionem, vt singula- re eiusdem naturæ specificæ producat. Secūdæ causa est ea, quam ex Aristotele, & D. Thoma superius tradidimus, de qua etiā Galenus lib. 2. de semine cap.

4. & 5. Lactantius lib. de opificio Dei, cap. 12. M. Albertus lib. 16. de animalib. tract. 1. cap. 14. & lib. 18. tract. 1. cap. 2. Alensis 2. p. quæst. 89. memb. 4. Marsilius in 2. sent. quæst. 13. art. 1. Aegidius dist. 20. Maior eadem dist. quæst. 1. Quænam autem tertiæ similitu- dinis causa existimāda sit, quæstio est per obscura, quam, præter alios, ex professo tractat Aristoteles lib. 4. de generatione anim. cap. 3.

Sciendum autem in primis est dissimilitudinem in vultu, & illam prope infinitam, ac mirabilem formarum, seu facierum varietatem, quam videmus, vnum esse ex ijs, quæ diuini numinis prouidentiam demonstrant, vt D. Nemesius in lib. de animæ facultatibus cap. 42. ait: aliter enim neque familiarem ab inimico, neque vxorē ab aliena, neque filium à seruo internoscere quis posset; ex quo magna vitæ incommo- da, & ingens humanarum rerum perturbatio sequeretur.

Deinde aduertendum quod ad similitudinem ipsam attinet, eam in duobus potissimum consistere, in colore, & membrorum figura, ac lineamentis. Communis autem causa, è qua proximè colores nascun- tur, est temperamentum quatuor primarum qualitatum, ex quarum permistione colorum varietas existit. Qua de re Aristoteles in lib. de coloribus, si eius est illud opus. Communis item causa delineationis, & figuræ membrorum, est victus formatrix à parentibus semini im- pressa, vt supra docuimus. Princeps verò causa temperamenti efficiēs sunt progenitores, qui vt compositum gignunt, ei que esse conferunt, ita quæ ad illius conseruationem requiruntur, quorum vnum tempe- ramentum est, tribuere debent. Ijs quoque accedit soli, cæliq; natura, & conditio, atque influxus corporum cælestium, quæ vt ad hominum ingenia; ita & ad qualitatum compositionem immutandam, modificā- damuè non parum conferunt, vt testatur experientia, docentq; Plato 5. Dialogo de legibus, Aristoteles 7. Polit. cap. 7. Ptolomeus in 2. tractatu quadripartiti, Plutarchus 5. lib. de placitis cap. 5. Cicero. 1. de diuinatione, & alij.

Igitur causa principalis proxima, & ordinaria, ob quam filij paren- tes colorū similitudine referunt, sunt ipsi parentes, immediata verò, & minus

Triples simi- litudo.

De admirabi- li facierū va- rietate, & dis- similitudine.

Vnde colorū diuersitas.

Causa simili- tudinis in co- loribus.

De tertia simi- litudine Auc. 9. de anim. Gal. lib. de ther. ad Pifo- nem cap. 14. Aphrod. sect. 8. probl. 20. Mirand. 1. de Exam. van. c. 16. Alb. loc. cit.

Legem Alb. lib. 8. de ani- ma lib. tract. 1. c. 4. & lib. 22. tract. 1. c. 3.

lib. q.

hac Med in lib. lib. cul. mic. nus intel caus sect. duob huius

Huius rei
exēpla Solin.
in Polyh. c. 5.
Legē etiā D.
Tho. 112. d.
30. q. 2. a. 2. ad
4. Aeg. ead. d.
Rich. q. 2. cir-
ca 5. princ. ad
7. Maiorem
quæst. 6.

minus præcipua, est conveniētia natiui tēperamenti, in quo nūc pater-
na, nūc materna vis ad propriū colorē imprimendū excellit; nūc ambæ ex
æquo influunt. Sed quia prædicta qualitatum complexio non semper
talis est in sobole, qualis in parentibus; sed qualis in auro, aut extraneo;
quia ob causæ alicuius incidentis concursus, ad cognatam, aut exter-
nam personam inflectitur; inde est quod non semper filij parentes; sed
alios colore reddunt. Cuius rei illustre fuit exemplum Nicæi nobilis
Pyctæ Byzantij geniti, qui, ut refert Plinius libro 7 Naturalis hist.
cap. 12. adulterio Aethiopsis nata matre, nihil à cæteris colore differē-
te, ipse atricoloris filium genuit.

Qui ex utro-
que parente
candido in
auro Aethio-
pem de gene-
rauit.

Similiter quod ad membrorum figuram spectat, eius præcipua
causa sunt parentes; instrumentaria verò, & immediata est virtus for-
mativa, cuius ministerio parentes delineationem similem suæ in foetu
consignant, ut ij, qui sigilli interuentu suam imaginem in cera expri-
munt. Nonnunquam verò ad id alter parentum maiorem, nonnun-
quam ambo parem efficacitatem conferunt, ut de coloribus diceba-
mus, & hæc est causa ordinariæ similitudinis secundum membrorum
effigiem inter natos, & parentes. Sed interdum filij, quasi neglecta pa-
rentum specie, proavum v. g. æmulantur: quod ita nonnulli fieri ex-
plicant, ut quemadmodum imaginatrici potentiæ importunè se se in-
gerit imago, quæ multo ante inusta fuerat, oblitescēte ea, quæ recē-
ter obsignata est: ita vis formatricis facultatis à proavo in posteros
propagatæ (quæ cum genitoris similitudinem intenderet, neque
in filij, neque in nepotis ortu id assecuta est) in pronepotis gene-
ratione quasi reuiuiscat, & excitetur, eumque proavo similem red-
dat. Denique non raro accidit, ut virtus formativa aliunde inter-
polata digrediat, ad omnino extraneam, & ad monstrosam mem-
brorum effigiem exprimendam, ut in Physicis exposuimus.

Causa simili-
tudinis in ar-
tū compo-
sitione.

Lib. 2. cap. 9.
q. 5. att. 2.

ARTICVLVS II.

QVANTAM IN RE

proposita imaginatio vim
habeat.

hac re Mich.
Med. d. c. 11
in Deū fide
lib. 2. l. c. 11
lib. 1. de oc-
cult. naturæ
mic. c. 11. Cata-
neus lib. de
intellectu, &
caus. mir. ef-
fect. Mirad.
duobus lib.
huius, arg.

IAM verò plurimis euentis deprehensum est parentum imagina-
tionem ad temperamentum, & ad vim formatricem modifcan-
dam, atque inflectendam, mirabilem vim habere; adeo ut si nimis
vehemens, & intenta sit; nonnunquam rei cogitatæ figuram, etiam
alienam, & peregrinam, foetui inducat. Sic accidit aliquando, ut
ex utroque parente albo ater filius gigneretur, quod mater Aethiopem,
quem in cubiculo depictum habebat, imaginatione versaret. **Quin**

Cc &

Plinius.

& gallinam, quæ inter concipiendum aspectu milui territa fuit, pullū ferunt exclusisse miluino capite. Huc pertinet illud Plinij cap. 12. libri 7. naturalis histor. hausta sub ipso conceptu imago, similitudinū reputatio est. Cogitatio enim vtriusque parentis animo, subito trās-uolans effingere similitudinem existimatur. Hinc nonnunquam videmus ex albis parentibus in Aethiopem partum ipsum degenerare. Suntque plures in homine, quàm in cæteris animalibus, differentiæ, quoniam velocitas cogitationum, animique celeritas, & ingenij varietas multiformes notas imprimit, cum cunctis animalibus immobiles sint animi, & similes omnibus, singulisque in suo cuique genere. Hæc ille, quæ partim videtur accepisse ex Aristotel. in problem. sect.

D. Thomas.

10. problem. 12. D. etiam Thomas in 2. sent. distinct. 20. quaestione 2. artic. 1. asserit in statu innocentia nunc mares, nunc foeminas pro parentum arbitratu fuisse procreandos; quia tunc, inquit, corpus animę perfectè obediret. Idemque repetit prima parte. quaest. 99. art. 2.

Lege Aeg. in 2. d. 20

Prima opin.
de modo, quo
imaginatio
rem transmu-
tat.

At enim quonam pacto imaginatio tantam vim exercent, difficile explicatu est. Quidam ita opinantur. Apprehendit mater intenta cogitatione v. g. formam Aethiopis, eiusque imaginem imprimit in spiritibus, quibus cerebri meatus referti sunt: ea deinde imago spiritibus quasi vehiculo ad conceptionis locum perlata, materiam fetus nigro colore in futurum imbuit, vimque formatricem semini inhaerentem ita modificat, ut quæ foetum parentibus similem fictura esset, non nisi qualem prædicta imago repræsentat, effigiet; sicque accidit ut foetus in Aethiopis formam degeneret. Itaque admittunt huiusce opinionis auctores posse imaginationem qualitatem aliquam, ut colorem & figuram per se producere. Quibus adstipulatur D. Augustinus 3. de Trinitate cap. 7. ubi exponens quomodo oves Iacob ex contuitu virgarum conciperent diuersi coloris foetus; Ut de varietate, inquit, virgarum, pecorum conceptorum color aliquid duceret, fecit hoc anima gravidæ pecudis per oculos affecta forinsecus, & interius secum pro modulo suo formandi regulam trahens. Eandemque sententiam inculcat lib. 11. eiusdem operis cap. 2. hisce verbis. Voluntas circa imaginem sensui impressam tantam vim habet, ut, si admodum violenta sit, ubi non resistit durior, pigriorque materies visibilem speciem, coloremque commutet.

D. Augustin.

Secunda opi-
nio.

Cæterum D. Thomas lib. 3. contra gent. cap. 103. disputans contra Auicennam, qui animam sola imaginatione non modo suam, sed alienū etiam corpus alterare aiebat, statuit potentiam imaginatricem per se, ac vi sua nullam producere qualitatem, sed eatenus dici alterare; quatenus spiritus, & sanguinem, ac humores ciet, ex quorum vario motu, & coitione variæ in corpore qualitates existunt. Illud verò pro hac D. Thomæ opinione est, quod non admodum verisimile videtur imaginem coloris, in qua color diminutum, & imperfectum, & tantum, uti vocant, intentionale esse habet, verum colorem posse gignere; alioqui cur non semper imago coloris expressa ab anima idem præstet?

Dubiam.

Dicen-

De hac Auic.
& Arabum o-
pinio Ficini
lib. 11. de im-
mortalitate
cap. 4.

Dicendum tamen quod nonnulli inquit, vt substantia interuentu accidentis substantiam gignit, ita non debere mirum videri, si anima per intentionale, & adumbratum esse rei, verum ac perfectum eius esse producat, non quidem semper; id enim negat experientia, sed nonnunquam, & certis quibusdam subiectis ad id aptis, vt in foetuum materia, quæ tenuis, & flexibilis est. Præsertim quod si imaginatio, ea duntaxat ratione, quæ a D. Thoma assignatur, corpus immutat, non apparet quo pacto effigies, & color, aliaque eiusmodi accidentia præconcepta in materiam foetus inducantur; quæ tamen re vera induci, testis est experientia. Quare hæc opinio nobis magis arridet, maximè cum eius auctorem, præter alios, habeamus D. Augustinum loc. cit. vbi ait imaginem sensui impressam colorem commutare. Quod non ita est accipiendum quasi imago coloris, quæ in oculo recipitur, immediate similem gignat colorem, sed mediatè; quatenus videlicet illius interuentu, seu per aliam speciem ab illa derivatam imaginatio (vt primo loco eorum, quos citauimus idem Augustinus indicat) colorem illum apprehendit, quem subinde in materiam foetus imprimit modo ante explicato.

Solutio dubij.

Lege M. Alb. lib. 23. de animalibus tract. 1. c. 5.

Capitis quinti Explanatio.

Estat de accretione & Differunt hæc de generatione, & alteratione: aggreditur nunc ad disputandum de accretione, & decrectione; duoque tractanda proponit. Alterum, quo differant a generatione, & alteratione: alterum, quo pacto res augetur, & diminuatur. Quod ad primum atinet, in dubium vocat, num prædictæ mutationes solo termino ad quæ, an aliter quoque, hoc est, modo, quo perficiuntur, inter se dissideant, aitque, utroque differre. Terminum ad quæ, quia generatio tendit in substantiam; alteratio in qualitatem; accretio, & decrectio in quantitatem. Modo quia cum res gignitur, non necessariò locum mutat, vt cum ex homine caudæ fit. Similiter etiam quod alteratur, potest enim nihil mutato loco alterationem subire, vt

Quo pacto accretio & decrectio a generatione, & alteratione differant.

C A P. V.

Text. 25.

Estat de accretione dicamus, quoniam a generatione, & alteratione differat, & quo pacto vnumquodque eorum, quæ suscipiunt incrementum, augetur: & quæ duntaxat eorum, quæ decrescunt, diminuatur. Primo itaque considerare oportet vtrum mutua earum inter se differentia in eo solum sita sit, circa quod versari solent, verbi gratia, vtrum eo solum inter se dissideant, quod ea mutatio qua ex hoc in hoc tendit, puta ex substantia potentia

cum Socrates eodem vestigio consistens exalbeleat. At quod augetur, vt in ampliore molem funditur, ita maiorem loci capedinem exposcit, atque adeo locum mutat. Quod item ei, quod minuitur, suo modo accidit. At alio, quam quod fertur. Ostendit aliter mutare locum, quæ augetur, vel minuitur; aliter ea, quæ feruntur motu recto, aut circulari. Nam quæ feruntur motu recto totum locum relinquunt, quæ circulari, non variant locum, nisi ratione partium, cum ipsam totum non aliò demigret; sed in eodem circulo versetur: at quod accretionem, vel decrectionem subit, neque ex toto mutat locum, neque in eodem semper manet; sed cum accrescit, maiorem, cum decrescit, minorem locum vendicat.

Vt locum mutant quæ augetur, & decrescunt.

At id circa quod) Accedit ad alteram partem præpositæ disceptationis; atque in primis summat accretionem versari circa magnitudinem; tum quærit an res sumant incrementum per id, quod est potentia

Accretio ne versari circa magnitudinem

magnitudo, ita ut id actu magnitudinis expers sit; an per aliud quidpiam. Quod autem primum dici non possit, ostendit, quia id vel esset materia separata, vel in alio existens. Non posse esse materiam separatam probat, quia tunc vel nullum obrineret locum, quasi punctum, aut vacuum: vel esset corpus sensum omnem fugiens. Quæ duo à veritate quam maximè sunt aliena. Nam si id, quod augetur, & gignitur, locum vendicat, etiam id, ex quo incrementum sumit, & generatur, in loco erit, siue per se, siue ex accidente. Item si datur corpus, id in aliquo ente naturali erit, tale autem corpus necessariò monet sensum.

d At verò si sit in aliquo > Refellit alteram partem, probans illud magnitudinis expers non posse esse materiam existentem in alio; ita tamen, ut nihil eius sit, nec pars, neque accidens.

Si enim aliquid foret tunc non potentia, sed actu esset. Quod ergo non ita in alio existat, probat ex incommodis, quæ inde sequerentur. In primis enim posset dari generatio unius ex alio non corrupto. Nam cum v. c. aer ex aqua gignitur; fieret aer ex materia existente in aqua; quæ materia, cum neque esset pars, neque accidens aquæ, oportet aquam integram atque incolumem remanere, utpote cui neque forma, neque aliquid aliud adimeretur. Secundò, posset in uno composito esse infinite materie, cum nihil eius sint, nec una alteram excludat, siquidem non sunt actu corpora. Tertio, deberet id, quod gignitur, exire ab eo, ex quo gignitur, ut aer ex aqua, tanquam ex vase, nullam profus mutatione aqua subeunte. Quæ omnia cum maximè absurda sint, planè concluditur non dari materiam separatam, sed existentem in compositis physicis, ut earum partem; quæque in genito, & in corrupto eadem res sit, ratione tamen diuersa.

e At verò neque puncta > Ostendit superioribus argumentis probatum etiam relinqui neque puncta, neque lineas esse materiam corporum, è qua fiat augmentum. Oportet enim hæc aut separatim per se consistere, aut in aliquo corpore esse; atque ita colligerentur eadem prope incommoda, quæ superius. Non igitur isthæc sunt materia incrementi, quam quaerimus, sed potius id, cuius hæc ultima, seu termini sunt, hoc est, in quo inhererent puncta, & superficies, ut in subiecto, id est, materia affecta quantitate.

f Quæ nec sine affectu > Materiam, qua res incrementum suscipit, esse quantitate præditam ex eo confirmat, quia cum materia nec sine qualitatibus, nec sine forma substantiali coherere valeat, sit ut nequaquam existat sine quantitate, cuius interiecta qualitates recipit, & cuius

in substantiam actu, generatio sit: quæ verò circa magnitudinem versatur, accretio & decretio: quæ autem circa affectum alterationis atque earum, quæ posteriore loco dictæ sunt, utraque etiam ex hisce, quæ potentia sunt, ad ea, quæ sunt actu mutatio sit: an etiam mutationis modus differat? Nam nec id, quod alteratione subit, nec id, quod generatur, necessariò mutari loco cernitur quod autem accrescit, aut decrescit, cernitur. b At alio, quàm quod fertur, modo: quod enim fertur tota mole locum mutat: quod autem accrescit perinde atque quod distendi, produci que solet: hoc enim manente, partes alio, non sicuti globi partes, migrant, suumque deserunt locum: nam globi partes, toto manente equali in loco, locum ex loco mutant: at partes eorum, quæ augetur, semper in ampliorem locum vergere solent, & eorum, quæ decrescunt, in minorem. Generationem igitur, alterationem & accretionem non solum obiecto, sed ipso item mutationis modo differre, perspicuum est. c At id, circa quod accretio, decretio ve versari solet (versari autem videtur circa magnitudinem) utro modo accretionem, decretionem ve subire existimandum est: utrum, inquã, ex potentia quidè magnitudine, ac corpore, sed actu nec corpore, nec magnitudine corpus fieri, an non putandum est? Atque cum hoc bisariam dici cõtingat, utro modo sit accretio? utrum ex separata ipsa per se materia, an existente in alio corpore? an neutro modo fieri queat? nam si separata sit, aut nullum occupabit locum, veluti punctus quidam, aut vacuum, vel corpus non sensibile erit. Horum autem alterum non contingit, alterum necesse, est in aliquo esse: quod enim ex eo oritur, id sepe alicubi erit, quare & illud aut per se, aut per accidens. d At verò si sit in aliquo, & ita quidem seiunctum sit, ut nihil illius, aut per se, aut per accidens sit, multa profectò vel quæ fieri nequeant, euenient. Dico autem, ut si ex aqua fiat aer: non id erit aqua mutatio-

Text. 26.

Text. 27.

Text. 28.

Materia incrementi quæ sit.

cuius etiam interuentu ad diuersas formas substantiales excipiendas opus est. Quod verò absque forma substantiali consistere non possit, ex eo suadet, quia quicquid gignitur, fit ex aliquo corruptionem subeunte, quod formam substantialem obtinebat; fitque ab aliquo agente actu, quod formam inducit (siue id sit eiusdem speciei, aut generis cum re producta, vt cum leo leonem generat; siue non; sed tantum habeat vim ad id efficiendum, vt habet piper ad calorem generandum, quo actionis modo potest calidum fieri à non calido, durum à non duro, hoc est, à non habente actu calorem, aut duritiem formalem) Ex his autem necessario consequitur nullius agentis actione materiam omni forma exui, sed vni formę alteram succedere. Iam quod materia absque omni qualitate non sit, ea ratione ostendit; quia, cum idem Platonice non

Quicquid gignitur è re corrupta fit.

Nō dari ideas Platonicas.

tationē subeunte; sed quia in aqua, vt in vase, materies eius est. Nihil enim vetat, infinitas esse materias, quare & actu fieri. Adde quod nec ita aer ex aqua oriri videtur, vt permanente aqua aer indè egrediatur. Satius igitur fuerit inseparabilem omnibus materiã tribuere: vtpotè quę vna numero, eadēq; sit, ratione nō vna. c At verò nec puncta, nec lineas, corporis materiã ponere iisdem de causis oportet; sed cuius vltima sūt hæc, id materies est, & quę nec sine affectu vnquã nec sine forma esse potest. Gignitur igitur absolutè aliud ex alio, id quod alio quoq; loco iam definitū est. Atq; ab aliquo actu existente, quod eiusdem sit aut generis, aut speciei, vt ignis ab igni, aut ab homine homo. Aut ab actu durū enim à non duro fit. Cum autē & corporeæ substantiæ materies sit corporis iã talis (nullū enim est cōmune corpus) eadē & à magnitudine, & ab affectu, ratione quidē, non itē loco separabilis est; nisi & ipsi quoq; affectus separabiles sint. P atet igitur ex his, quę addubitauimus, accretionē nō esse mutationē è potentia quidē magnitudine, actu verò nullā habēte magnitudinē; quādoquidē quod cōmune est, separabile esset: hoc autē esse nō posse, dictū iam est. g Præterea talis mutatio accretionis propria nō est, sed generationis. Nā accretio magnitudinis, quę in quopiã inest, augmentatio est. Decretio verò, eiusdem diminutio. Quāobrē id, quod accrescit, magnitudinē quandā habeat oportet. Proindē nequaquam cōuenit, accretionē è materia, quę magnitudinis sit expers, ad actū magnitudinis esse: potius enim esset generatio corporis, nō accretio. h Potius itaq; sumamus oportet quasi tractates ab initio quęstionē, qualis accretio, decretio vè, cuius causas querim⁹, existat. Igitur eius, quod accremētū suscipit, pars quę uis augeri videtur. Atq; pari modo in decretione minor euadere. Præterea accedente quopiã accrescere, & abe-

dētur, nulla esse potest materia, quę nō sit alicuius singularis sensibilis, & ex cōsequenti habētis aliquā qualitatem subiectā sensui. Quibus ita constitutis disputationis summā facit, concludens nihil posse ex materia non actu quāta augescere; quia sequeretur materiam, quę cōmune est formarū receptaculū, separari posse ab omni forma, quod impugnatū fuit. g Præterea talis mutatio) Rursus alia ratione cōfirmat materiã, qua res incrementū subit, nō esse à magnitudine separatā, videlicet, quia accretio nō est generatio rei, sed nouę quantitatis accessio, quare oportet id, quod re auget, aduhere secum quantitatem, alioqui non rem maiorem efficiet: h Potius itaque) Propositam quęstionē de modo, causisque accrementi, & decemēti, à primis initijs tractaturus hypotheses quasdam subijcit. Prima est. Omne, quod augetur, aut minuitur secundum quālibet partem augeri, minuique. Secunda, accretionem necessariò fieri recepto aliquo in singulis partibus, quę auges-

Accretio, nō uę quantitatis accessio.

Obiectio.

Obiectio.

Diffutio obiectio.

cunt, pari que modo decretionem fieri aliquo abeunte.

i Itaq; aut incorporeo; Vberioris explicationis gratia redit ad superiorē dubitationē de materia quāta, petitque nū id, quo res augetur, incorporeū sit, id est expers magnitudinis, an corporeū. Quod primū dici nequeat, inde cōprobat, quia admittenda esset materia absque omni forma, vt superius deductum fuit. Obijcit tamen in contrariam partem; quia si res quanta re quanta augetur, cū secundū omnem sui partem aliquo de nouo adueniente augetur, vt paulò ante suppositum, erunt simul duo corpora, sequę duę magnitudines permeabunt, quod fieri nequit.

k At verò nec accretionē) Diceret quispiam cū ex aqua gignitur aer, augeri aquam nullius nouę partis accessu: quod secūde hypothesi repugnat. Occurrit Aristoteles negandò id, quod assumitur. Etenim quod augetur non interit, sed idem perseverat, aqua verò, cū in aerem

mutator, interit. Quare minimè augetur: sed neque aer; siquidem non extitit in progressu huius mutationis; sed in eius termino duntaxat. Itaque nihil in ea clementiam sumpsit, nisi forte corpus aliquod manens sub utroque termino. Verùm quod hoc dici non possit ostendit, quia esto tale corpus in natura rerum existeret, non verè tamen augeri diceretur, aut imminui; quia inter alia, quæ ad hoc requiruntur, vnum est, vt rei aliqua pars materię quantæ denuò accedat, vel recedat, quod tamen qua ratione tali corpori eueniat non cernimus. Notandæ sunt autem tres conditiones ad accretionem necessariæ quas Aristoteles proponit.

Dubium.

1 Sed quæret aliquis. Quia corpus corpore augeri docuit, quæstionem excitat: quidnã augeri dicendũ sit; id ne cui aliquid adijcitur, id est, viuens ipsum; an id, quod adijcitur, id est alimentũ.

Responsio.

Nam quod vtrũq; augetur, ex eo videtur, quia vtrũque maius euadit; vt cũ aqua admiscetur vino; vtrũque enim videtur incrementum sumere. Quæstioni respondet augeri viuens, non alimentum, quia illud manet, hoc autem corrumpitur, & in substantiam viuens cõuertitur: quemadmodum & in aquæ cum vino mixture, si vinũ præualeat, & aquam in propriã substantiam commutat; non aqua, sed vinum augetur; quia id re vera permanet, vt eius functiones, nẽpe, calefactio, corroboratio, aliæque eiusmodi testantur.

Similitudines inter id, quod accrescit, & id quod alteratione subit.

In alteratione quæque) Geminam statuit similitudinem inter id, quod accrescit, & quod alteratur. Prima est, quod vt id, quod accrescit, permanet, ita & id, quod alteratione subit, facta duntaxat penes affectus, seu qualitates mutatione. Monet autem duo esse genera alterationem: quædam enim dum agunt, nihil repatiuntur, vt sol dum in sublimatam mundum influit: alia repatiuntur simul, vt inferiora corpora inter se: verbi gratia, cũ aqua calida in frigidam infunditur: hæc enim dum refrigerat, calefit; illa dum calefacit, refrigeratur.

Dubium.

Quorũdam responsio.

Verùm quod altera) Altera similitudo est, quod vt in eo, quod augetur, est virtus auctrix; ita & in eo, quod alteratur est virtus alterãda. Illa enim insidet in viuente, quod incrementũ sumit: hæc in aqua, v. c. quæ dũ ab aere calefit, ipsũ etiam per innatã frigiditatẽ alterat. De hac tamẽ Aristotelis assertionem quærent interpretes, an ita se habeat. Non enim videtur absolute pronuntian- dum alteratricem virtutem esse in eo, quod alteratur, vt patet, cũ lignum ab igni calefit; & cũ viuens ipsam ab alimento patitur. Sunt qui velint Aristotelem locutum duntaxat de alteratione, quæ accretionem præcedit, cuius, sicuti & accretionis, virtus in ipso viuente residet. Alij respondent cum Alexandro & Philopono duplicem esse virtutem alteratricem;

abeunte decretere. i. Itaq; aut incorporeo, aut corporeo augeri illud necesse est. Si igitur incorporeo, quod cõmune est, separabile erit. At à magnitudine materiã esse separabile, quemadmodũ prius est dictũ, impossibile est. Sin vero corporeo, duo corpora, id in quam, quod augetur, & quod auget, in eodem erunt loco; quod etiã fieri nequit. & At verò nec accretionẽ, decretionẽ vè perindẽ fieri, atq; cũ ex aqua fit aer (tunc enim moles fieri maior adsclet) dicere contingit: non enim id accretio, sed eius quidem, in quod mutatio fit, generatio; cõtrarij vero corruptio erit; neutrius autẽ accretio. Imò aut nullius, aut quid, si quid vtriusq; ei inquam, quod oritur, & ei, quod interit, cõmune est, veluti corpus eius erit. Et nec aqua, nec aer accrescit. Verũ illa interit, hic oritur: sed corpus, siquid augetur. At hoc quoq; fieri nequit. Nã ea seruare oportet, quæ, ei quod accrescit, decrescit vè, ratione cõpetunt. Hæc autẽ tria sunt; quorũ primum est magnitudinis, quæ accrescit, partẽ quãlibet maiorem effici; v. g. si caro, carnis. Alterũ accedente quopiã. Tertiũ, seruato pariter, atq; manente eo, quod accretionẽ subit. Nam cũ quippiã simpliciter, absoluteq; gignitur, aut interit, non permanet. At cũ alteratur, aut accrescit, decrescit vè; quod alteratur, aut incrementa suscipit, id permanet: verũ illic affectio, hic magnitudo, eadem nõ manet. Quod si mutatio illa, quã diximus, esset accretio, contingeret profectò quippiã nulla re accedente, permanente vè accrescere, nullaq; abente decretere, & id non manere, quod suscipit accretionem. At hoc seruare oportet: quippè cũ accretio talis esse supponatur. 1 Sed quæret aliquis, quid est, quod accrescit; vtrũ id, cui nõnihil additur; v. c. siquid crus augeat, crus vè maius euadit: quod autẽ incrementũ præstat, ipsũ, in quã, alimentũ, minimè? sed cur nõ abo incrementa susci-

Text 33.

Text. 34.

vnam formalem, aliam virtuaalem. Ac formalem quidem non oportere esse in alterato, ut videtur est in manu, quæ ab igni calefit. Ad virtuaalem autem inquirunt duplicem potestatem requiri, vnã effectricẽ alterationis respectu alterati; aliam, à qua alterans ad actũ excitetur. v.g. in pipere est virtus calefactiua, quæ tamen non operatur, nisi prouocetur, & quodammodo actuetur à calore ventriculi. Dicitur ergo virtus piperis effectricẽ alterationis, quia calefaciendo ventriculum alterat: virtus autem ipsius ventriculi, qua illa excitatur, dicitur alteratiua alterantis. Hæc igitur est, inquirunt hi auctores, quam Aristoteles docuit esse in alterante, non autem alia. Facilius solutio erit si dicamus Aristotelicam assertionem non limitari ad certum aliquod genus alteratorum, sed esse indefinitam, quasi diceret in eo conuenire accretionem, & alterationem,

Virtus piperis ut prouocetur.

Solutio facilius dubij superioris.

suscipiunt? Nam tam quod additur, quam cui additio fit, maius reddi assolet: baud secus atq; cum aquæ vinum miscueris, pari enim ratione vtrũq; maius est. An quia huius substantia maneat, illius verò, puta cibi, baud quãquã? Quando & illic quoq; quod euincit, ac superat, in ipsa mixtione augeri dicitur, ceu vinũ. Nã vniversa mixtura vini non aquæ functionẽ exercet. M. In alteratiõẽ quoq; similiter si caro & substantia ipsa maneat, eorum verò affectuũ, qui per se cõpetunt, qui spĩã insit, qui prius nõ inerat, hoc sanẽ alteratũ est. Id autẽ, quo alteratũ est, interdũ nihil patitur, interdũ & illud quoq; pati solet. V. Verũ quod alterat, atq; motus principũ, in eo est, quod alteratur, & eo, quod accrescit: quod enim mouet, in hisce est. O. Quãdoquidẽ & quod ingeri solet, fieri aliquãdo maius potest & corpus, quod eo fruitur, vt si quod ingeritur, spiritus fiat. Verũ cum hoc patitur, corũpi solet, nec in eo est id, quod mouẽdi vñ obtinet. p. Cũ autẽ de hisce sit abũde addubitatur, dubitationis solutionẽ inuenire enitamur oportet, illud seruãtes, permanente, inquã, eo, quod augetur, atq; adueniẽte aliquo fieri accretionẽ, & abeũte decretionẽ: & insuper quoduis sãibile signũ maius, minũvẽ reddi: q. & neq; corpus esse inanẽ neq; eodem in loco duas esse magnitudines: neq; incorporea re quicquã augeri: r. sumẽda autẽ erit causa vno quidẽ prius à nobis definito: dissimilariã, inquã, augeri, cum similia accrescũt: ex his enĩ quodq; cõponitur. (Deinde carnem, & os, & id genus partiũ quãq; perinde atq; ceterarũ, quæ formam habent in materia, duplicẽ esse: nã materies atq; forma caro dicitur, aut os. Partem igitur quamlibet augeri, & accedẽte aliquo secundum formam quidem, est possibile: at secundum materiam, baud quaquam. Intelligere autem perinde oportet, atque si quis aquam mẽsura eadẽ metiatur: quod enim fit aliud atque aliud semper est. Ad hunc itaque modũ & carnis materies augetur: & nõ cuius

quod quẽdammodum virtus auctrix est in re, quæ augetur, ita virtus alterans in re, quæ alterationem subit, frequenter inuenitur.

O. Quandoquidem & quod ingeri solet) Obijciat aliquis. interdũ alimentum posteaquã haustum fuit, excrescit, cum conuertitur in spiritum, idest, in substantiam subtiliorem, vt in sanguinẽ. Non igitur viuens duntaxat, sed ipsum quoque alimentum augetur. Occurrit Aristoteles, vt supra, videlicet nõ propriẽ dici alimentum augeri cum pereat, sed viuens, quod manet, coq; fruitur quodq; cõuertẽdi vim habet, qua alimẽtũ caret.

Obiectio.

Dilutio.

p. Cũ autẽ de hisce) Principem quæstionem de modo, quo accretio fit, dissoluturus, repetit quæ superius docuit in ea perficiẽda seruari oportere. Nimirum opus esse, vt maneat id, quod augetur, vt incrementũ fiat aliquo extrinsecus adueniente, decrementũ verò aliquo abeunte. Vt quẽlibet pars, quæ sensu notari potest, crescat, diminuaturvẽ.

Q. Et neque corpus esse) Talem oportere inquit modum tradere, vt in accretione, & decretione vitetur tria potissimũ incommoda, quæ vlgere videbantur, idest, vt intra corpora ad recipiendam cibum non admittatur vacuum; quod dari non posse demonstratum est in Physicis. Vt non ponantur in eodem loco duæ magnitudines, vna cibi, altera viuents: cum penetrationem corporum non ferat natura, vt in eodem quoque opere ostensum fuit. Vt denique incrementum non fiat appulsu rei in corpore: siquidem corpus nequit fieri per accretionem nutritoriam maius, nisi accessu rei quantitatem habentis.

r. Sumenda autem erit) Ad rem propiũs accedens duo supponit. Alterũ est, Accretionẽ prius terminari ad partes similes, quã ad dissimilares, & has merito illarum augeri, cum ex ipsis cõponantur. Sunt autẽ partes similes, vt docet Aristoteles libro r. de hist. anim. cap. 1. quæ constant ex parti-

Text. 35.

Text. 36.

ex particulis eiusdem rationis & nominis cum ipso toto, id est, cum parte totali, quam componunt, ut caro; quælibet enim pars carnis obtinet naturam carnis, & caro appellatur. Partes dissimilares sunt, quæ ex similaribus coalescunt, ut caput, pedes: harum autem non quælibet particula est eiusdem rationis cum ipsa: nec enim pars capitis caput est. Igitur quia dissimilares constant ex similaribus, ait Aristoteles illas per has augeri.

Partes viuentium dupliciter spectari.

s Deinde carnem, & os) Supponit etiam partes viuentium spectari posse, vel secundum materiam, vel secundum formam, quemadmodum & partes cæterarum rerum materia, & forma constantiam. Tum ait id, quod augetur, dici augeri secundum formam, siue secundum partes formales; non autem secundum materiam, seu secundum partes materiales: quia quod incrementum sumit, non manet idem quoad materiam, manet tamen idem quoad formam; quemadmodum & mensura v. g. qua aliã, atque aliam portionem aquæ metimur, eadem perseverat nihil eã variante aquæ diversitate. Quid Aristoteles hoc loco, formæ, & materiæ, siue formalium, & materialium partium appellatione significare voluerit, controuersia non parua est, quæ à nobis in quæstionibus decidetur.

t Ad huc itaq; modum) Solutio propositæ quæstionis de modo, quo res augetur, ea tandem est. Viuentia augeri accessu alicuius corporei, videlicet alimenti, & id, quod augetur, manere idem secundum formam; licet hæc identitas magis conspicua sit in partibus dissimilium rationum, quã in similaribus; quia in illis apertius notamus conservari figuram compositionemq; eandem: quemadmodum & è contrario siqua ipsa varietas, & diuersitas contingat, eam quoque facilius deprehendimus. Ita fit ut accedente secundum prædictum modum alimento, eoq; con-

Quod accrescit, manere idem secundum formam.

uerso in naturam rei viuentis, incremento partium totum augetur, atque idem maneat, cibo duntaxat substantiæ mutationem subeunte, qui initio quidem viuenti contrarius, ac dissimilis est; postea vero alteratione viuentis, ei similis cognatusque fit.

Alimentum cuiusmodi esse oporteat.

v Dubitauerit autem) Disquitit quale nam esse debeat alimentum: respondet tale esse oportere, ut potestate sit id, quod accrescit: quia simile non nisi simili nutritur, eoque tali, ut postquam fuerit corruptum, in rei, quæ augetur, substantiam commutetur: actu tamen debere esse aliud quiddam: siquidem nihil ab eo, quod omnino simile est, pati solet. Deinde constituit discrimen inter generationem, de qua superioribus capitibus disseruerat, & eã, quæ accretionis comes est, quod per illam gignatur aliquid seorsim, ac per se consistens: per hanc vero non nisi pars, quæ denuò rei generatæ agglutinatur. Unde illa simpliciter generatio, hæc non nisi aggeneratio vocatur.

Nihil ab omnino simili atitur.

cuius parti eius quippiam additur, sed alia dilabitur, alia accedit. At cuius figuræ, ac formæ parti, fit accessio. Id autem magis constat in hisce, quæ dissimilium sunt partium, ut in manu, quod iuxta proportionis rationem aucta sit: quã doquidem materies, cum diuersa est, facilius dignoscitur hinc, quã in carne, & hisce, quæ similium sunt partium. Idcirco, & cum mortuum est quippiam, magis adhuc caro, & os, quã manus, & brachium esse videtur. Quare partim augetur carnis quælibet particula, partim non augetur. Nam secundum formam quidem, cuius parti quippiam adiungitur: secundum materiam vero haudquaquam. Totum tamen maius euadit, accedente quoque, quod nutrimentum atque contrarium nominatur, & in eandem formam transeunte: ut si humidum sicco accedat, & cum iam accesserit, mutationem subeat, fiatque siccum. Nam partim simile simili, partim dissimile dissimili accrescit. v Dubitauerit autem quispiam, quale id esse oporteat, quo quid augetur. Palam itaque est, hoc potentia illud, quod augetur, esse oportere; ut si caro accretionem subeat, id, quo illa accrescit, potentia carnem esse, actu autem aliud: quod sanè ubi corrumpitur, caro fieri solet. Non igitur ipsum per se, solūque est (nam alioqui generatio esset, non accretio) sed id, quod augetur, cum eo est. x Qualiter igitur hoc affecto, illud augeri solet, an misto, haud secus, atque si quis aquam vino infundat, & idem, id, quod admistum est, efficere vinum possit? An sicut ignis tactum cremabile adurit: sic & id, cui augendi facultas delegata est, in eo existens, quod accrescit, quodque actu caro est, quod accessit è potentia carne actu carnem facere consuevit? Illo igitur simul existente id ipsum accidit: quoniam si seorsum esset, generatio sanè foret. Nam ignem ad hunc facere modum contingit: videlicet iniectis in eum, qui iam est, lignis: verum ita quidem accretio est.

Text. 37.

Text. 38.

Text. 39.

At

expar-

x Qualiter igitur hoc) Debere id, quod augetur, alimentum commutare, sibi que vnire declarat exemplo vini, & ignis. Nam vinū aquā iniectam in se conuertit, sibi que copulat, nisi aquæ vis, & quantitas excedat. Item ignis ligna sibi apposita vrendo consumit, & in se transfert. Quæ tamen ligna, si sepatatim ignem conciperent, non aggenerari ignis, sed generari diceudus esset. Aduerte hæc non ad verè accretionis, de qua hic dicitur, exempla autinere, cum neque vinum, neque ignis, neque alia corpora vitæ expertia subeant accretionem nutritionis comitem, de qua sola in his libris agitur. Admonet sabinde Aristoteles accretione nullam cōmunem quantitatem effici; sed singularem duntaxat, sicuti generatione non animal à singularibus abstractum, sed Bucephalus, aut Socrates generantur.

Similitudo à conuersione aquæ in vinū.

Text. 40.

At cum ligna ipsa incenduntur, generatio. Quantitas autē vniuersalis nulla fit, sicuti nec animal, quod nec homo fit, nec singularium aliquod: sed vt hic vniuersale, sic & illic quantitas. z Caro igitur & os, & neruus, & similes partes, accedente, quidem quanto aliquo, sed non carne quanta augetur.

Text. 41.

Quo igitur potentia simul vtrumque existit, videlicet caro quanta, hoc quidem auget: nam carnem quantam fieri oportet. Quo verò solūm caro, hoc alit: hac enim nutritio, & accretione differunt. Quo circa quandiu saluū manet animal, & si decretionem, subeat, alitur; sed non semper accrescit. Atque nutritio idem, quod accretio, existit; ratio tamen est diuersa. Quò enim id, quod adiungitur, atque additur potentia caro quanta est, hoc carnē augere potest; quò verò caro potentia solūm, hoc nutrire. a Hoc autem forma sine materia est; vt tibia, potentia quedam in materia est: similiter quoduis aliud instrumentum. Quod si materies aliqua accedat, quæ potentia sit tibia, & potentia quantitatē habeat, hæc tibie maiores euadūt. b Sin verò nihil prætere agere possit, sed res perindè habeat, vt cum vino subinde plus aquæ imiscetur, quæ tandē vinū aqueū reddit, facitque aquam, tum quantitatis decretio fit, forma autē remanet.

Text. 42.

Cum

z Caro igitur & os) Quia in qualibet accretione duplex interuenit mutatio: vna, qua materia alimenti rei auctæ formam suscipit, quæ nutritio appellatur: altera, qua viuens maiorē acquirit quantitatem: docet quo pacto hæc duæ mutationes inter se conueniant, & differant. Cōueniant, quòd vtraque fiat accessu rei quæque differunt, quòd res augetur quanto, quatenus quātum est, seu prout affert secum nouā quantitatem; nutriantur verò eodem, quatenus potentia caro est, seu prout in rei viuētis substantiam cōuerti potest, eiq; vniri. Est & alia differentia: nam animal quandiu viuūt, nutritur: non tamē quandiu viuūt, incrementum capit.

Conuenientia, & differentia inter nutritionem, & accretionē.

Animal nutritur quādiu viuūt.

a Hoc autem forma) Locus obscurus, varièque ab iuterpretibus explicatus. Alexander, & Philoponus aiunt Aristotelem nomine materie significare quantitatem; nomine formæ, ipsam rei substantiam, atque ita docere alimentum esse potentia formam, cum nutrit; potentia verò materiam, cum auget. Quia ergo paulò ante dixerat, quod nutrit esse potentia carnem, addit hoc esse formam sine materia, id est, respicere substantiam, non quantitatem. Quod verò addit, vt tibia, & cæc. nihil aliud significat, quàm vt in tibia datur potentia, quæ est quasi forma, & præter hanc materia, ita & in alimento. D. Thomas inquit docere Philosophum virtutem rei viuētis non præfinire materiam omni ex parte certam, & determinatam; cū eadem virtus perseveret dilabente materia (sicuti & in tibia potentia) & hac ex parte esse illam quodammodo immaterialem; licet non eundē semper vigorem obtineat, sed progressu temporis hebescat, & debilitetur.

Quo pacto fiat decretio.

b Sin verò nihil) Qua ratione decretio fiat exponit. Quemadmodum, inquit, si quis in vinū amphoram paulatim aquam infundat, primò quidem vinū augetur, quia eius vis aquā superat; deinde cū plus aquæ fuerit iniectum vini potestas deterior fit, donec tandem totum vinum in aquam degeneret: ita quandiu virtus nutriens acrior est, plus alimenti conuertit; postea cū iam fracta, & collapsa fuit; plus materie elabi sinit, quā reparat. Aduerte cum Philopono hanc vini similitudinem non quadrare ad omnia, vt planum est, sed ad explicandam imminutionem nutriētis facultatis,

Dd

QVÆ

Q V Æ S T I O I.

DE FACVLTATE NATVRALI,
vitali, & animali.

A R T I C V L V S I.

FACVLTATEM NATVRALEM,
ad quam nutritio, & accretio spectant,
partim in iecore cōtineri, partim nō.

Tea, quæ ab Aristotele in hoc capite de nutritione, & accretione tradita sunt, apertiora, illustrioraq; euadant, pauca de facultate naturali, ad quam hæc pertinet, disseremus: & quia facultatis naturalis doctrina cū vitalium, & animalium virium tractatione coniuncta est; de his quoq; breuiter disputabimus, maximè vt explicemus id, de quo inter Philosophos magna disceptatio est, videlicet vbi nam istiusmodi potētia resi-

deant. Porrò constat facultatū, quibus nostrū corpus administratur, & regitur, tria esse genera, nimirū vī naturalē, vitalē, animalē, vt tradidit Platō in Timæo, Aristot. 3. de part. anim. c. 4. alijsq; in locis, Galen⁹ 2. Prælag. c. 37. & lib. 9. Meth. c. 10. D. Nemesi⁹ in lib. de natura hominis cap. 26. D. Damasc. lib. 2. fidei orth. cap. 12. D. Gregor. Nyss. lib. 4. philosophiæ cap. 18. & alij. Ad vim naturalē spectat potētia alēdi, augēdi, gignēdi. Ad vitalē virtus pulsatrix, itemq; vis spirituum vitalium cōfectrix, & officina caloris. Ad animalē sensus oēs, & potētia, à qua oritur mot⁹ volūtarius, idest, qui apprehensionē, seu iudiciū sequitur; tū præterea influx⁹ quidā in organa istiusmodi viriū, de quo infra. Hisce trib⁹ facultatib⁹ tres veluti duct⁹, seu riuuli deseruiūt: naturali, venæ: vitali, arteriæ, animali, nerui è quibus venæ sanguinem cōmunē; arteriæ eum, quem arterialem vocant; nerui, spiritum animale, deferunt.

Est autē sententia Aristot. lib. 3. de part. anim. cap. 4. & in lib. de iuuet. & senect. c. 2. alijsq; in locis tres prædictas facultates, vel in corde residere; vel ab eo proximè oriri influxū non solū cōmuniter, sed etiam propriè, ac priuatim necessariū earū functionibus obeūdis, indeq; non modò arterias, vt oēs consentiūt; sed etiā venas, & neruōs originē capere. Censuit enim quēadmodū in tota naturæ vniuersitate vn⁹ est moderator ac princeps, ita in microcosmo (quia vbiq; fieri potest, principiū vnū esse, quā plura, meli⁹ est; natura autē semper quod melius est, facit) vnū esse præcipuū mēbrū, videlicet cor tāta dignitatis prærogatiua, vt sicuti magistratus in provincijs vicariam habent gubernandi potestatem

àrc:

Plato.
Aristot.
Galen.
D. Nemesi.
D. Damasc.
D. Greg. Ny.

Venæ,
Arteriæ,
Nerui.

Opinio Aristotel. de principatu cordis

Homo, partus mundus.

Galenus lib. 1. de vtu part. cap. 16.

à rege commissam; ita cætera ab eo penderent, non tantùm quatenus eis spiritus vitales, arterialem sanguinem, & calorem influentem impertit; sed etiam modo alio peculiari, vti mox patebit.

Sit tamen prima conclusio. Facultas naturalis quoad vim sanguinis confectricem residet in iecore. Hæc est contra Aristotelem 2. de partib. anim. cap. 4. & lib. 3. de hist. anim. cap. 19. & lib. de iuuent. & senect. cap. 2. vbi cor sanguinis officinam esse, & ab eo non à iecore commune alimentum per venas diffundi statuit. Licet verò Alexander 1. de anima. cap. vlti. Themistius in lib. de som. cap. 13. & Auerroes 2. Collig. cap. 9. alijsque nonnulli Aristotelis placitum defendere conati sint: nos tamen iccirco discedendū ab eo putauimus, quod contraria sententia in scholis philosophorum communior sit, & (quod acrius vrget) manifestis medicæ, & anatomicæ artis obseruationibus atque indicijs comprobetur.

Itaque nostram conclusionem statuit Plato in Timæo, Galenus lib. 6. de placitis cap. 7. alijsque in locis, Philo Iudæus in lib. de victimis, Niceta apud D. Clementem lib. 8. recog. D. Gregorius Nyssen? in lib. de creatione hominis cap. vlt. D. Nemesius in lib. de nat. hominis cap. 23. Theodoretus sermone 3. de prouidētia, Lactantius in lib. de opificio Dei cap. 14. Richardus in 2. dist. 3. quæst. 2. circa 5. princ. Maior eadem dist. quæst. 5. & medicæ artis professores cōmuni consensu. Ac quod ita sentiendum sit, inde primò ostenditur, quia, vt ex anatome constat, venæ, quæ sanguinis ductus, & quasi canales sunt, è iecore propagantur, & inde in corp⁹ vniuersū proferuntur. Itē quia iecore malè affecto ægre corpus alitur, nūc atrophiam extabescēs, aliàs hydro-pico humore turgēs; cūmq; ei visceri curatio adhibetur, alitrix facultas corroboratur, & ad pristinā redit valetudinē; sanè non nisi quia eo in loco corpori alēdo sãguis cōficitur, ac præparatur. Deinde quia, vt etiã dissectione conspicuū fit, foetus maternū sanguinē ad nutritionē sibi de mādātū excipit vmbilico, ad quē pertingit vena, quā vmbilicariē vocāt, quæ eiusmodi sanguinē recta ad hepar, videlicet ad secundæ coctionis locū defert. Prætereā, quia edito in lucē animali, constat item dissectis mēbris cibū conuersum iam calore ventriculi in chylum, tendere per venas meseraicas ad hepar, ibique in sanguinē mutari, qui inde in totū corpus per venas ipsi iecori adhærentes dispertitur.

Quod si quis dicat gigni quidem sanguinem in hepate; sed desiderare adhuc vltimam decoctionem, nec eam nisi in corde adipisci. Is facillè coarguetur ex eo quod hepar, vt anatome commonstrat, neutiquam totum sanguinem cordi transmittit; sed quandam eius partem; reliquum verò aliorum per venas distribuit. Nec in corde aliquod vas ostenditur, quod sanguinem absolutè perfectum educat, & in corpus deriuat. Vnde referente Galeno 6. de placitis Hippocratis rectè à Platone dictum est, cor non cuiuslibet sanguinis originem esse, sed eius, qui impetu ruit, ac salit. Nimirum quia tantum quandam sanguinis partem ex læuo venæ cauæ latere allicit ad se, quæ pulmōni nutriendo, spiritibus, & arteriali sanguini

Prima cōclusio contra Aristot.

Affertores pōsunt concludere

Refutatio solutionis.

Cuius sanguinis origo sit cor.

Venas à iecore non à corde oriri docet Galen. 8. lib. de placitis Hippo. & Plat. & lib. 1. de vsu part. c. 16. Tho. à Veg. lib. artis Med. c. 38. Vall. si. 2. cōtr. med. cap. 14.

De vena vmbilicari Vesal. lib. 3. de fabr. cap. 12. Gal. lib. 6. de vsu part. c. 21.

Quatuor hu-
mores ubi ge-
nerentur.

Facultas natu-
ralis non est
tota in ieco-
re.

conficiendis sit satis. Adde quod à corde nulla datur via, per quam san-
guis nutritorius toti corpori distribuatur. Rursus confirmatur conclusio
ex eo, quia omnes humores eodē loco generantur, cum simul ex vno chylo
omnes fiant: at neque pituita, neque atra, aut flava bilis in corde gignū-
tur; sed in hepate, tum quia non nisi in hepate apparent, nec nisi pro-
pe hepar habent receptacula, nempe fel, lienem, renes; tum quia cor
eiusmodi recrementum, & fœcem nullo pacto admittit. Accedit pos-
tremo, quod vnumquodque suū principium refert, & æmulatur: san-
guis verò naturam iecoris exprimit, ut potè quod adeo sanguinolentū
est, ut concreti sanguinis speciem præbeat.

Patet itaque superioribus argumentis sanguinis officinam non esse
cor, ut Aristoteles credidit, sed potius iecur. Nec mirum est latuisse id
Aristoteli, sicuti & alia nonnulla ad corporum fabricam spectantia,
quæ post eius tempora diligentī anatomice artis obseruatione com-
perta sunt. Non asseruimus verò in conclusione vniuersam facultatē
naturalem in iecinore esse, sed quoad vim conficiendi sanguinis; quia
licet vniuersa inde ortum capiat, non ibi tamen tota includitur, liqui-
dem alendi vis toto corpore fusa est; cum nulla pars corporis nutritio-
ne vacet, & virtus generatiua alium vendicat locum à natura sibi desti-
natum, de quo Galenus libro de semine, & lib. 14. de vsu part. cap.
10. Plato in Timæo, Vesalius 5. de corporis hum. fabr. cap. 13.

ARTICVLVS II.

FACULTATEM VITALEM in corde sedem habere.

2. Concl.

Eius asserto-
res.

Secunda conclusio. Facultas vitalis residet in corde. Hæc est
Platonis in Timæo, Aristotelis lib. 3. de partibus animalium
capit. 4. Galeni lib. 7. de placitis cap. 9. & lib. 1. de locis affe-
ctis cap. 7. Auicennæ prima primi, doct. 6. cap. 4. & aliorum omnium
philosophorum communis, probaturque in hunc modum. Cor est
fons, & principium vitæ: ergo in eo insidet vitalis facultas. Antece-
dens ostenditur; primū quia cum vita consistat in calido, & humido, à
corde communicatur calor, atque adeo vita cæteris membris (modò
hepar excipias, saltem quoad primam formationem, si id primò
effingi putes.) Item quia affecto corde, ordinariè animal confestim
interit; non ita verò affecto hepate, aut cerebro, aliavè corporis parte.
Nimirum quia, ut docet Aristoteles lib. 3. de partibus animalium
capit. 4. corrupto principio nihil est, quod cæteris, quæ inde pen-
dent, præbere auxilium possit. Præterea idem ostenditur ex se-
de, quam prouida, solersque natura cordi in corpore humano
attribuit, ut pote mediam, aut ferè mediam vndique circumualla-
tam, & ab externis iniurijs tutam. Observant autem anatomi-

Arist. lib. 4.
de part. anim.
cap. 2. Galen.
lib. 5. de loc.
aff. c. 1. D. Th.
in 3. d. 3. q. 4.
a. 1. ad 4. Alb.
Mag. lib. 13. d.
animalib. c. 4
tract. 1.

cæ

De sede cor-
dis Arist. lib.
3. de partib.
anim. c. 4. &
2. de hist. c.
17. Galenus
lib. 6. de vsu
part.

æ speculationis periti ossa, quæ cor custodiunt, gladij cuiusdam effigiẽ referre, vt videatur natura quasi armata manu vitæ thesaurum continẽter defendere. Huc spectat illud Plinij lib. 11. nat. hist. cap. 37. Cordi præcipuus calor, palpitat certẽ, & quasi alterum mouetur animal, intra præmolli, firmoque opertum membranæ inuolucro, munitum costarum, & pectoris muro, vt par erat præcipuam vitæ causam, & originem.

Iam quod vis pulsatrix in corde insit, tum ex perenni illius agitatione manifestẽ deprehenditur, tum ex arterijs, quæ ab ipso oriuntur, quarum pulsus ad modulos certos, legesque metricas compositus, index ferẽ morborum est, & obseruatione crebri, aut languidi ictus gubernacula vitæ temperat. Quod item in eo sit virtus spirituum vitalium effectrix, liquet ex sinistro ventriculo, qui, dissecto animali, subtili, ac prætenui sanguine oppletus inuenitur. Ille enim sanguis insito cordis calore decoctus, atque exquisitẽ elaboratus, tandem in spiritus vitales abit, vt progressu exponemus. Est etiam in corde fons caloris, vtpote à quo calor in reliquas partes corporis dimanat. Lege Aristotelem lib. 3. de part. anim. cap. 4. lege quoque caput quintum in libro de spiritu, qui circũfertur inter opera Aristotelis, vbi ostenditur quanta sit vis prædicti caloris in fabrica operum naturæ, facta comparatione ad artem. Cætera, quæ hoc loco de cordis situ, & figura, deque eius vi pulsatili dici poterant, explicata à nobis fuere in libris paruorum natur. ac de cordis etiam motu scripsimus lib. 7. Physic. cap. 1. q. 1. art. 4.

Cor vitæ
thesaurus.

Vis pulsatrix
in corde.

Et vis cõfec-
trix spirituum
vitalium.

Et fons calo-
ris.

ARTICVLVS III.

QVID DE ANIMALI FACULTATE afferendum sit.

Tertia cõclusio. Facultas animalis quoad potentias, quæ ad ipsã pertinet, partim est in cerebro, partim extra illud: õnes verò eiusmodi potẽtiarũ operationes à cerebri influxu pendent. In priori huiusce conclusionis parte statuimus facultatẽ animalẽ partim cõtineri in cerebro, videlicet quoad internos sensus; partim extra illud, nempe quoad externos, & quoad vim effectricem motus arbitrarij. Hæc pars, cuius probatio ex instituto spectat ad libros de anima, magno consensu à philosophis, medicisque recepta est: licet Aristoteles libro de iuuent. & senect. cap. 2. & lib. de somno, & vigil. cap. 2. & lib. 2. de part. anim. cap. 10. & lib. 3. eiusdem operis cap. 4. sensum communem in corde collocarit. Quain re à veritate eum deflexisse suo loco ostẽdemus.

Posterior pars eiusdem conclusionis non minori auctorum consensione defenditur, à Platone in Timæo, à Galeno lib. 7. de placitis. D. Gregorio Nysseno lib. 4. philosophiæ cap. 16. est tamẽ contra Aristotelem

3 cõclus.

Aristoteles
sensum com-
munẽ in cor-
de statuit.

telē lib. 2. de generat. anim. cap. 4. & lib. 2. de partibus anim. cap. 7. & lib. 3. eiusdem operis cap. 4. & lib. de progressu animalium, ubi influxū illum cordi duntaxat ascribit, & cerebrum tantummodo cordis refrigerandi causa datum esse putat. Porro nomine influxus, omissis de hac re controuersijs, intelligimus hoc loco communicationem animalium spirituum, qui ad prædictas functiones obeundas necessarii sunt, de quorum ortu, & vi, proxima quæstione agendum erit. Suadetur autem nostra sententia hunc in modum. Istiusmodi influxus, quem dari omnes fatentur, ab ea parte corporis esse debet, à qua oriuntur nerui, per quos spiritus animales influunt; atqui nerui oriuntur à cerebro, ergo. Maior propositio in confesso est, tū apud cæteros penè philosophos, tum apud ipsum Aristotelem, qui instrumenta à parte, in qua facultas viget, oriūda existimauit; vnde cū sanguinis auctorem cor faceret, venas ab eo deduxit. Minor probatur; quia dissectione constat nervos à cerebro descendere vel proximè, vel saltem interiectu spinalis medullæ, quæ cerebri soboles est, & eisdem meningibus obuoluta profunditur, è qua, tanquam rami ex arboris stipite, plurimi hinc inde nerui distribuuntur; omnes autem eum seruant progressum, vt quò à prædicta medulla, aut cerebro longius abeunt, eo tenuiores sint; quo magis cerebro appropinquant, eò sint latiores. Quod indicat eos à cerebro ortum capere; siquidē, quidquid Auicenna 3. de anim. cap. 1. dicat minora ex maioribus nascuntur, vt in stirpium, arborumque generibus videre est, quarum truncus omniū amplissimus deorsum radices agit, tum ex his fibras diffundit, sursum verò ramos explicat, inde ramusculos deducit, ac denique tenuium frondium propagine gracilescit.

Secundo, ex cerebri offensione oritur obliuio, phrenēsis, & deliratio, aliaque eiusmodi, ad quæ curanda non cordi, sed cerebro remedia adhibentur. Item animal obstructo cerebro fit sensus, motusque expers, vel ex toto, vt in apoplexia; vel ex parte, vt in paralyfi. Præterea, si neruus medius ligetur, pars versus cerebrum mouetur, ac sentit; versus cor nec sentit, nec mouetur. Denique refrigerato capite, & occlusa vaporibus via à cerebro ad sensus externos, oritur somnus, qui otium est animalium functionum. Hæc verò omnia manifestè ostendunt sensuum operationes, motumque arbitrarium, requirere virtutem è cerebro influentem. Igitur hæc virtus à cerebro est.

ARTICVLVS III.

ARGVMENTA ADVERSVS EA, quæ superioribus articulis conclusa sunt.

Primū arg. contra 1. conclu.

Contra singulas conclusiones superius propositas occurrunt argumenta. Cōtra primā hæc; Multæ venæ iecur peruadunt, multæ sese in aliorum mēbrorum substantiam insinuant; nulla verò

Ratio est Arist. ex lib. 3. de hist. anim. c. 3. pro qua lege Vesaliū lib. 6. c. 3. contra Gal.

Nerui à cerebro oriuntur.

Minora ex maioribus nascuntur.

Morbi, qui ex offensione cerebri procedunt.

De sed. cor. lib. Arist. lib. 3. de part. anim. c. 4. & de hist. 17. Galen. lib. 6. de vit. part.

Ex Gal. lib. 3. de loc. c. 4.

intra cor apparet; ergo venæ radicem habent in cordis superficie, indeque alimentum ad totius corporis nutritionem hauriunt. Ex quo sequitur non in hepate, sed in corde sanguinem generari. Secundò, cōfectio sanguinis requirit magnam caloris vim: hæc autem non in hepate est; sed in corde; igitur sanguis in corde conficitur. Tertiò, Plato in Timæo scripsit cor esse venarum originem, fontemque sanguinis; non verè igitur à nobis dictum fuit hepar ex Platonis sententia esse officinam sanguinis.

Contra secundam hæc sese offerunt. Si à corde reliquorum membrorum vita penderet, maximè esset, quia à corde ministerio spirituum diffunditur in ea viuificus calor; sed non ita est: ergo & cæt. Probatursumptio; quia singula membra habent calorem sibi innatum, quo tueri vitam possunt, non minùs, quàm arbores, quæ absque influxu aduentitij caloris viuunt, suisque operationibus ritè funguntur. Itè quædam animalia multis secta partibus, adhuc in ijs vitã seruãt; & loco, vt antea, mouentur: & tamen non in omnibus ijs partibus cor manet, vt planũ est: ergo vita non necessariò à corde pendet. Quod etiam ex eo confirmari potest, quia Aristoteles in lib. de iuuent. & senect. cap. 1. fatetur testudinẽ exẽpto corde moueri: & Galenus lib. 1. de plac. Hippoc. & Platonis cap. 1. & 2. testatur se aspexisse victimas, quæ auulso corde per aliquot horas currerent, & vociferarent: immo & in ijs sæpe nõ inuentum fuisse cor memoriæ proditum est. Nam, vt cætera exempla omittamus, quo die Cæsar dictator primũ veste purpurea processit, & in sella aurea sedit, sacrificanti bis in extis opimi bouis cor defuisse narrat Plinius lib. 11. Nat. hist. cap. 37. Suetonius, & Plutarchus in vita eiusdem Cæsaris.

Contra tertiam hæc obijci possunt. Id, quod est natura frigidum, nõ potest esse idoneum instrumentum facultatis sensitivæ; nec valet aptè influere ad animales functiones, cū has frigus magis impediatur, quàm iuuet. Vnde Galenus de locis affectis docet ad animi ignauiam inducendam primum locum frigus habere: atqui cerebrum est natura frigidum, adeò vt cordis æstum insita frigiditate moderetur, & temperet. Non est ergo idoneum instrumentum internorum sensuum; nec potest commodam vim habere ad influendum in operationes facultatum animalium. Prætereà, cū sensus internus subita, & vehementi apprehensione malum quidpiam, aut bonum percipit, nulla fit commotio in cerebro, in corde autè magna: ergo sensus illa in corde potius fit, quàm in cerebro. Adde quod in syncope, deficiente in membris vitali spiritu, cessant animales functiones, quantũlibet cerebrum in se non lædatur: quod argumento est animalia opera ab influente cordis vi immediatè pendere.

Postremò quod vnum tantũ sit proximum principium facultatum naturalium, vitalium, & sentientium, probatur argumento illo Aristotelis ex lib. 3. de partibus anim. cap. 4. aliisque locis. Quemadmodũ in regno præstat vnum esse principem, quàm multos: ita par est in membrorum Republica vnum esse præcipuum membrum, cuius ope reliqua vigeant.

Monocratia
Polocratia
preferatur.

vigeat, cuius vi cætera administreretur, cuius influxu facultates omnes suis muneribus probe fungantur, ipsum verò à nullo pendeat: hoc autem non est aliud, quam cor, ut comonstrat sedes ei à natura data, ut potè in medio pectore tanquam regi aula; ergo cordi attribuendum est huiusmodi principium; nec cerebro, & iccori impertiri debet; alioqui corporis, membrorumque gubernatio non regni, sed Triumviratus speciem referet; cum tamen, ut in ciuitate, ita & in corpore monocratia polocratia præferri debeat.

ARTICVLVS V.

SOLVUNTVR OMNIA

proximi articuli argumenta, excepto ultimo.

Solutio primi arg. contra 1. concl.

HÆC tamen argumenta non concludunt, possuntque haud magno negotio dilui. Ad primum contra primam conclusionem dicendum est, siue cor venarum penetret, siue non (qua de re lege Vesalium libro 3. de corporis humani fabrica à capite 5. Fernelium in libro de partium humani corporis descriptione cap. 11.) id non sat esse, ut venarum origo cordi tribuatur; cum sint alia multo firmiora argumenta, quæ illam iccori ascribendam esse demonstrant. Ad 2. cõfectionem sanguinis non requirere maximum calorem, qui in corpore sit, qualem habet cor, sed magnum, cuiusmodi est in iccore. Ad 3. respondet Galenus prope calcem lib. 6. de placitis, Platonem venarum nomine arterias significasse; quod fecit etiam Hippocrates secundo vulgarium morborum libro: erat enim veteribus vsitatum, ut vno, eodẽque vocabulo arterias significarent, & venas. Fontem quoque sanguinis cor Plato appellauit, non omnis, sed eius, qui per arterias influit, ut diximus.

Solut. 2.

Solut. 3.

Solutio primi contra 2. concl.

Ad primum contra secundam conclusionem, concessa maiori, neganda est minor, & ad eius probationem dicendum, esto singula membra à prima origine calorem sibi conuenientem sortiatur; egere tamen perpetuo caloris influxu à corde ad resarcienda huiusce caloris dispendia, quæ tum contrariorum occursum, tum dilapsu materiae, inuehuntur. Nec obstat quod stirpes intra se similem influxum non habent, tum quia minus caloris exigunt ad tuendam vitam; tum quia ijs, ut statim anni tempore efflorescant, fructusque producant, Sol suo accessu vberiorẽ calorem iniicit. Vnde non abs re mundi cor vocatur, quod his, aliisque rebus similibus vice cordis subueniat. Ad secundum respondendum est ex doctrina Aristotelis lib. 4. de generat. anim. cap. 4. & lib. de iuent. & senect. cap. 1. & 2. nullum animal sine corde, vel aliquo vicem cordis habente gigni. Verum imperfecta quædam, in quibus testudo numeratur, absque corde viuere; quia videlicet horum sustentatio nõ tan-

Sol cor mundi.

Solutio. 2.

tanta necessitate à corde pendet, quanta eorum, quæ perfectioris naturæ sunt. Quod verò spectat ad victimas, quæ perfecta erant animantia, ut oves, & tauri, dicimus licet ea proximè post cordis euulsionem adhuc palpitent, immo & interdum vociferentur, edente eum motum impulsu spirituum, qui non cōfestim pereunt: tamen non posse illa diutius sine corde vivere, nec antequam eo vixisse, esto id non rarò in victimis desideratum scriptores tradiderint. Nimirum in ijs impiorum hominum sacrificijs nonnunquam Dæmones præsentium aspectum, & auditum falsa rerum imagine deludere, aut aliter maleficam operã interponere solebant, ut hominum mentes in impietate confirmarent.

Ad primum contra tertiam conclusionem respondendum est esse quidem cerebrum frigidum; non eo tamen gradu, ut ad animales operationes exercendas, suovè influxu iuvandas inutile sit, immo valde accommodum; siquidem innato temperamento spiritus vitales à corde sibi demandatos ad eam caloris moderationem deducit, ut è vitalibus fiant animales, id est, animalibus functionibus promouendis apti, & idonei. Neque verò natura tantum frigoris cerebro contulit, ut cordis æstum mitigare possit; nec item eiusmodi opera cor eget, cum appulso aeris à se, & à pulmonibus attracti abundè ventiletur; nec denique ea est inter hæc duo viscera aut viæ commoditas, aut loci vicinitas, ut à cerebro ad cor frigus transmitti queat, præsertim quod pari ratione etiam cor vim caloris cerebro inferret, quem cerebri frigus eo minus arcere posset, quo calor frigore actuosior, atque efficacior est: quanuis non sit negandum aliquid caloris à corde in cerebrum transfundi, ut in cæteras partes corporis: verum id caloris minus est, quàm foret posita utrinque in se mutuò agendi commoditate. Ad secundum dicitur ex subita apprehensione turbari cor; non autem cerebrum; quia non in cerebro; sed in corde insidet appetitus concupiscibilis, & irascibilis, cuius est ex boni, vel mali ad ipsum pertinentis notitia commoveri. Quo autem modo phantasia, quæ est in capite, agat in appetitum cordi inhærentem; cum interagens, & patiens mutuum contactum dari oporteat, declaratum à nobis fuit lib. 7. Physic. capit. 2. quæst. 1. Ad tertium, in syncope, & deliquio intermitti operationes animales; quia ad has etiã requiritur cōmunis beneficentia, & influxus cordis, qui contrahente, & recipiente se ad intima spiritu, & calore nec capiti, nec membris alijs, quantum opus est, impenditur.

ARTICVLVS VI.

DILVITVR VLTIMVM QVARTI

articuli argumentum. Quæritur quod

nam sit in animali membrum

dignitate primum.

Ec

Postu

Cerebrum esse frigidum temperamenti scripsit Aristot. lib. 2. de part. anim. Averroes. 2. Coll. Cōcil. diff. 24.

De dignitate
cordis
omnis

De cerebri
pulsione
D. Gregorius
Solutio primi
argumenti
contra
conclusionem
tertiam

Frigus cerebri non mitigat æstum cordis.

Membris
cordis
non
transmittitur
frigus
cerebri.

D. Ambrosius
Solut. 2.

Theodoros

Solut. 3.

Solutio
dubii
rationis
pro
positæ

Plurimum
cor
potius
potius

De dignitate
cordis veterū
opinio.

Postulat vltimum argumentum quarti articuli, vt quod nam mēbrum in corpore animalis dignitate præstet, statuamus. Zeno, Chrysippus, Posidonius, cæteri que eiusdem scholæ alumni; Item Aristoteles, & eius auditor Theophrastus, Auicenna, Aphrodisæus, alij que nonnulli principatum cordi detulere, in hanc opinionem adducti eo potissimum argumento, cuius nunc solutionem quaerimus.

De cerebri
præstantia
D. Gregorio.
Augustinus.
Chrysostr.
Greg. Nyss.
Ambrosius.
Lactantius.

At Plato, Hippocrates, Galenus, Plutarchus, & complures alij cerebro potiore partem dedere, quam sententiam per multi è patribus amplexi sunt, vt D. Gregorius Magnus in caput. 9. libri Iob, D. Augustinus in Psal. 29. D. Chrysostomus in cap. 4. Epistol. ad Ephes. ser. 10. D. Gregorius Nyssen. in lib. de creatione hominis cap. 2. D. Ambrosius lib. 6. Hexam. cap. 9. & Lactantius lib. 6. cap. 9. Præcipua verò huius sententiæ ratio est, quod illud membrum cæteris nobilitate præferri debet, cui altiores potentia cõpetunt; at ita se habere caput, liquet ex eo, quia in ipso sensus omnes tam externi, quàm interni insunt; qui tanto illi plus dignitatis conferunt, quanto ad intellectivam vim, omnium videlicet facultatum, & officio & secretionem a materia nobilissimam propius accedunt, quàm cæteræ corporis vires. Pro eodẽ etiam facit situs, quẽ caput in corpore humano obtinet. Nam cū humani corporis mēbra teste Aristotele 1. de hist. anim. cap. 15. ad similitudinẽ partium vniuersi collata sint; cūque videamus partes vniuersi, quod ex quatuor elemētis, & cælestibus corporibus cõstat, eo perfectiores esse, quo locum habent altiorẽ: fit vt caput reliqua mēbra nõ minus nobilitate vincat, quàm cælum elementa. Vnde D. Ambrosius loco citato. Primū omnium, inquit, cognoscamus humani corporis fabricam instar esse mundi: siquidẽ vt cælum eminent aeri, terræ, mari, quæ velut membra quædam sunt mundi: ita & caput inter reliquos artus nostri corporis cernimus eminere, præstantissimūque esse omnium tanquam inter elementa cælum: arcem inter reliqua vrbs mænia. Quibus similia scripsit Theodoretus ser. 3. de providentia in hunc modum. Caput arcis instar in summo ciuitatis huius (humani videlicet corporis) fastigio situm conspice, in quo opulentissimus quoque hominis thesaurus, nempe cerebrum quasi in munitissimo castro custoditur.

D. Ambrosi.

Theodoretus.

Solutio dubi-
tationis pro-
positæ.

Nobis hæc dubitatio ita videtur explicanda, vt si membri dignitas communitate, & necessitate influxus æstimetur, primus dignitatis locus cordi tribuatur, vt benefica, summeque necessaria eius vis ad omnia membra pertinens ostendit. Si verò dignitas ex facultatum, & operationum perfectione, ac nobilitate pensetur, cerebro principatus deferatur. Quia tamen posterior hæc prærogativa priori absolutè præponderat; ideo simpliciter statuendum videtur cerebrum cordi, cæterisque membris nobilitate præstare. Quod autem in argumento obijcitur oportere dari vnum membrum, à cuius peculiari vi, atque influxu omnes tres principes facultates immediatè pendeant, falsum est; etsi non sit negandum cerebrum reliquis mēbris esse nobilius, cuius merito seruetur in politia humani corporis, quan-

Humani cor-
poris politia.

De cordis ne-
cessitate Gal.
1. de loc. aff.
c. 2. ibidem
Vega, Tho.
Gaibius lib. 4.
tract. 4. q. 49.
Vallesius lib.
2. controu.
med. c. 12.

quantum potuit ac debuit, adumbrata quaedam imago seu imitatio monocratiae, & excellentia vnus principis, ac moderatoris. Quod itē cordi nobilissimam sedem à natura datam inquirunt, haud ita est. Licet enim illa ad cordis influxum, & securitatem percommoda habeatur; ea tamen, quæ cerebro obtigit, nobilior est, atque aulæ regiē similior, vt potè in summo constituta, vbi ei cætera membra famulantur; & vt D. Ambrosius loco citato ait, ipsum seruili gestamine sicut numen, atque in sublimi locatum vehunt, vnde censoria potestate dirigit obsequia seruulorum, & præcepta singulis obeunda decernit. Quod item aiūt cor non pendere ab alijs membris, nec illorum ope indigere, à verò abest: eget enim hepate, vt sibi sanguinem ministret; eget pulmonibus, vt attracto ab eis aere ventiletur. Denique, vt semel dicamus, nullum est in animali membrum, quod citra aliorū subsidiū cohæreat.

Sedes nobilior cerebri, quam cordis.

QVAESTIO II.

DENTVR NE SPIRITVS

in animante, an non.

ARTICVLVS I.

DARI SPIRITVS VITALES,

& animales, & vt quidam volunt,

etiam naturales.

Galenus lib.
2. de facult.
nat. Aphoris.
lib. 1. & 2.
lib. 5. & lib. 2.
ad Glauc.

Via in superioribus persæpe fecimus, & in ijs etiam, quæ sequuntur, non rarò faciemus spirituū mentionem; postulat accuratæ doctrinæ ratio, vt semel de illorū vi, necessitate, ortuque agamus: id quod hoc loco opportunè præstandū erit. Constans est philosophorū sententia experimento satis comprobata animantiū vitam, & functiones calore sustentari, ac foueri. Vnde Aristoteles, (quod ex eo nō semel inculcauim⁹) in lib. de iuent. & senect. cap. 2. mortē caloris extinctione definiuit, quia videlicet dum calor viget, vita sustentatur, eodē intereūte concidit. Quæ etiam causa fuit, vt Heraclitus dixerit ex igne, cuius soboles calor est, nata fuisse omnia; & alij in duabus mūdi partib⁹, meridionali, & septentrionali, quarum altera calida est, altera frigida, vitæ & mortis figuram contineri pronuntiarint, vt videre est apud Lactantium lib. 2. cap. 10. Sed quia animantium calor assiduè dissipatur, necessum fuit iacturam hanc aliunde refarciri.

Caloris necessitas.

Vitæ & mortis figura in duabus mundi partibus.

Ad hunc igitur finem prouida, ac sempiternitatis auida natura spiritus efformauit, (id est corpuscula quædam ex puro, & detocato

Finalis causa spirituum.

Et 2 sanguis

sanguine mira tenuitate, qui spiritus nuncupatur, siue quod obtutum effugiant, siue quod velut aura quædam suauissima mulceant, pulsent, spirent) efformauit, inquam, huiusmodi spiritus, vt calorem ab ipso fonte, id est, à corde haustum toti corpori inuehant, & impertiant; atque ita insitum calorem aduentitio instaurent, simulque membris omnibus ad munia sua obeunda vim conferant. Quod videtur significasse Aristoteles lib. 5. de generatione anim. cap. vlt. cum ait sic se habere spiritum in rebus à natura institutis, vt in arte fabrili malleum, & incudem, quæ ad multas actiones edendas obseruiunt. Et in libro de comuni animalium motu cap. 6. inquit animalia omnia habere natium spiritum, eoque vigere. Hinc etiam Alexander Aphrodisiensis lib. 2. probl. quæst. 63. spiritum animæ, & corporis vinculum appellauit, quod viuifici caloris beneficio vtrumque conciliet, & coniungat; atque adeo vitam tueatur. Nec verò aduentitius calor alia ratione melius in omne corpus effundi, & subsidio aduenire potuit, quam per huiusmodi spiritus, qui tenuissimi sunt, maximèque agiles, ac proinde huc illuc facillè discurrunt, ac totum corpus breui traiciunt.

Quid sit spiritus, Argenter. lib. 2. de somno, & uigilia c. 6.

Alexander.

Da: lex spiritus; insitus, & influens.

De insito.

De influente qui in vitale, & animale diuiditur.

An sit ponendus spiritus naturalis.

Responsio.

Diuiditur autem spiritus in insitum, & influentem. Insitus, qui etiam ingenitus, seu complantatus dici consuevit, est, quem generans unicuique membro virtute seminis ab exortu inserit. Nec enim foetui vitam impertisset; nisi id, quo potissimum vita continetur, id est, spiritum communicasset. De huiusmodi spiritu loquens Aristoteles cap. 3. lib. 2. de generatione animalium. Inest, inquit, in semine omnium, quod facit vt foecunda sint semina, videlicet quod calor vocatur: idque non ignis, non talis facultas aliqua est, sed spiritus, qui in eo continetur. Vbi aduerte spiritum dici ab Aristotele calorem, sicuti & à Platone interdum calor, interdum ignis appellatur, non quod re vera calor, aut ignis sit, sed quia calore abundat, adeo vt Galeno, & Auicenna auctoribus omnium calidissimus in animali habetur. Quod tamen an ita sit, infra statuendum. Influens spiritus dicitur, qui à principe aliquo membro in reliquas corporis partes continenter influit. Diuiditur autem hic in vitalem, & animale. Vitalis est, qui ab ipso vitæ fonte, id est, à corde per arterias decurrit: animalis, qui à principio animalium operationum, hoc est, à cerebro manat.

Lege Auicennam, prima 1. cap. de virtutibus Fernel. in lib. de spiritu, & innato calido c. 7. Actuarij lib. de spirit. Galen. 2. prælag. aphor. 37.

Sunt etiam, qui tertium membrum adijciant, videlicet naturalem, qui ab hepate deducatur, vt quemadmodum vniuersum corpus tres principes facultates gubernant, ita & tres sint differentie spirituum, quæ iisdem facultatibus obseruiant, è proprijs fontibus per suos canales distributæ. Sed naturalem spiritum plerique minimè ponendum censent ea maximè ratione, quod nulla in icore insignis cauitas sit, perinde atque in corde, & cerebro, quæ huiusmodi spiritus officina esse possit. Verum, reiecta opinione Actuarij in libro de spiritibus, vbi pene infinitos sine ratione confingit: hæc controuersia ita videtur componenda, vt si nomen spiritus propriè, atque ex usu

usu philosophorum sumatur; quo pacto spiritum dicimus substantiam tenuem, pellucidam, exquisitè elaboratam, & ad obeundas functiones necessariam: tunc negemus dari spiritum naturalem: si verò nomen spiritus fusè, ac minus propriè vsurpetur pro particulis quibusdam sanguinis minus crassi, quæ vnà cū reliquo sanguine è iecore transmittuntur; tunc esse spiritum naturalem non inficiemur. Eius autem munus erit concoctionem singularum corporis partium iuuare.

Esse autem in animali spiritus conuincunt plurima argumēta, quorum nonnulla iam ante perstrinximus. Nam si quis mortuo animali in cordis, & cerebri ventriculos introspeciat, eos sine vllò fere humore inueniet: quare cū non frustra à natura conditi sint, optima coniectura est illos, dū adhuc animal viueret, prætenui aura, seu spiritu fuisset occupatos; qui tamen eo intereunte, cū fluidæ, ac leuissimæ substantiæ sit, euanuerit. Præterea quod dentur spiritus vitales, liquet ex eo; quia si arteriæ crasso humore oppletæ fuerint, pulsu, micationeque orbantur; vtique traiectione eiusmodi spirituum, qui à corde mittuntur, impedita. Similiter dari spiritus animales inde constat; quia propterea, qui in gyrum aguntur, concidunt, quia spiritus rectè per nervos deducendi, circulari illo flexu aliò vergunt. Item quia eiusmodi nervis obstructis, sensus, motusque perit. Vnde etiam spirituum necessitas deprehenditur: quandoquidem animal nec sine pulsu viuit, nec sine motu, & sensu: hæc autem citra spirituum opem non constant.

ARTICVLVS II.

QVO NATVRÆ ARTIFICIO
spiritus procreentur, foueanturque.

Nunc de spirituum ortu, fomentoque paucis dicendum. Purior quædam pars sanguinis in iecore confecti per venam cauam, & communes quosdam aditus in cor inuehitur, ac primùm dextro, deinde læuo eius sinu excepta ibi recalescit, & vitalem quandam vim ab ipso vitæ fonte haurit, à qua vitalis dicitur, quasi vitæ auctor, & conseruator. Huius spiritus pars quædam per arterias toto corpore diffunditur. Altera per anfractus, & flexuosam ambagem sursum viâ capessit, ac tandem in cerebri ventriculos euadit & proprietate virtutis cerebro inditæ magis attenuatur, & quasi ætherius redditur, fitque ex naturali animalis, adeptus videlicet temperationem quandam, cuius merito ad motum, sensum, & omnes denique animales functiones administrandas idoneus est animæ administer. Tum verò in particulas diuisus per nervos dispensatur. Vnde iam intelligitur, quemadmodum spiritus innati, stabiles, fixique sunt; sic influentes, errantes esse, ac vagos, cū hi à corde, & cerebro egressi huc illuc oberrent.

De hac re
Fer. lib. 2. de
abditis rerū
causis, & in
lib. de spiritu
& calid. The
ophilus lib. 3.
de anima. ad
text. 13 O.
Garb. lib. 1.
tract. 4. q. 31.
Valles. lib. 2.
contr. med.
6. 4.

Lege Aphro-
disium sect.
1. probl. q.
14.

De hoc du-
plici ventri-
culo Lactan-
tius lib. de
opif. Dei. c.
6. Galenus in
lib. de for-
mat. fet.

Quibus iudi-
cijs, depre-
hendatur da-
ri spiritus.

Circumvolu-
ti cur consi-
dant.

Spiritus vita-
les in læuo
cordis ventri-
culo generā-
tur.

A quo ram
cieantur spi-
ritus.

Virtus re-
atrix medi-
corū super-
uacanea.

De spiritū
sustentatione.

Siquis autem petat à quonam huiusmodi spiritus regantur, vt in hanc potius, quā in illam partem corporis tendant. Respondebunt medici regi, duci que à virtute quadam reatrice, quam ipsi omnibus facultatum muneribus, ac toti corpori præsentem faciunt. Nos, qui virtutem hanc superuacaneam, ac fictitiam credimus; respondemus regi, ac moueri à virtute impellente, & attrahente, qua cor, & cerebrū, cæteræ que partes donatæ sunt, vt alibi monuimus. Nec mirandum est inesse viuentibus huiusmodi expultrices, & attractorias virtutes; cū alias his similes, ac multò etiam admirabiliores in rebus inanimatis, vt in rebarbaro, in magnete, in succino, in adamante, alij que compluribus passim experiamur.

Quod ad spirituum sustentationem, partem que attinet, res sic habet. Quemadmodum lucernæ flamma, ne extinguatur, duo requirit, nempe oleum, & ambientem aerem; oleum quidem, vt eo tanquā pabulo alatur; aerem, vt ab ipso item incrementum, fomentū que accipiat: ita spiritus, vt seruentur, duo exigunt. Alterum est humor quidam persimilis oleo, quem nonnulli primigenium vocant, quod à prima statim origine suscipiatur; alij radicalem appellant, quod eo, quasi radice, animantiū vita sustentetur. Alterū est, prætenuis aura, quæ spiritum foueat, vt explicat Aphrodisæus lib. 2. probl. probl. 63. Atque hinc est, quod etiam in gratiam spirituum vitalium cor, arteriæ, & pulmones aerem identidem recipiendo ducunt, ac reddunt; quod iternarium ministerio in gratiam spirituum animalium cerebrum præstat. Qua de re Hippocrates in lib. de alimento, Galenus in lib. de utilitate respirationis cap. 5. & 1. Aphor. 14. & 7. de vsu part. cap. 8. & 9 & Auicenna Fen. 11. 3. tract. 2. Est & communis auctorum opinio foueri eos odorifero halitu. Consule Galenū sect. 2. Aphor. 11. & lib. 6. Epidē, Conciliatorem diff. 155. Valleriolam lib. 2. de locis comm. cap. 2.

Q V Æ S T I O III.

QVA RATIONE ALTRIX FACULTAS circa alimentum negotietur.

ARTICVLVS I.

DE NECESSITATE VEGETATRICIUM facultatum, deque prima alimenti concoctione.

E tri.

TRIBVS facultatibus, quas supra retulimus, naturali, vitali, animali; naturalis, seu vegetans in disputatione hoc loco adducenda est, non absolutè, sed quoad vnam eius partem. Constat nimirum ex doctrina Aristotelis lib. 2. de anima cap. 4. text. 34. & 37. tres esse vegetatricis animæ facultates, alentem, augentem, generantem; tot enim viuentibus (& si non omnibus tertia) necessariae sunt, de quarum distinctione, seu reali, seu formali alibi ex instituto differendum. Porro altrix facultas ideò necessaria est, quia vniuersi corporis substantia tum ab insito nobis calore, tum ab aere circūfluo, alijsque causis assidue carpitur, ac diffluit, proindeque vi aliqua eget, quæ eius dissolutioni occurrat, ne præproperè extabescat, & absumatur; hæc autem est potentia alens, seu nutriens. Secunda item necessaria est, quia cū viuens in ortu imperfectum, ac magnitudine paruum sit, utpote è semine exiguo prognatū, accretionem ex postulat, qua ad iustum magnitudinis terminum prouehatur; id verò munus auētrici facultati demandatum est. Denique requiritur etiam tertia, quia viuentium corpora, cū ex contrariorum permistione constant, fato cedunt; atque adeò ut quod numero seruari nequit, perpetua saltem posteritatis successione maneat, ac secundū speciē perseueret, gignentis potentia beneficio opus est.

Quod ad altricem facultatem attinet, corporis nostri fabricam sic naturæ auctor Deus cōstituit, ut certis in locis residerent partes quædam ad eiusmodi facultatis officia destinatae. Aliter neque membra aliè commodè, neque artuum corporis administratio constare posset. Primum ergo cibus ore exceptus dentibus comminuitur, conficiturque, & ad ventriculi decoctionem accommodatur. Vnde sic se habet os ad ventriculum, ut cocus ad lebetem, in quæ carnes non integras, sed concisas mittit; atque adeò non propriè fit cibi concoctio in ore, sed præparatio quædam ad concoctionem in ventriculo faciendam, ut docet Aristoteles lib. 2. de part. anim. cap. 3. Deinde cibus præmansus, tum crebra agitatione, & motibus linguæ, quæ tanquam manus quædam est ventriculi, ijs, quæ linguam habent, tum gulæ attractione œsophago deorsum pellitur (procurante interim natura ministerio epiglottidis ne quid ex esca incidat in arteriam vocalem & respirandi viam intercludat) Tum ventriculus, ut communis officina, siue promptuariū, cibum recipit, complexuque suo inclusum in vnum cogit, atque arte comprehendit, aliòquin in tam ampla capedine huc illuc fluitans decoqui non posset, & ante legitimum tempus elaboretur.

Porro ventriculi substantia, nervosa, membraneaque est, & fibris cōcinnè intexta, ut facilè possit diduci, ac rursus contrahi; quod exigente vsu præstat; nam cū ei multa offeruntur, ampliatur; cū pauca, colligitur. Est etiam intus accuratè læuis, ac lubrica; constat enim duplici tunica, interna, & externa; quarum interna cavitatem respiciens, & si nervosa; tenuior tamen est, ac plurimis donata fibris, quæ manuum instar ciborum attractioni famulantur. Habet ventriculus formam aliquantulum variam quandoquidem & rotundus est; & à dextro in

Triples facultas vegetatis animæ

De fabrica humani corporis.

Ut nutritio fiat.

Ministerium lingue, œsophagi, Epiglottidis.

Ventriculus communis officina.

Substantia ventriculi.

Forma ventriculi.

Arist. lib. 2. de generatiōe an. c. 1.

Cic. lib. 2. de nat. Deorum Galenus lib. 4. de vsu partium.

Non habere omnia linguam docet Arist. lib. 4. de part. an. c. 11. & lib. 2. de hist. an. cap. 10.

De officio, & dissimilitudine ventriū Arist. lib. 3. de part. anim. c. 14.

sinistrum oblongus. Rotundus, quia hæc figura omnium capacissima, minimèque iniurijs obnoxia habetur. Oblongus, quia id sedes, quam obtinet, & gemina eius orificia, alterum, quo cibos recipit; alterum, quo eosdem in cremorem mutatos ad intestina demittit, postulare videntur. Qua de re multò plura enucleatius Anatomice artis professores, Galenus lib. 4. de usu part. cap. 7. Vesalius lib. 5. de corporis humani fabrica cap. 3. Oribasius lib. 24. cap. 18.

Prima cõco-
ctio.

Cocatrix ergo facultas ventriculo insidens toto conatu in alimenti sibi commissi decoctionem incumbit, ipsumque amplexu, & calefactu suo immutat tum proprio, ingenitoque calore, & spiritu; tum eo, quem vicinæ partes, videlicet iecur, lien, cor, diaphragma, vt lebeti circumiectus ignis, eidem conferunt. Sic demum perficitur ea, quæ è tribus præcipuis concoctionibus prima est, generaturque ex cibo maffailla, seu cremor, quem Medici chylum vocant. Cuius certè confectio, & elaboratio non alteratrici duntaxat virtuti ascribi debet, sed etiam, ac multò magis ipsi formæ substantiali, cuius est instrumentum.

Vesal. lib. 5. de hum. corp. fabri. c. 3.

Chyli confectio.

Postquam ventriculus suo munere circa alimētum perfunctus est; per infernum orificium (græci πυλωρόν, latini ianitorem vocant) expellentis facultatis ministerio chylum, de cætero pro onere futurum, abijcit, ac deorsum trudit, qui flexuosa intestinorum circuitione deductus in ea præteruentione, venæ Mesaræi, seu Mesenterij, quas Mesaraicas vocant, id, quod præstantissimum est, per oscula, & foramina combibunt, & quasi hirudines sugunt, atque in iecur transmittunt. At quod superuacaneum, & excrementitium est, in crassiora intestina deiectum exturbatur. Ita verò natura in corpore animalis vias quam plurimas distribuit, ait Galenus initio libri quarti de usu partiũ, alias quidem velut publicas, & communes omnium nutriendorum, alias vt angiportus quosdam ad singulas partes nutrimentum perferentes. Communis, & maxima, primaque omnium est ab ore ad ventriculum; secunda à ventriculo ad hepar, & cæt.

Venæ mesenterij, seu mesaraicæ.

ARTICVLVS II.

DE SECUNDA

concoctione.

Substantia iecoris.

Quod ad secundam concoctionem attinet, substantia iecoris, quæ illius est officina, rubra est, & mollis, sanguini paulò ante concreto similis, nisi quod duritiem maiorem vendicat. Vt aut sanguis, sicuti oportet, ad exactã elaborationem in ipso moram traheret, non dedit ei natura vnum aliquem ventrem; sed eam tamen compositionem, vt facilè possit impleri sanguine, quem confestim in venas fundit. Iecur hominis, pro sui corporis magnitudine, per quam amplum est. Quæ parte attingit septum transuerium (vnus hic est è thoracis

Lege Auer. 3. collig. cap. de agit. Cõ cil. diff. 39. Garb. lib. 1. tract. 4. q. 35.

Figura iecoris.

De figura iecoris Aristotelis lib. 3. de part. anim. c. 12.

De his M. Alb. lib. 3. de animalibus tract. 2. c. 3.

Conciliator diff. 29.

Aegid. in 2. d. 30.

Plato in Timaeo, Hippo. lib. 4. de morbis. Auer. 2. Colliget. c. 8.

Galen. lib. 4. de usu part. c. 6. ex sententia Hipp. in libel. de nutritim. M. Alb. lib. 13. de animal. c. 8. tract. 1.

thoracis musculis, quem diaphragma vocant) gibbum est, ac laeue; quae ventriculum, inaequale & sinuum. Licet vero non vnam figuram habeat; magis tamen ad rotundam accedit, estque in homine simile bubulo, vt ait Aristoteles lib. 1. de hist. anim. cap. 18. Item maiorem sui partem in dextro latere extensam obtinet; esto aliquando, referente Aristotele loco proximè citato, in nonnullis quadrupedum cum liene, qui à laeua est, locum permutasse obseruatum sit, quod tamen prodigij loco est habitum.

His ita positis, vbi iam alimentum per angustas mesenterij vias multiplici lapsu & erratico partim impellentibus venis, partim ad se iecore ipso inuitante, in hepar per venam, quam portam dicunt, inuectum est; inibi nouam, id est, secundam concoctionem subit vi caloris & spiritus, quo officina haec abundat. Hic vero chylus in massam quandam euadit, quae *Χυμὸς* dicitur, in quo quatuor simul humores visuntur, sanguis, pituita, flaua bilis, & melancholia. Horum autem permissionem, ortumque Galenus lib. 2. de naturalibus facultatibus cap. 9. & lib. 4. de usu part. cap. 3. alijque è recentioribus medicis declarant exemplo vini nuper ex vuis expressi, & in dolia infusi, quod innato calore adhuc efferuescit, concoquitur, secernitur. In eo quippe substantiae quatuor inter se distinctae apparent. Nam vini flos, qui leuis, & aerius est, supernatat; faex grauis, ac terrestriis deprimatur, & subsidit; crudus quidam humor, & aquosus vna cum vino permixtus circumfertur. Flori respondet bilis flaua, quae in sanguinis superficie ebulliens aureo colore splendet. Faeci, humor melancholicus, qui terrea grauitate deorsum vergit. Cruda, & aquosa portio, pituita. Vt enim cremor ille, nisi admodum rebellis, & contumax sit, innato vini calore in vini substantiam conuertitur; sic pituita, quae sanguis inchoatus est, calore sanguini insito in sanguinem commutari potest. Denique vino respondet syncerus, & perfectus sanguis, quod istiusmodi humorum vterque in sua congerie caeteris laudabilior, excellentiorque fit.

Licet autem omnes ij humores in communi illa nutritionis officina procreentur, non omnes tamen ad alendum corpus idonei sunt. Quare natura id, quod ex ijs superuacaneum est, segregat, & flauam bilem in folliculum fellis, qui ad iecoris portas situs est, conijcit; atram ad splenem procul amandat: pituitae vero nullum conceptaculum dedit, in quo priuatim consistat; tum quia sanguinem per vniuersum corpus deuchit, tum quia, cum sit sanguis ex dimidio coctus, facile expressam, ac perfectam sanguinis rationem adipiscitur, & in alimentum cedit; tum denique quia artus omnes humectari possunt ab hoc succo, ne frequentia agitatione inarescant. Sed est etiam aliud recrementum, à quo sanguinem expurgari oportet, humor quidam tenuis, & copiosus, quo chylus è ventriculo per intestina, & mesenterij venas in iecur tanquam vehiculo perducitur (is in lotium euadit) Hippocrates *ὄχημα τροφῆς*, id est, vehiculum nutrimenti appellauit, eo quidem nomine usum eius indicans. Hic igitur humor postquam vehedi munere est perfunctus, quia nec alendo corpori aptus, nec ad alia deinceps utilis est, per quarundam ve-

Ad quam partem iecur vergat.

Secunda concoctio.

Quatuor humorum generatio.

Apra similitudo ad declarandam quatuor humorum differentiam.

Quatuor humorum usus, utilitas, & secretio.

Pituitae nullum in corpore conceptaculum.

Vehiculum cibi.

narum, quas emulgentes appellant, ductus, in renes attrahitur, & discernitur, vnde mox in vesicam profunditur. Quod similiter accidit pituitæ: nam quod absoluto opere ex ea relinquatur, & non exudatur, per emunctorias venas in vesicam defluit.

Obiectio.

Erit tamen, qui obijciat non videri duas superiores decoctiones omnino necessarias; quia, vt medicorum nonnulli docent ex Hippocrate in lib. de alimentis, interdum cum æger per os cibum capere non valet, apponuntur extrinsecus supra ventriculum, aliasvè partes corporis res esculentæ, vt ijs per euaporationem poros subeuntibus nutriatur. Respondemus alimentis in eum modum adhibitis aut non nutriri ægrotum; sed tantummodo succi quadam irrigatione perfundi, & foueri; sicque iuuari: vel certè eiusmodi halitum excitatum à cibo prius ad decoctionum officinas, membrorum attractione deduci, ibique concoqui, atque ita alere. Galenus tamen 6. de placitis credit concoctionem ventriculi non esse necessariam absolute, sed cum solida capiuntur alimenta; in cæteris verò perfectionis tantum gratia.

Obiectio.

Deinde opponet quispiam videri hepar superfluum. Nam cum huius membri duo sint officia, expurgare, & decoquere alimentum, vtrumque potuit à ventriculo præstari. Nec satisfaciet qui dixerit vtrumque ab eo fieri; quandoquidem ibi cibum primam decoctionem subit, & purgatur; sed hanc decoctionem, & expurgationem inchoatas, imperfectasque esse. Non, inquã, satisfaciet, quia cum natura studeat cõpendio, debuisset ventriculo attribuere vim ad ea munia absque accessorio iecoris ministerio perfectè exequenda. Occurrendum tamen cum Galeno lib. 4. de vsu part. cap. 3. sicut triticum in area à paleis, postea verò pistorum opera ab alijs tenuioribus corpusculis superfluis mundatur: ita alimentum in stomacho à maioribus recrementis, in iecore à minori fæce purgari: quia conueniens fuit, vt natura more suo paulatim à minus perfectis ad perfectiora progredieretur. Præterea membrum, quod alimentum excipit, membraneum facilisque distensionis, & contractionis esse oportet, vt pro cibi quantitate & porrigi, & coarctari queat: at nullum membraneum nimis calidum est. Quare ob hanc causam non potuit ventriculus calore proprio admodum abundare, quanuis membrorum calentium vicinitate eius decoctioni commodè prouisum sit. Oportuit ergo aliud membrum calidius esse, in quo alimentum crassiori fæce liberum, & mediocriter decoctum, perfectiorè decoctionè adipisceretur. Quo patet non fuisse expediens, vt absoluta decoctio ventriculo demandaretur. Quod verò aiunt naturam studere cõpendio, ita est; sic tamen, vt non tale quid faciat, quale statuarij gladium Delpicum ob inopiam: sed vnum ad vnum: tunc enim optimè instrumenta proficient, si eorum singula non multis, sed vni obseruiant, vt docet Aristoteles 1. lib. Polit. cap. 1. Itaque natura & necessaria, conuenientiaque concedit, & supervacanea, atque inutilia negat: nec solet pluribus committere, quod æquè benè, & prodignitate ab vno fieri potest: sed hoc in re præsentis locum non habuit.

Natura amici cõpendij.

Solutio.

Ventriculus nature membraneus.

Natura necessaria concedit, supervacanea negat.

si singulis
coram
et hoc
per
et

De his
lib. 7. de
lib. 7. de

Constitutio

De his

De excellenti calore hepatis Vegani cap. 61. art. Med. Ferrel lib. de anim. facult.

De gladio Delpico Manutius in Adagijs.

ARTICVLVS III.

DE TERTIA CONCOCTIONE,

& conuersione alimenti, deque fa-

cultatibus adiutricibus.

IS, quæ diximus, recrementis; expurgatus sanguis ampla quadam vena excipitur, quæ caua magna appellatur. Ea in superiorem, & inferiorem partem, & quoquoersum ducta, ac primum surculis propagata, deinde varijs diffusa ramulis, hinc in bilis vesiculam, ventriculum, lienem, intestina, mesenterium, & omentum: inde in cor, aliasque partes corporis excurrens, alimentum diuidit. Quia tamen id sponte sua perlabi non poterat, primum quidem à vicinioribus venæ partibus; deinde à cæteris longo tractu, suctuque allicitur, ac simul pituita vehiculi vicem subeunte in omne corpus influit, ac dimanat. Et in hac sanguinis traiectione, dum vnumquodque membrum per flexuosos venarum anfractus, id, quod sibi vtile, & commodum est, vendicat; seruata quadam iustitiæ mediocritate, spectataque conditione cuiusque partis, commoda fit alimenti distributio; adeo vt nihil fere in naturæ officijs admirabilius videatur; vbi summa inæqualitas, summa est æqualitas. Quod Aristoteles lib. 2. de generatione animalium cap. 4. exemplo patrisfamilias in huncmodum explicat; Natura perinde ac pater familias prudens nihil solet omittere, ex quo facere aliquid commodi possit. Dispensatur autem cura rei familiaris, ita vt cibus optimus detur liberis, deterior seruis, vilissimus socijs animalibus.

Igitur postea quam alimentum distributum, minutissimas corporis partes, porosque subijt; in ijs perfectam concoctionem assequitur, & pro natura cuiusque membri duritiem, mollitudinem, calorem, frigus, & innati temperamenti modum, cæterasque dispositiones accipit; & tandem in substantiam rei viuentis conuertitur; eaque conuersio, proprie nutritio appellatur; ac tunc fit, cum materia alimenti, propria forma abiecta formam rei alitæ suscipit, & materiae totius continuatur.

Sed aduertendum adhuc est antequam alens facultas alimentum ad nobilissimum hunc actum prouehat; à quibusdam facultatibus, quasi operis famulis, & ministris iuuari. Quæ à Galeno lib. 5. de locis affectis cap. 7. & ab Auicenna 6. Natur. parte 1. cap. 5. communi fere Medicorum assensu quatuor in primis numerantur; nimirum attrahens, concoquens, retinens, expurgans. Nam cum alimentum omnes partes animalis pervagari debeat, nec per se, ac vi sua ferri queat; necesse est vt virtus aliqua membris insit, quæ illud ad se inuitet, & alliciat; hanc verò attrahentem vocant. Præterea cum alimentum à viuentis natura diuersum sit, nequam potest in illius substantiam verti, nisi prius multiplici alteratione cum eo similitudinem, & cognationem assequatur; proindeque requiritur ad id virtus concoquens, seu, vt Galenus vocat, alteratrix.

Cava magna.

Pituita alimenti vehiculum.

Iustitiæ æqualitas in distributione alimenti.

Natura quasi patrisfamilias.

Nutritio quando fiat.

Facultates administræ nutritionis.

Facultas attrahens.

Concoquens.

Et a Item

Lege Galenū
3. de causis
symptomat.
Auicennā. 2.
Fn. doct.
6. cap. 2.

radio
Ma-
in Ad

Retinens. Item quia huiusmodi concoctio tempus efflagitat; nec enim peragi momento potest, necessaria est vis continens, seu retentrix, quæ alimentum contineat, ne dilabatur. Postremò quia oportet ab alimento concocto expelli sordes, & excrementa alitioni inepta, requiritur ad id virtus expurgans.

Appetens. Præter has virtutes adduntur alibi à Galeno tres aliæ: appetens, quæ
Distribuens. ponit primo de causis symptomatum: distribuens, cuius meminit ter-
Secernens. tio eiusdem operis: secernens, quam exprimit in 2. Aphorif. comm. 13. Videntur autem colligi hæ facultates è tribus munijs, quæ obeunt. Primæ enim respondet appetentia alimenti in venis, & alijs partibus, quam subsequitur attractio. Secundæ, dispensatio alimenti per membra corporis. Tertiæ, separatio utilis ab inutili. Et hanc ait Auerroes libro 2. Colliget, capite 7. & 9. & libro 3. cap. 16. accepisse se ab Albumazar. Habemus igitur septem virtutes, vel etiam plures, si scrutari minutius velimus, nimirum attrahentem, concoquentem, retinentem, expurgantem, appetentem, distribuentem, secernentem. De quibus lege, si placet, quæ scripsit Valleriola libro 1. locorum communium cap. 13. Peramatus libro de animæ functionibus cap. 7. Fernelius lib. 5. Physiol. cap. 4. Vallesius lib. 2. contr. medic. & Phil. cap. 21. Alexander lib. 1. probl. quæst. 57.

Septem virtutes. Quæri solet quonam pacto prædictæ virtutes inter se differant. Omilla disceptatione, sic habeto. Virtus secernens non distinguitur à distribuente. Enim verò distribuens non quodlibet alimentum, sed cum delectu, & secreto per eundem actum inutili, membris impertit. Item distribuens non est diuersa ab attrahente, nec ab appetente. Nam distributio fit, dum quælibet pars alimentum sibi conveniens attrahit: & membrorum appetitio non est, in re subiecta, nisi attractio. Similiter expurgans, & concoquens non differunt; quia in decoctione idem calor, qui decoquit, seiungit, expurgatque partes utiles ab excrementitijs, vt aurum à fæce. Denique attrahens, & retinens, eadem facultas sunt; quemadmodum in magnete eadem est virtus, quæ ferrum trahit, tractumque affigit, & retinet. Ita patet ex toto illo numero duas tantum relinquere virtutes inter se realiter differentes, attrahentem, & concoquentem. Quin verò, si propriè loquendum sit, concoquens nutritoriæ famula non est: cum non videatur ab ea distingui siquidem eiusdem est materiam disponere, quod facit concoquens; & formam introducere, quod præstat nutriens. Quo autem modo nutriens à calore differat, alibi perpendemus.

Earum distinctio. Aduertendū prætereà, licet tres tantum esse dixerimus concoctiones, quarum prima fiat in ventriculo: secunda in hepate: tertia in singulis partibus, vbi alimentum in rei alitæ substantiam conuertitur; tamen unicuique harum suam anteire præparationem; vnamquamque suam absolutionem subsequi. Preparatio ad primam fit in ore, dum cibus teritur, & nonnulla subit alteratione: eius verò absolutio in intestinis, quæ ad chylum etiam coquendum vim habent. Rudimentum

Ex Gal. 4. de sanit. tuenda c. vii. lego etiam Hippocr. in lib. de alimeto.

secun-

Rudimentum primæ decoctionis.

secundæ existit in venis meseraicis, vbi iam chylus adumbrationem quandam sanguinis accipit; perfectio in caua, alijsque grandioribus venis, per quas sanguis è iecore decurrit, magisque elaboratur. Tertia initium capit à venis tenuibus, vbi iam sanguis à vicinis partibus, quibus tandē cohæreere debet, immutatur: atque hæc nutritione ipsa, quæ omnium concoctionū finis est, absolvitur. Quidam plures numerant concoctiones; sed his tribus, vt à nobis explicatæ sunt, res tota continetur. Ac primæ quidem respondet chylus: secundæ potissimū sanguis: tertiæ vult Auicenna, alijsque Arabes respondere quatuor humores alimentitios, qui inter sanguinē, & quodlibet membrum, quod nutritur, necessariō medijs sint, quos vocant humores secundos. Sed hi non videntur semper dari, esto nonnūquam saltem vnus aliquis detur, vt progressu dicemus, qui medius sit inter sanguinem, v.g. & ossa, quæ aggeneratur, siue is distinguatur specie à sanguine, siue accidentibus & appellatione duntaxat. Lege, si placet, pro Arabum sententia Conciliatorem differentia 33.

Secundæ

Tertiæ

Quatuor humores alimentitios, quos Arabes ponūt.

Ve M. Alb. lib. 3. de anim. tract. 2. c. 4. Auicenna prima 1. doct. & Actuarius.

Q V Æ S T I O IIII.

VTRVM OMNES QVATVOR humores in hepate gignantur.

A R T I C V L V S I.

C O N S T I T V I T V R pars affirmatiua.

DROXIMA quæstione asseruimus quatuor humores gigni in hepate, nunc an res ita habeat, expendemus: dubitandi ratio ex eo oritur, quia non videtur qua ratione possit fieri, vt hepar eiusdem temperamenti vi, & ex vna eademque massa tantam humorum varietatem proferat; cum quodlibet agens particulare vnum sibi que specie simile efficiat. Sunt qui respondeant, hepar vnam duntaxat chyli portionem asciscere naturæ suæ magis conuenientem, & idoneam, in cuius materiam formam suæ consimilem, nempe sanguinis (est enim hepar admodum sanguinolentum) inducat, cætera verò excrementa à proprijs conceptaculis attrahi, ibique diuersas illas formas adipisci. Nobis tamen vera omnino videtur sententia Galeni lib. 2. de naturalibus facultat. cap. 1. & Auicennæ 1. primi doct. 4. quos communis medicorum schola sequitur, videlicet omnes quatuor humores in hepate simul procreari, maxime

Quorundam placitum.

Communis opinio.

Dari hos quatuor humores demonstrat Hippoc. in lib. de nat. hum.

Lege Fernellium lib. 6. Physiol. c. 4. Vallesium lib. 2. contr. Medic. & Phil. c. 13.

Confutatio
responsionis.

cum dissectione compertum sit, omnes in eodem chylo ante secretio-
nem contineri. Nec aduersariorum ratio, & si non nihil habeat difficul-
tatis, oppositum concludit. Enim verò facultas, innataque proprie-
tas iecoris licet actu vnafit; virtute tamē multiplex est, sicuti calor
cælestis vnus specie, nihilominus vim habet ad gignendas diuersarum
specierum animantes ex putrescente materia. Quod si quispiam oc-
currat hoc non ad solius caloris ætherei virtutem, & efficacitatem, sed
pariter ad subiectæ materiæ dissimilitudinem referendum esse: is in-
telligat hanc ipsam differentiam, & diuersitatem ex parte materiæ non
desse in prædicta massa, vtpote, quæ ex diuersarum partium mutua
permistione concresecat; vt ex ea omnes quatuor humores eliciantur:
sicuti ex eodem vuarum succo omnes illi quatuor liquores, quos supra
retulimus, emergunt. Itaque iecur innatæ virtutis beneficio sangui-
nem, vtrâque bilem, & pituitam efficit, actione non vniuoca; sed æqui-
uoca; & ex eodem chylo, non tamen ex eadem chyli portione. Nam
bilim ex calida, & tenui; pituitam ex frigida, & cruda; sanguinem ex
mediocri; melancholicum humorem ex frigida, & terrena portione
effert. Nimirum particularis causa non semper gignit vnum sibi simile
in specie (& si id primario, ac per se intendat) quia non semper id af-
sequi potest ob conditionem subiecti, in quod agit; vel ob defectum
virtutis actiue, aliamvè causam eiusmodi. Quo in euentu non vniuo-
ci, sed æquiuoci agentis rationem obtinet.

Ex qua parte
chyli singu-
li humores
procreantur.

Dubitatio de
pituita.

Peculiaris tamen de pituita apud medicos dubitatio est, num in vē-
triculo gigni soleat. Parti affirmatiue ad stipulatur tum auctoritas Ga-
leni in libello de atra bile, & in primum de nat. hum. comm. 39. tū ex-
perientia ipsa; quandoquidem non rarò ventriculus pituita abundat.
Dicendum, licet proprius locus gignendæ pituitæ sit iecur, vt ex eodē
Galeno supra docuimus; interdum tamen illam, vel saltem humorem
quendam ad ipsam proximè accedentem, ex cibis pituitosis anticipa-
tione quadam in ventriculo effici. Itaque non est Galeni sententia ge-
nerari semper in ventriculo pituitam, sed interdum.

Quatuor hu-
mores dist. in
guit specie.

Quæret aliquis an prædicti quatuor humores distinguantur inter se
specie, & natura Respondemus cum communi schola Medicorum di-
stingui. Id testantur diuersæ eorum affectiones, colores, sapes, ope-
rationes, effecta, fines; de quibus à nobis nonnulla in progressu dice-
tur; à Medicis verò ex instituto multò plura pertractantur.

A R T I C V L V S II.

ALIQUOT OBJECTIO. num dilutio.

Obiectio pri-
ma.

Verum contra superius dicta opponet aliquis. Natura nihil fru-
strà molitur, sed omnia alicuius finis, & boni gratia præstare
solet; atqui nullus apparet finis, aut bonum, cuius causa duo
recre-

recrementa, nempe bilem, & phlegma certis receptaculis condant. Nō debuit igitur ea seruari, sed confestim excludere.

Præterea, vt docet Aristoteles lib. 3. de part. anim. cap. 12. & lib. 4. cap. 2. & Plinius lib. 11. nat. hist. cap. 37. fel non omnibus inest animantibus; nam eo carent mulus, asinus, ceruus, caper, camelus, delphinus, & alia quædam. Immo & apud Chalcidem Eubœæ, parte quadã agri, in pecore nullum inuenitur. Adde quòd fel non parũ videtur bonæ valetudini incommodare. Vnde, vt Aristoteles lib. 4. de part. anim. cap. 2. ait, dictum fuit à veteribus fellis vacuitatem causam esse vitæ diuturnioris, argumento ex solipedum, ceruorumque genere deducto. Non ergo omnibus animantibus in iecore hic humor generatur; vel certè non in omnibus ad vesiculam secernitur, immo & in nullo manere expediens fuit.

Idem similiter de melancholico humore ostendi potest. Nã neque id cuncta animalia obtinent, cum exanguia lienem non habeant, neque Aegocephalus, aliæque aues nonnullæ, & quidam etiam pisces, vt testatur Magnus Albertus lib. 13. de animalibus tract. 1. cap. 6. & Plinius lib. 11. nat. hist. cap. 37. Quin & animal, cui lienem natura dedit, eo per vulnus exempto, adhuc viuere tradunt; & inuenta remedia sunt, quæ ipsum cursoribus extinguerent. Nec verò vlla eius vtilitas esse videtur, nisi quis ita sit ridiculus, vt vtilitatem putet quod eius magnitudine, vt quidam aiunt, risus intemperantia constet; lienosi enim ad risum procliuius esse dicuntur, vt refert Celsus lib. 3. Quo alludit Persius Satyr. 1. Sed sum petulanti splene cachinno. Quanquam non apparet, quo pacto id eueniat, cum melancholicus humor, vt colore ater est, ita & tetricum vultum reddat, ac mærorem inducat.

Tertiò, non solum pituita, sed vtraque bilis feruntur per venas vna cum sanguine, siquidem cum vena ægrotis scinditur non tantum sanguis sed reliqui etiam tres humores permixti emittuntur. Non ergo flaua, & atra bilis è iecore ad certa loca sibi destinata secedunt.

Ad primum horum concessa maiori neganda est minor, dicendumque flauam, & atram bilem non frustra, aut sine vtilitate esse in corpore, quemadmodum nec frustra in eo sunt quatuor complexionones, biliosa, melancholica, sanguinea, phlegmatica. Nam supposita vtilitate sanguinis, & phlegmatis, quæ apud omnes in confesso est, & de qua iam supra diximus, cum complexio biliosa aduersetur phlegmaticæ, hæc enim est frigida, & humida, illa calida, & sicca: cum item melancholica repugnet sanguinæ, quãdoquidem illa frigida, & sicca est; hæc calida, & humida: conueniens fuit dari in corpore bilem, & melancholiam, à qua biliosum, & melancholicum temperamentum sumitur. Tum quia ex doctrina Aristotelis lib. 2. de cœlo cap. 3. text. 18. ad naturæ perfectionem spectat, vt si vnum contrarium sit, alterum quoque existat: tum quia ne complexio, quæ in animantium corpore dominatur, (semper enim è quatuor vna aliqua in eorum corpore præualet) ultra modum exiret, oportuit dari contrariam, quæ illius vim, & licentiã refrenaret.

Præter hæc, alia commoda non pauca inuehit corporibus vtraque bilis,

Obiectio 2.

Animantia felle carètia.

Carentia lienem.

Lienosi ad risum faciles.

Obiect. 3.

Dilutio primæ obi.

Si vnum contrarium sit in natura, alterum quoque dari conuenit.

Vtriusque bilis comoda.

bilis. Primùm quia sanguini, præsertim sub exigua quantitate, misce-
etiam nutriunt. Deinde, quia ut sanguis vi morbi interdum in alios tres
succos; ita illi, si non toti, saltem ex parte in sanguinem mutari solent.
Item quia melancholia, quæ acerbis saporis est, cum è liene in os ven-
triculi influit, quod non rarò facit, famem prouocat, non secus, atque
acidi cibi appetitionem edendi acunt. Item quia interdum flauabilis
è vesicula, qua continetur, per venulam quandam subiens se se ventri-
culo quasi supponit, ipsumque calefacit, & cibi concoctionem iuuat.
Eademque dilabens sua mordacitate intestina ad celeriores recremen-
torum deiectionem impellit. Præterea ad mores quoque non nihil
conferunt atra, & flauabilis: nã hæc animositatem, illa maturitatem
conciliat: vnde biliosi ad pericula strenuè subeunda promptiores; me-
lancholici ad iudicia de rebus ferenda aptiores habentur. Qua de re suo
loco plura.

Pro explicatione secundi argumenti aduertendum ex Aristotele
lib. 2. de hist. anim. cap. 15. Plinio lib. 11. naturalis hist. cap. 37. & alijs,
quædam esse animantia, quæ licet fel habeant; non tamen id in hepate
gerunt, ut cætera, sed alibi. Nam coruis, coturnicibus, phasianis, in
renibus, & parte tantum altera intestini iungitur. Quibusdam iecori
simul, & ventri, ut capricipiti. Quibusdam intestino tantum, ut acci-
pitri, & murenis. Similiter quædam & si lienem sortiantur, is adeo
exiguus est, ut prope sensum effugiat, quod in magna parte auium
compertum fuisse perhibent, ut in miluis, accipitribus, noctuis; & in
quadrupibus ouiparis, ut in testudine, mure aquatili, rubeta, lacerta,
crocodilo, rana. His positis, secundo argumento concedendum est quæ-
dam esse animantia, in quibus flaua, aut atra bilis non inuenitur, idque
ob diuersas causas. Quarum prima est, quia hos humores non generat:
vel propterea quod non utuntur bilioso, aut melancholico cibo; vel
quia licet eo utantur; tamen eorum temperamentum ordinaria vi ad
eos succos procreandos non pollet. Secunda causa est, quia tametsi
eiusmodi succos gignant, confestim eos repurgant (sicuti in Ponto ac-
cidit, ubi pecora, quæ absynthio vescuntur, felle carent, ut animaduer-
tt Theophrastus videlicet, quia absynthium biliosos humores re-
iicit, docente Dioscoride lib. 3.) vel denique quia illos ad cornua,
cutem, alas, pilos, squamas, cæteraque eiusmodi coagmentanda con-
ferunt. Qua de re consule Aristotelem loc. cit. Ad id verò, quod obij-
citur de diuturniori vita animantium felle carentium, si ita sit (con-
ceditur enim à Plinio lib. 11. natural. hist. cap. 37. negatur à Mag. Al-
berto lib. 13. de animalibus tract. 2. cap. 4.) dicendum cum Auerroes ad
cap. 2. lib. 4. de part. anim. eam diuturnitatem non esse ad vacuitatem
fellis referendam, sed ad bonitatem temperamenti, quæ cum tali va-
cuitate in nonnullis animalibus coniuncta est. Nam & multa fel ha-
bent, quibus non minus longa vita contingit, ut annotauit M. Albertus
loc. cit.

Nec verò dictis obest, quod homines quidam exexto, aut extincto
liene vixerint, in ijs enim, præter vsitatum morem, quæsiuit natura

Lege Vesal.
lib. 1. de fabr.
c. 8.

Atrabilis ob
inflatam acre
dinem cibi
appetitionem
excitat.

Dilat. 2. obie
&

Cur quæ-
dam animan-
tes vtraque bi-
li careant.

Theophrast.
Dioscorides.

Plinius.
M. Albert.
Auerroes.

De ijs, qui
absque liene
vixerunt.

Ut melan-
cholia famem
prouocet Ga-
le. lib. de ple-
nit. & lib. 5.
de vsu part.
M. Alb. lib. 3.
de an. tract.
2. c. 3. De vitu-
litate flauæ
bilis Vesal.
lib. 5. cap. 8.
Auer. lib. 4.
d part. anim.
c. 2. M. Alb.
lib. 3. d anim.
tract. 2. cap.
3. Gal. lib. 1.
de alim. fac.
c. 7.

viam ad melancholiam diciendam. Præsertim cum ea commoda, quæ vtriusque bilis conseruatione importantur, non sint ad tuendam vitam omnino necessaria: quibus etiam perpetuo carent animantes illæ, quæ suo pte ingenio ijs succis vacant. Denique quod de liene adiectum fuit, nimirum eius magnitudinem parere maiorem ad risum facilitatem, ea tenus dici potest cum veritate congruere, quatenus lien, quia pessimi sanguinis purgamentum est, faculentum crassumque humorem, quasi tristitiæ materiam, ad se recipit, & reliquum sanguinem puriorem, atq; agiliorem facit; ex quo proinde optimi procreantur spiritus, quorum quanto amplior est copia, tanto, cæteris paribus, maior promptitudo ad hilaritatem, & risum. Lege Aphrodisæum lib. 1. problematum, quæst. 19. & quæst. 136. Vesalium lib. 5. de fabrica corporis humani. c. 10. Cælium Rhod. lib. 4. lect. antiq. c. 18. vbi pro hac nostra explicatione affert Auicennam.

Procliuiiores ad risu quigrã diote funclic ne.

Ad tertium argumentum respondendum est licet plerumque in ægrotis corporibus multum vtriusque bilis in venis reperiatur, vel quia morbo sanguis putrescit, vel quia tunc iecur de hisce humoribus plus gignit, vel denique quia ex defectu virtutum impellentium, attrahentium vè non fit apta humorum secretio: tamen integra valetudine non ita rem habere; etsi tunc quoque non nihil tam flauæ, quam atræ bilis per venas commeet; nec enim sanguis adeo exactè ab ea face repurgatur, vt nihil omnino ex ea secum inuehat.

Dilat. 3. obiect.

Cōsule Fer- nelium lib. d humoribus c. 8.

QVÆSTIO V.

QVIDNAM SIT FAMES, & sitis.

ARTICVLVS I.

ARGVMENTA CONTRA FAMIS, & sitis definitionem ab Aristotele traditam.

CTVRI proximis quæstionibus de alimento, prius de fame, quæ circa ipsum versatur, ac de siti etiam, quæ fami coniuncta est, differemus; Famem & sitim hunc in modum definijt Aristoteles lib. 2. de anim. cap. 3. text. 28. Fames est appetitus calidi & sicci: sitis est appetitus frigidi & humidum. Verum quod hæ definitiones, atque in primis definitio famis, non rectè se habeant, hisce argumentis videtur ostendi. Fames est dolor quidam, siquidem torquet, diuexatque, ac nonnumquam vsque ad interitum. Vnde & Galenus in libro de inæquali temperamento famem, & sitim inter dolorum species numerat;

Definitio famis, & sitis.

Primum arg. contra defini- tionem famis,

Gg dolor

dolor autem non est appetitio, seu prosecutio; sed potius fuga præsentis mali; Non ergo fames rectè definitur appetitus, siue appetitio. Secundo, cum fames sit affectio corporis; si esset appetitio, pertineret ad appetitum sensitium; sed non pertinet: non est igitur appetitio. Probatur minor: nam actus appetitus sensitui resident in corde, quod iræ, & concupiscentiæ domicilium est, ut alibi statuimus cum Aristotele, Theophrasto, aliisque Peripateticis: atqui fames non est in corde, sed in ventriculo; inde enim se premi sentiunt, quos fames urget: ergo fames non est appetitio. Tertio, actus appetendi, etiã ij, qui oriuntur ab appetitu sensitivo, sunt in nostra potestate, saltem secundum obedientiam politicam, ut docet Aristoteles lib. 1. Ethic. cap. ultimo: sed fames nullo modo est in nostra potestate: alioqui liberũ cuique esset non esurire: ergo fames non est actus appetendi. Quarto, Sicuti arbores utuntur alimento, eiusque defectu inarescunt: ita ad eas quoque spectare debet fames, quæ in alimentum fertur: atqui arboribus non conuenit appetentia, ut neque sensus, ergo & car. Quinto, Non omnia alimenta sunt calida, & sicca, sed quædã frigida, & humida, ut lactucæ, pepones, & cõplura alia; ergo fames nõ debuit absolute definiiri appetitus calidi & sicci. Imò quod neque siccum per famem expetatur, ostendi ex eo potest, quia fames, ut testatur experientia, docetque Hippocrates Aphoris. 59. sect. 7. reddit corpora sicca. Quare potius per famem expetitur humidum pingue, quo calidum sustentatur, reparanturque dispendia facta continuo fluxu labentis materiæ. Sexto, Alimentis non solum inest calor, & siccitas, sed etiam dulcedo, qua animalia sic capiuntur, ut plerumque eius potissimum gratia cibos quærant; ergo fames non magis est appetitus calidi & sicci, quàm dulcis.

In nostris Ethicis ex sententia etiã Hippocrat. Zenonis, Posidonij, Chrysippi.

Iam verò contra sitis definitionem hæc possunt obijci. Sicut esculenta pertinent ad famem, ita poculenta ad sitim; sed non omnia poculenta sunt frigida, ut patet in vino, quod est natura calidum: ergo sitis non est appetitus frigidi. Deinde frigus non concurrit per se ad opera vitæ, sicuti in libris Paruorum natur. docuimus: ergo frigiditas in potu non expetitur per se à natura rei viuentis. Præterea licet humidum aerium foueat, alatque natium calorem, ut oleum lucernæ sustentat ignem: tamen humidum aqueum aduersatur eidem calori, eumque destruit. Ergo sitis non potest simpliciter definiiri appetitus humidi, sed humidi conuenientis; alioqui putandum esset quæri à natura id, quod ei perniciem molitur. Denique si sitis esset appetitus frigidi, sequeretur animantia quo calidiora, eò plus siti obnoxia esse: sed non ita est, ut patet in multis auibus, præsertim è rapacium genere, quæ cum sint calidiores, minùs potant; ergo sitis non est appetitus frigidi. Quare videtur hisce argumentis conclusum non rectè Aristotelem famem, & sitim definiisse.

In lib. de vita & morte. c. 2.

Arist. c. 3. de iuuet. & senect. Et Galen. de causis morb.

ARTICVLVS II.

VNDE FAMES, ET SITIS

Oriatur; & in quo propriè consistat.

AD rei subiectæ difficultatem enodandam, & superiora argumenta diluenda, aduertendum primò est ex doctrina Aristotelis cap. 3. lib. 2. de anima cum animantia constent ex calido, & frigido, sicco & humido, etsi non æqualiter his omnibus; ad hæc tuenda, reparandaque, vt oportet, datam esse à natura famem, & sitim: famem propter calidum, & siccum; sitim propter frigidum, & humidum. Deinde, quod ad famem attinet, sciendum quinque potissimum ad eam concurrere, vt colligitur ex ijs, quæ tradit Galenus libro primo de causis sympt. cap. 7. Primum est, membrorum inanitio, deficiente alimento. Secundum, tractus membrorum conantium allicere ad se, & rapere, vndecumque valeant, nutrimentum, cuius inopia laborant. Tertium, diuulsio ventriculi cum acri quodam morfu, qui nascitur tum ex vehementi attractione; tum quia destituta alimento ventriculi cavitatem eius latera in se concidunt, & corrugantur. Quartum, sensio diuulsionis: nam cum hæc ventriculum grauitè afficiat, ipsumque lædat, consequens est, vt doloris sensum inuehat. Sentitur autem potissimum fames in ventriculo, ac præsertim in eius ore, quia membrorum suctio ad hæc vltimò terminatur, ijsque maior inest sentiendi acrimonia. Quintum, appetentia cibi, id est, actus appetitus sensitui optantis externum alimentum, vt præsentim malo occurrat. Consurgit autem hæc appetentia in hunc modum. Percipit phantasia diuulsionem ventriculi ex alimenti penuria: deinde apprehendit alimentum, vt conueniens, & necessarium: tum proponit id appetitui sensitui, qui confestim in ipsum per actum appetendi fertur, vt vitæ cõsulat. Fuit verò necessaria animantibus hæc cibi appetitio, quæ tñstirpibus non cõuenit, quia stirpes alliciunt radicibus præsens alimentum; animantia verò id quærunt aliunde, proindeque egent appetitu, qui virtutem motiuam ad quærendum impellat.

Quæri solet, in quonam ex his quinque consistat fames. Respondemus cum Galeno libro 5. de vsu part. cap. 9. alijsque medicis, si fames propriè sumatur, consistere in sensu diuulsionis ventriculi, Fames enim propriè dolor est, vt primum superioris articuli argumentum ostendit. Poterit autem eius definitio sic aptè componi, Fames est sensio diuulsionis ventriculi orta ex attractione alimentum. Dicitur sensio diuulsionis, id est, dolor, quem efficit diuulsio, & corrosio partium. Ventriculi, quia licet alia etiam partes diuellantur, tamen ea diuulsio potissimum fit in ventriculo. Ex attractione, & cæt. quia diuulsio efficitur per attractionem corrodentem cum deest alimentum; vel cum, etsi non desit, attrahitur tamen præter

Aristoteles.

Ad famem
concurrunt
quinque.Gal. lib. 4. de
vsu p. c. 6.Terra stirpibus
alimentum
promptuariumPropria famis
definitio

ordinem ab vna parte ad aliam, vt à iecore ad venas vi alicuius maligni noxijque humoris: licet ordinariè famem præcedat membrorum inanitio, & alimenti consumptio, vt ante monuimus.

De subiecto
famis.

Dubium tamen adhuc est in qua nam parte corporis, & in qua potentia, vt in subiecto in fit famis. Videtur enim primò esse in tactu, & in ea ipsa parte, quæ læditur per diuisionem continui, aut solutionem temperamenti, (hæc enim sunt, quæ teste Aetio, & Galeno, tactu offendunt, & dolorem faciunt) Contra verò cum dolor sit vna è passionibus appetitus sensitivi, non videtur esse nisi in ipso appetitu. D. Thomas in 3. sent. dist. 15. quæst. 2. art. 2. alijsque in locis asseruerat dolorè esse in sensu tactus, tristitiam in appetitu. Sed. 1. p. quæst. 25. art. 1. & in 1. 2. quæst. 55. art. 1. ad. 1. (sententia mutata, vt Capreolus obseruat in 3. dist. 15. q. vnic. art. 3.) docet, etiã dolorè esse in appetitu, ad què pertinet fuga, & persecutio mali, & boni: oriri tñ ex læsione facta in corpore. Iuxta hanc sententiã, quam amplectimur cū Capreolo loc. cit. Scoto in 3. d. 15. q. 1. alijsque auctoribus, dicimus famè esse in appetitu concupiscibili, vt in subiecto, quo: in ea verò parte corporis, in qua fit diuulsio, tanquam in eo, in quo est causa, & obiectum doloris: siquidem dolor est ex læsione corporis, & circa eam versatur: quatenus potentia cognoscēs apprehendit læsionem tactus, eãque appetitui proponit, isque dolore permouetur ex noxia affectione, & præsentim malo, vt supra attigimus.

Lege D. Th.
in q. disp. de
passionib. a.
nim. a. 9. Ca
iera. 3. p. q. 15
art. 3.

Cum ergo famis formaliter sit dolor, consequens est, vt definitio tradita ab Aristotele, nempe famis est appetitus calidi & sicci, non sit per causam formalem & internam, sed per finalem: siquidem famis datur à natura, vt per eam appetitus excitetur ad quærendum cibum, siue externum alimentum propter animantium vitam, & incolumitatem.

De siti.

Quod ad sitim spectat, notandum primò est discrimen inter cibum, & potum. Nam cibus nutrit, potus autem non nutrit, nisi idem sit potus, & cibus, vt vinum. Prodest tamen nutritioni potus quadruplici potissimum officio. Primum est vehere alimentum, eique tenuitate sua per meatuum angustias, & venarum flexus viam aperire. Secundum est, iuuare concoctionem, præsertim eam, quæ in ventriculo fit. Nam cum tres sint concoctionum species, de quibus fuse Aristoteles lib. 4. Meteor. à cap. 2. nimirum elixatio, qualis est ea, qua carnes interuentu calidi liquoris ad ignem coquuntur: assatio, cuiusmodi est, qua carnes ad ignem torrentur: maturatio, qua, verbi gratia, poma maturescunt: cumque decoctio alimenti in ventriculo sit elixationi similis; eget proinde humore aliquo: hunc autem potus exhibet. Tertium est, elicere ex alimento vtilem succum, dum eius partes quoquouersum permeat; sicut torcularij artifices ad eximendum oleum ab oliuis facos oliuis tritis refertos perfundunt calida: vnde vt ab oleo amurca, aliæque fæces; sic ab alimentitio succo inutilis materia secernitur. Nec obstat, quod aqua frigida bibitur; cum mox calore ventriculi incalescat. Quartum est, temperare siccitatem membrorum,

Potus comoda.

Triplex concoctionis species.

De hisce cõ
coct. Aphrod
lib. 4. quæst.
c. 14.

rum, & feruorem sanguinis, simulque remorari celerem extinctionem humidi pinguis à calido naturali; quemadmodum sal detinet olei consumptionem à flamma: dum enim liquatur, eius humiditas oleo permista in causa est, vt oleū plus reluctetur, retardetque ignis voracitatē.

Cum igitur prædictus succus, quem potus inuehit, in corpore deficit, eoque exhausto inarescunt membra, oritur attractio similis ei, quæ in fame, carpens, ac vellicans præsertim ventriculum, œsophagum, & fauces. Deficit autem eiusmodi succus, vel consueta, & ordinaria eius consumptione, vel facta dissolutione ab æstu, & balneis, vel ex icteris, lienisve calida intemperie, aut inardētium febrium iactatione, vel ex esu cibi falsi, & meracioris vini potu, alijsque eiusmodi. Interdum etiam, vt de fame dicebamus, non deficiente potu vehemens sitis existit, propterea quod membranæ ventriculi, aut venæ humore falso imbutæ sint, vti accidit hydropicis, qui quantumlibet ventriculum, & venas aqua impleant, expleri tamen, & satiari non possunt.

Porro vt fames proprie consistit in sensione, & dolore, ita sitis: vtraque enim vexat, & cruciat. Poterit ergo sitis hunc in modum definiri, sitis est sensio vellicationis factæ potissimum in ventriculo, œsophago, & faucibus ex attractione potus. Huiusce definitionis intelligentia ex dictis perspicua est: illa verò Aristotelis, nimirum, sitis est appetitus frigidi & humidi, est per causam finalem, vt definitio famis tradita ab eodem. Quod similiter dicendum de illis, quas Plato 4. de Republica, alijsque auctores celebrant, videlicet fames est appetentia cibi, sitis est appetentia potus.

ARTICVLVS III.

DILVTIO ARGVMENTORVM

primi articuli.

Respōdeamus nunc ad argumenta initio adducta. Ad primum concedendum est famem, si proprie sumatur, esse dolorem, nec esse actum expetendi, prosecutionemve; sed potius fugam præsentis mali, quod lædit. Ad secundum dicimus famem proprie, cum dolor sit corporis, pertinere ad appetitum sensitivum, eiusque interuentu recipi in corde, vbi appetitus ipse domicilium habet, esto læsio, vnde oritur dolor, sit præcipue in ventriculo. Ad tertium licet actus appetitus sensitivi, absolute loquendo, suo modo sint in nostra potestate; quosdam tamen positos quibusdam circūstantijs non posse à nobis inhiberi, eiusmodi autem est dolor existente actu læsione corporis. Quis enim dicat dum corpus laniatur, liberum, atque integrum cuique esse non dolere? Ad quartum sicuti arbores nutriuntur, ita alimentum exigere, ipsumque attrahere: non tamen dici famescere, quia ad rationem famis non sat est quolibet modo tendere in alimentum, sed ita vt

Quo pacto
sitis oritur.

Sitis definitio.

Dilutio primi argumēti contra de fin. famis.

2.

3.

4.

De causa hydropis Gal. lib. 2. de nat. facult. c. 8. & lib. 5. de locis aff. c. 6.

cōr
rod
qst.

- ex illius attractione diuulsio ventriculi, eiusque sensio consequatur.
5. Ad quintum, Non omnia alimenta esse calida, & sicca: Itemque famem ex principali naturæ intentione non esse datam ad reparandum siccum sed humidum pingue, quod natui caloris pabulum est; dici nihilominus famem appetitum calidi, & sicci; facta ad sitim comparatione, ut interpretes exponunt; quia si in commune loquamur, cibus, qui fame expetitur, calidior est, & siccior, quam potus, circa quem sitis versatur.
6. Ad Sextum, saporem & alimenti suauitatem non pertinere per se primo ad famem, sed tãquam cibi condimentum, ut docet Aristoteles lib. 2. de anima cap. 3. text. 28. ut enim natura in cæteris rebus ad actiones promptè exercendas voluptatum illecebram conciliauit, sic & in cibi usu saporum delectationem adhibuit. Nec obest, quod animantia plerumque delectationis gratia cibos confectentur: sat enim est ex primario, præcipuoque instituto auctoris naturæ non esse operationes propter voluptates, sed è conuerso voluptates gratia operationum, ut annotauit Ferrariensis lib. 3. contra gentes cap. 26.

Famem datã
ad instauran-
dum humi-
dum pingue.

Delectationes
operationũ
gratia.

Solutio pri-
arg. contra
defini. sitis.

2.

3.

4.

Magnitudi-
ne pulmonis
confultũ qui
busdam auis-
bus contra si-
tim.

Ad primum eorum, quæ cõtra sitis definitionem allata fuere, dicendum poculenta, nec omnia, nec quouis modo spectata pertinere ad sitim; sed ea, quæ frigida, & humida sunt, vel quæ saltem alterum eorum vendicant, & qua talia. Quomodo vinum non ut calidum est, sed quatenus humidum ad sitim spectat, eamque extinguit. Ad secundum licet frigus non concurrat per se ad opera vitæ, per se tamen expeti tanquam id, quod calorem modificat, & ea commoda, quæ supra recensuimus, præstat. Ad tertium, humidum aqueum, si modum excedat, natium calorem perimere; si autem moderatè adhibeatur, esto eidem calori aduersetur, non parum emolumentum afferre animantibus, quatenus efficit, ne humidũ à calore præproperè absumatur. Ad quartum animalia, quo calidiora, eò; cæteris paribus, siti vehementius vrgeri: auibus autem rapacibus, quæ plus habent caloris, cõsultum fuisse à natura contra sitis frequentiam, ac molestiam magnitudine pulmonis attracto aere refrigerantis subiectum os ventriculi, à quo solo septo membraneo dirimitur. Quia enim aues præda victitantes expeditiores ad volatum esse oportebat, conueniens fuit hac illis ratione potũ suppleri, ne liquoris assiduè hausti pondere grauarentur.

Quod frigus
non concur-
rat per se ad
opera vitæ
Galen, 2. de
causa sympt.
c. 3. Auicenn.
Fen. 1. primi
doctr. 6. c. 3.
Valles. lib. 5.
Contr. Me-
dic. & phil.
c. 11. Veg. ad
cap. 6. libri
Art. Med.

Q V Æ S T I O VI.

C V I V S M O D I E S S E
oporteat alimentum.

A R T I C V L V S I.

P R O P O S I T I D V B I I
explanatio.

DE alimento latè differit Aristoteles lib. 8. de hist. anim. à cap. 1. vsque ad 13. & lib. 2. de gener. anim. cap. 4. & lib. 2. de part. anim. cap. 3. & lib. 2. de anim. à text. 44. Hippocrates in lib. de alimento. Galenus tribus libris de facult. aliment. & in lib. de attenuante victus ratione, & in lib. de bonis & malis succis. Albertus magnus opusculo de nutritione cap. 1. Theophrastus lib. 2. de causis plant. cap. 9. Rondeletius lib. 1. de piscibus. Auerroes lib. 5. colliget. Aduerte alimentum debere esse tum simile rei viuenti, quàm nutrit, tum dissimile. Quod duobus modis intelligi potest; vno, vt ante concoctionem dissimile sit, & per concoctionem fiat simile; quod tradit Aristot. lib. 8. Physic. cap. 7. text. 55. & hoc lib. cap. 5. text. 38. & lib. 2. de anima cap. 4. text. 45. Alterò, vt etiam antequam decoquatur, vtrumque horum ei conueniat, & partim simile sit, partim dissimile: si enim alimentum ante decoctionem esset omnino simile, non oporteret decoqui; quia inter omnino similia nō datur actio: si autem esset omnino dissimile, ita vt ab eo, propter affectionū discrepātiā, natura, & conditio viuentis prorsus abhorreret; decoqui ab eo non posset: quia id, quod tale est, nequid alteratrice facultate vinci, & ad conuersionem accommodari. Et verò cum non solum viuens agat in alimentum, sed etiam alimentum in ipsum viuens; docet Galenus lib. de simplic. medicam. facult. cap. 1. discrimen esse inter alimentum, & medicamentum, quòd hoc, quātale, magis agat, alteretque subiectum; minus autem patiatur, & nutriat; illud contra magis patiatur, & nutriat, quàm alteret. Vnde vt plurimum quanto aliqua plus agere possunt, quàm pati; tanto à ratione alimenti longius abscedunt.

ARTICVLVS II.

OBIECTA, EORVMQVE
refutatio:

ERit tamen, qui probare contendat inter alimentū antequam decoquatur, & rem, quæ nutritur, non exigi eam, quam diximus, similitudinem, & conuenientiam; quod multa sint omnino dissimilia, & contraria viuentibus, quæ tamen in eorum alimentum cedunt. In primis enim struthio indiscreta auiditate quælibet sibi obiecta deuorat, ac ferrum ipsum decoquit. Deinde quædam animantia vescuntur cibis venenatis, vt viperæ scorpionibus teste Aristotele lib. 8. de histor. anim. cap. 19. & sturni cicuta, coturnices veratro, anates bufonibus, galinæ araneis, & scorpionibus, ciconiæ, sues, & species quædam pelicani serpentibus; itemque vespæ, quo alimento mortiferos ictus faciunt. Quin & foeminam quandam veneno nutritam commemorat Auicēna; & aliam in Colonia Agrippina se vidisse narrat M. Albertus, quæ araneorum

Animantes,
quibus vene-
nosa in fa-
bulo sunt.

Gal. 6. de fa-
nit. tuenda
2. Auerr. 8.
Physic. com.
55. Athena-
goras in or-
rat. de resurr.

Cælius lib.
16. c. 11. Plin.
lib. 10. c. 1.
Fernelius lib.
2. de abditis
reum cau. &
in lib. de
suct. & hum.
c. 1. Scaliger
exercit. 23.
in Card.

nearum aucupio mirificè oblectata aleretur. Fama est etiam à quodā Cambaia rege filium veneno educatum, qui adultus adeò factus sit venenosus, vt muscæ, quæ eius cutim suctu perstringerent, turgidæ interirent. Sed illud antiquius, & vulgatius, quod de Mithridate rege Põti referunt Plinius lib. 25. nat. hist. cap. 2. & Aulus Gellius lib. 17. notitium Attic. cap. 16. videlicet eum sic veneno assueuisse, vt ei nullum postea nocuerit. Vnde illud Martialis lib. 5. epigram.

Profecit potò Mithridates sæpe veneno
Toxica ne possent sæua nocere sibi.

Pro solutione horum aduertendum est alimenta, quæ vni viventiu speciei conueniunt, sæpe alteri accommodata non esse; & interdum, quod vni est alimētum, alteri esse venenum ob temperamentorum diuersitatem. Immo & alimenta ipsa propter soli, regionisque dissimilitudinem nonnunquam ingenium, & conditionem mutare solent, vt obseruat Plutarchus in eo libro, quem inscripsit; de facie, quæ apparet in orbe Lunæ. Cuius rei celebre est exemplum malus Persica in natio solo, hoc est in Perside, venenata, quam Persæ, cum aduersus Romanos dimicarent, aliquot Italiae locis inseruerunt sperantes eius poma præsentaneo veneno hostibus interitum allatura. Sed multò secus accidit; quia soli mutatione venenum omne deposuere, vt refert

Columella.

Columella de cultu hortorum lib. 10. hisce carminibus.

Quæ barbara Persis
Miserat, vt fama est, patrijs armata venenis,
Ambrosios præbent succos oblita nocendi.

Deinde aduertendum consuetudinem, vt in cæteris fere rebus; ita in ratione victus, & alimenti miram habere vim teste Galeno in libro de assuetudinibus; adeò vt ab Aristotele 7. lib. Ethic. cap. 10. dicatur similis naturæ; & ab Eueno poeta, cuius carmina eodem loco in eam sententiam citantur, appelletur natura: à Galeno autem lib. 2. de motu musculorum, natura aduentitia. Vt ergo Aristoteles in problematis sect. 21. problemate 14. consuetudine fiunt alimēta suavi gustui; & vt Hippocrates 2. de rat. vict. acutorū context. 33. ait, vnusquisque eos cibos, quibus frequenter vtitur, facilè tolerat, & si haudquaquam boni fuerint natura, & è contrario cibos infuetos, licet mali non fuerint, agrè fert. Ac non in alimentis solum hoc accidit, sed in venenis etiam, vt experientia comprobauit, adeò vt qui se ijs assuefacit, non lædatur.

Quod si quis opponat nõ videri consuetudinem in hisce nature operibus vim suam exercere posse, quemadmodum neque lapidi, qui sursum proicitur, vllam indit facilitatem ad superiorem locum capeffendum, quantumlibet ea proiectio repetatur. Occurrendum diuersam esse vtrobique rationem. Alimenta enim sic conuertuntur in substantiã

Cælius lib. 11. c. 13. Galenus de alimentorum facult. & 3. simpl. med. Matiholus super Diosc. lib. 3. c. 1.

Auerr. in prologo lib. 3. Physic. lege quoque eundem 5. colliget. c. 22.

Ruellius 1. lib. de natura stirpiū c. 111. Galenus lib. 2. de alim. facult. & 3. de symptomatum causis.

De consuetudinis vi Plutarchus in lib. de liberis educ.

Hipp. de alim. facult.

Quod vni alimentum, alteri venenum.

Consuetudinis vis.

Obiectio.

Dilatio.

rei

rei viuentis, vt etiam agant in ventriculum, ipsumque suis qualitatibus afficiant, & ex parte sibi similem reddant. Quoniam vero à simili non fit læsio, postquam longo vsu, & assuetudine, ventriculus cū his, aut illis cibis, aut etiam cum veneno affectionum conuenientiam cognitionemque obtinuit; simul consecutus est, vt ab his alioqui natura sua contrarijs, & noxijs non læderetur. Non ita verò in lapide res habet, siquidem nullam motu accipit qualitatem, qua paulatim ad ascendendum inclinetur.

His ita cōstitutis facile est ad obiecta respōdere. Nam quod ad struthionem attinet, nihil mirum si insita vi, & proprietate ea decoquit, quæ ab alijs ob temperamenti dissimilitudinem seu talis proprietatis defectū decoqui non possunt. Venenosus autē cibus quædā brutæ animantes absq; noxa vescuntur; quia quæ alijs venena existunt, eis sunt alimenta. At quod in specie humana quidā veneno impunè vixerint, id ad consuetudinis vim referri debet. Quæ tamen cōsuetudo nō aliter ab eis induci potuit, quàm sūpto ad prima initia veneno in quantitate admodū parua, ita vt præoccupata virtute stomachi eius efficacitas ad cor nō pertingeret: vel etiā præsumptis remedijs; quod Mithridatem fecisse auctores prodiderūt, vnde ex his antidotis vnū ab eo Mithridaticū dicitur. De quo Galenus lib. de theriaca ad Pisonē cap. 29. & lib. 1. de antidotis cap. 1. & lib. 2. eiusdē operis cap. 52. vbi etiā exponit, quæ ratione Mithridates à Romanis obsessus, cum potius mori vellet, quàm in eorū potestātē venire, bis venenū hauserit; nec tamen eo interierit, quo tñ epoto filia, quia assuetæ illi nō erant, cōfestim exanimatæ sunt.

Refutatio obiectionum.

De consuetudine venena sumendi.

Mithridates hausto veneno interire non potuit.

Gellius lib. 17 noct. Att. c. 16
Cælius lib. 11. cap. 13.

QVAESTIO VII.

AN ELEMENTVM, REI viuentis alimentum esse queat, necne.

ARTICVLVS I.

ARGVMENTA IN PARTEM, quæ affirmat.

Alimenti nomen bifariam accipitur. Vno modo pro eo, quod iam rite decoctum est, vt in rei viuentis substantiam concedat. Altero, pro eo, quod per os, vel per id, quod oris vice fungitur, idoneam ad alendum corpus præparationem subiturum hauritur, vt panis, arborum fructus, aliaque id genus. Proposita controuersia de alimento secundum posteriorem notionem intelligenda est. Nam secundum priorem satis liquet elementum pro alimento esse non posse, cum nihil

Duplex accipio alimentis.

Hippoer. lib. de alim. Galenus lib. 2. nat. facult. c. 14.

in viuentis substantiam commutetur, nisi alteratricis facultatis ministerio præeunte, quo scilicet alimentum cum re aucta cognationem, & similitudinem assequatur.

Primū arg.

Videtur igitur affirmatiua pars quæstionis in singulis elementis ostendi posse. In primis nanque vniuersum stirpium genus terra nutritur, cum inde fibris, ac radicibus pabulum trahat. Quin & ex animalibus talpæ, & serpentum nonnulli terram edunt, proindeque ex ea nutriuntur, & gliscunt. Ac lupos etiam terra vesci docet Aristoteles lib. 8. de hist. anim. cap. 5.

Plinius lib. 20
nat. hist. c.
72.

2. Argum.

Secundò. Animalia in aquis degentia capiunt ex aqua alimentum, imò & terrestria, quæ aquam bibunt: igitur elementum aquæ cedit in rei viuentis nutrimentum. Quod & palam docet Aristoteles in probl. sect. 1. probl. 13. cur, inquit, mutationem aquarum grauem; aeris verò non grauem esse affirmant? An quod aqua corporibus alimentum est; aer autem nullum exhibet alimentum?

3. Argum.

Tertiò. Compertum est quædam animalia aere vesci, ac viuere; igitur aer est alimentū. Antecedens ostenditur, quia perhibent Chamæleontē annum integrū in ediam tolerare, & vbi auram hiatu excepit, & occlusit malas, turgere ei vētrem. Quin & obuersum ad solem haurire radios, eosque conuersione hiantē sequi; videlicet quia cocto, quàm

De Chamæleonte.

Tertullianus

crudo aere libentiùs vescitur. Sunt etiam, qui eum non modò aere ali, sed etiam nullo prætereà cibo vti arbitrentur, vt Tertullianus in lib. de Pallio. Sic enim ait; Chamæleon ieiunus semper & indefectus, oscitans vescitur, follicans ruminat, de vento cibos. Quod etiam cõfirmat

Plinius

Plinius lib. 8. nat. hist. cap. 33. solus, inquit, animalium nec cibo, nec potu alitur, nec alio, quàm aeris alimento. In vita quoque Artaxerxis scribit Plutarchus auiculā esse in Persis nomine Rythacē, quæ vento, & rore

Plutarchus d
auicula Rythace.

alitur. Item in Africa monstrū esse dicitur (vernacula lingua Haijt nominant) quod esitare nemo vnquam aspexit. Secū enim mapalibus inclusum barbari periculum eius rei facturi detinuerunt. Itaque ventorum afluuio viuere credunt. Nec de belluis tantum, sed de hominibus etiam similia auctores prodiderunt. Affirmat enim Rondeletius lib. 1.

De Democrito.

de piscibus cap. 13. quendā Romæ annos quadraginta sola aeris inspiratione nutritum fuisse. Præterea Indorū quandam gentem narrat Plinius lib. 7. cap. 2. ad extremos fines Indiæ circa fontes Gangis absque villo cibo, potuq; halitu tantū & odore, quē e pomis, floribusq; captēt, sustentari. Ferunt & Democritum Abderitanū philosophū mellis, seu panis calidi odore vitā quatruiduo sustētasse. Quod si odor sustētat, cur non aer? Patet igitur aerem animalibus p nutrimento nonnunquā esse.

4. Argum.

Postremo, Vt tradit Aristoteles 5. lib. de hist. anim. cap. 19. & Plinius lib. 11. nat. hist. cap. 36. in ærarijs fornacibus Cypri insulæ peninata bestiolæ paulò muscis grandioribus maiores per ignem saliant, quod si inde volatu paulò longiore abscesserint, emoriuntur. Igitur cū hæc animalia in igne viuant, eodem quoque alentur: atque adeò videtur ex dictis concludi nullum esse elementum, quod alicui viuentium generi pro alimento non sit.

Idē scribit de Salamandria Aelianus lib. 2. c. 3. Plinius lib. 10. c. 67. Olympiodorus in 4. Meteo.

ARTI-

ARTICVLVS II.

DVBI SVPERIORIS

Explicatio.

Proposita dubitationi aliquot assertionib⁹ respondendū est. Prima sit. Omnia viuentia dici possūt aliquo modo ex elemētis nutriri, saltē remotē. Hæc probatur, quia viuētia aut ex elemētis, aut ex mistis nutriūtur: mista vero constāt ex elementis saltē virtute. Quare cū elemēta in mistis contineātur, etiam dū mista mistis nutriūtur, vt cumq; dicētur ex elemētis nutriri, licet non proximē, & immediarē.

Prima assertio.

Secunda assertio. Nullum elementum per se, & in suo naturali statu constitutum potest esse alicuius rei viuentis alimentum. Hæc assertio est Aristotelis lib. 2. huius operis cap. 8. text. 49. & lib. de sensu, & sensili cap. 5. & aliorum philosophorum communis; probaturque ex eo, quia cū alimentū debeat viuenti simile, cognatumque reddi, tale esse oportet, vt eius qualitates à viuento ipso infringi, & ad convenientem mediocritatem reduci possint: at elementa pura, & in suo naturali statu, non ita se habent; cū qualitates obtineant viuenti repugnantes, ac longē potentiores, vt ignis summum calorem, aqua summum frigus. Item quia vt Aristoteles in lib. de sensu & sensili cap. cit. ait, & ex ijs, quæ superius à nobis tractata sunt, iam liquet, in omni concoctione ex eo, quod nutrit, superfluunt recrementa. Hæc autem in elemento puro, quod vndique sibi simile est, esse non possunt.

2. Assertio.

Tercia assertio. Nihil prohibet aliqua elementa extranaturalem statum posita, & inuicem confusa effici quorundam viuentium alimentum. Huius assertionis veritatem probat experientia. Constat enim herbas, stirpesque terra, & aqua inuicem coniunctis enutrirī, vt superius argumentabamur, docetque Aristoteles libro de sensu & sens. cap. 5.

3. Assertio.

Quarta assertio. Licet quoduis mistum secundum potentiam remotam dici queat alimentum cuiuslibet viuentis; non tamen secundum potentiam proximam tale est. Hæc quoad priorem partem ostenditur, quia nulli misto ex parte materiæ, quæ ad omnes formas indiscriminatim se habet, repugnat assumere tandem formam, quam obtinet verum, propriumque alimentum cuiusque viuentis. Quo pertinet, illud Lucretij lib. 2.

4. Assertio.

Quippe videre licet cunctas res vertere se se:
Vertunt se fluij in frondes; & pabula læta
In pecudes: vertunt pecudes in corpora nostra
Naturam: & nostro de corpore sæpe ferarum
Augescunt vires, & corpora pennipotentum;

Lucretius.

Auerroes 2. Collig. c. 19. Galen. lib. 4. de vsu part. cap. 5.

Plutarchi lib. de causis nat. c. 2. Alex. in suo 1. de an. Rondeletius lib. 1. de pisc. c. 11. & 13.

Posterior pars assertionis inde patet, quia id tantum dicitur alimētum alicuius viventis, quod ab eo immutari, & decoqui potest: hoc vero non omnibus mixtis convenire, palam est.

Responsio ad
argumēta su-
perioris art.

Argumenta autem superius adducta nihil contra ea, quæ à nobis asserta sunt, conficiunt. Tantum enim probant elementa non pura, sed mutuò commista interdum nutrire, quod de herbarum, stirpiumque genere monuit Aristoteles lib. huiusce operis secundo cap. 8. text. 49. idemque suo modo de talpis, serpentibus, & aquatilibus intellige: nempe non ex sola terra, aut aqua; sed ex terræ, & aquæ colluvie, saltem interdum, sustentari. Nam quæ vno simplici nutrirī videntur, multis nutriuntur docente Aristotele loco citato, maximè cum elementa apud nos nequaquam pura, & syncera existant, ut alibi aduertimus. Similiter dicendum animantia, quibus aerem pro alimento esse perhibent, non ali puro, aut solo aere, sed aliorum corporum permissione concreto; si tamen ita alantur. Nam Chamæleontem, quæ multo solo aere nutrirī scripserunt, observatum iam est muscarū etiam aucupio vivere. Qua de re Iulius Scaliger exercitatione 196. in Cardanum. Ioannes, inquit, Landius in vltima Syria cum esset, ait se vidisse vnum è quinque, quos emerat, Chamæleontibus, linguæ repentino, momentaneoque iaculatu muscam, quæ in eius esset pectore, legisse. Propterea illius à se dissecti linguam narrabat inuentam palmi longitudine cavam, inanem. In summa tanquam acetabulum, cum mucō, quo prædam tolleret. Id nouum sanè ijs, qui solo vento vivere hætenus existimarunt. Hæc Scaliger. Quod autē Rondeletius memorat, si ita accidit, non naturali sed diuina virtute accidit.

In problema
tis ad lib. de
cælo.

Chamæleōtē
aucupio mus-
carum vivere

Odores non
nutrire.

Quod attinet ad odorem, in primis, si is propriè fumatur, id est, pro qualitate, quæ odoratu percipitur, certum est non posse esse alimentum; cum alimentum ad substantiam reparandam comparatum sit; proindeque substantiam esse oporteat, ut Aristoteles ait lib. de sensu, & sensibili cap. 5. Si verò accipiatur pro fumida exhalatione, nec eo modo potest in rei viventis nutrimentum cedere, ut Aristoteles loco citato cōfirmat, Pythagoreos contrariæ opinionis assertores coarguens tum alijs rationibus; tum ea, quia alimentum trahitur à ventriculo, odor autem com meat in caput, vbi olfactus sensorium residet. Quare licet odor reficiendo spiritus cerebrum foueat, & ad sanitatem, ac vires aliquid momenti afferat; non tamen nutrit; quidquid ea de re historici prodiderint, existimaritque Guilielmus Parisiensis in suo Sacramentali, vbi inquit fumidam exhalationem posse nutrire.

De pyraustis.

Argumenti autem à pyraustis desumpti duplex solutio est, altera, quam in nostris problematis ad calcem librorum de cælo attulimus, quæ negat pyraustas in igni vivere; asseritque Aristotelē id referendo tantum, non asserendo pronuntiasse, maximè cum idem Aristoteles lib. 5. de hist. anim. cap. 19. tradat nullum animal in igne vivere: altera, quæ id concedit, non ita tamen, ut eiusmodi bestiolarum puro, solo vè igni, sed lapidum, quæ ibi coquantur, materia permixto alantur.

Quod item
Salamandra
nondum vivit
in igne dixi-
mus in no-
stris probl.
post lib. de
cælo ex Dios-
coride, Gal-
& D. Th.

Q V Æ S.

QVAESTIO VIII.

VTRVM ANIMALIA SANGVINE
prædita solo sanguine nutriantur.

ARTICVLVS I.

VRIVSQVE PARTIS
argumenta.

Lege Galeni
I. de tempera
mentis.

Differuimus supra de alimento remoto, nunc de proximo
agendum erit. Non est autem quæstio de omnibus in vni-
uersum animantibus, cum notum sit, traditumque ab Ari-
stotele lib. 4. de hist. anim. c. 1. alia prædita esse sanguine;
alia non, sed de ijs tantum, quæ sanguinem habent. Quanquam
id, quod de sanguine statuerimus, pronuntiandum; quoque sit de eo, quod
in exanguibus sanguini proportionem respondet. Pro negatiua parte
hunc in modum nonnulli argumentantur. In corpore animalis quæ-
dam membra sunt calida, ut cor: quædam frigida, & humida, ut cere-
brum, & spinæ medulla: quædam sicca, ut ossa: quædam exanguia, ut
cartilagine, arteriæ, & nerui. Item alia referunt naturam sanguinis, ut
hepar, & caro; alia flauæ bilis, ut pulmo; alia atræ, ut splen: alia pituitæ,
ut cerebrum. Igitur cum vnumquodque simili nutriatur, ut ex Aristo-
tele hoc in lib. cap. 5. text. 38. alijsque in locis, superius docuimus: cumque
fieri non possit, ut vnus, idemque sanguis ad tantam membrorum varie-
tatem se se effingat: alia danda erunt in animali nutrimenta, singulis
partibus idonea. Secundo, Reliqui humores etiam nutriunt. Non igitur
solus sanguis nutrimentum est. Antecedens probatur: quia in venis,
quæ sunt alimenti conceptacula, omnes humores continentur, ut in
sanguine, qui è venis elicitor, conspicuum est. Tertio, Nihil trahit ad
se nisi id, quo alitur, cum tractio sit propter membri allicientis vtilita-
tem, alioqui citra finem operaretur: atqui vtraque vesicula tam atræ,
quam flauæ bilis, trahit ad se hos humores: ergo ijs alitur. Quarto, san-
guis, docente Aristotele. 3. de hist. anim. cap. 19. nullibi præterquam in
corde extra venas continetur. Igitur si solus sanguis nutrit, vel mem-
bra omnia erunt venæ, vel aliquod membrum nutritionis beneficio ca-
rebit, quorum vtrumque à vero abest. Quinto, Negari non potest ven-
triculum ex chylo nutritionem capessere; chylus autem sanguis non
est, cum hic in hepate conficiatur. Ergo non omnia membra sanguine
aluntur. Probatur maior, quia aut ventriculus aliquid sibi ex chylo
retinet, & ad hepar reliquum transmittit, aut nihil; si aliquid, igitur
eo nutritur; si nihil sequitur dum sanguinem à iecore expectat, famem

Primum argu-
pro parte ne-
ga;

2. argum.

3. argum.

4. argum.

5. argum.

non minus, quàm antea sentire; quod experientia repugnat, cū cibus ventriculo conceptus mox saturet, & appetentiam sedet.

Primū argu.
pro parte af-
6.

2. argum.

3. argum.

4. argum.

Pro altera verò parte, quòd sanguis sit commune alimentum, quo animantia nutriuntur, ostendi potest. Primum, quia id suadet ipsa corporum structura, & compositio, in qua videmus vtriq; bili, vt recrementis ad nutritionem inutilibus, propria conceptacula seorsum destinata esse; at sanguinis vasa per totum corpus fundi; vtiq; vt inde omnia membra pascantur. Secundò, quia alimentum datum est à natura ad tuendam vitam, quæ cum in humido, & calido consistat, oportet alimentū calidum esse, & humidum; eiusmodi verò est sanguis. Tertio, cū cibus nō sumitur, sanguis deficit; cū sumitur, augetur: quod si alimenta bona sint, sanguis integer est; si praua, vitiosus; solum ergo sanguinē, vt cōmune alimentum ex cibo natura instituit. Quarto, vt docet non solum Aristoteles in lib. de sensu & sensibili cap. 4. sed etiā Galenus 1. de aliment. facul. alimentum debet esse dulce; sed ex omnibus humoribus solus sanguis dulcedinem obtinet; quia flegma insipidum esse dicitur, bilis amara, melancholia acida. Ergo ex omnibus humoribus solus sanguis nutrit.

ARTICVLVS II.

Q V Æ S T I O N I S explicatio.

Prima cōclu.

His in vtramque partem disputatis duplici conclusione controuersia decidenda est. Prima sit, è quatuor humoribus solus sanguis est commune membrorum alimentum, nec alius è reliquis tribus per se, ac seorsim acceptus nutrit. Hæc est non solum Aristotelis lib. 2. de partibus anim. cap. 3. & 4. & lib. 1. de gener. anim. cap. 19. & lib. 2. eiusdem operis cap. 4. Auerrois 2. Collect. Alexandri in suo primo lib. de anim. & aliorum Peripateticorum; sed Medicorum etiā communis, probaturque argumentis proximè adductis. Propter quæ tamen haud negandum est pituitam, quæ quandam sanguinis adumbrationem habet, facile continentium membrorum calore decoqui, & ad expressam sanguinis naturam deduci, atque ita alere: imò & nonnihil tam ex ipsa non dum in sanguinem versa, quàm ex flaua, & atrabili pariter cum sanguine in membra immediatè commutari, quasi per accidens ob admistionem, & coniunctionem cum sanguine, qui ab his recrementis, etiam integra valetudine, omni ex parte abiungi nequit, vt iam supra monuimus.

2. concl.

Secunda conclusio. Non omnia membra sanguine proximè nutriuntur. Hæc est non medicorum tantum, sed etiam Aristotelis lib. 3. de hist. anim. cap. 5. vbi ait certū esse nervos humore albedo, & glutinosa nutrirī, & lib. 2. de part. anim. cap. 6. vbi inquit ossa ali medullis. Quod

Ioannes Gf-
dau. lib. de
morte & vit.
q. 14.

scri-

scripserat etiam Hippocrates in libello de alimento. Quod item de quibusdam alijs membris tradunt medici. Peculiaris autem controuersia est de ventriculo vtrum ne chylo nutriatur, an non. Sunt qui id omnino negent, tum ob alias rationes, tum quia teste etiam Galeno lib. 3. de temperament. cap. 1. alimentum antequam conuertatur, necesse est obire prius tres decoctiones. Occurrunt tamen aduersarij negantes intelligendum id esse de membro primæ decoctionis, quod ex tota massa optimam sibi portionem seligere valet, & bonitate partis selectæ, si quid incommodi ex anticipata conuersione oriri posset, cõpensat. Quidam, è quorum numero est Dinus in suis quaestionibus, aiunt ventriculum propria, ac ingenta sibi vi, chyli partem in sanguinem vertere, eaque ali. Sed hi contra commune placitum negant formam sanguinis à iecore tribui. Auicenna prima primi doctrina 5. summa. 5. cap. 2. ait externam ventriculi tunicam sanguine, internam chylo, quem tangit, enutrir; argumento, quod ea facies magnam habet cum chylo temperamenti similitudinem, vt ex albenti vtriusque colore apparet. Hæc sententia, seu potius eius fundamentum à quibusdam ex eo refellitur; quia compertum est vtramque membranam, seu tunicam ventriculi eadem natura, & complexione præditam esse. Zoar lib. 2. tract. 5. cap. 1. & Auerroes 2. colliget. cap. 9. asserunt partem superiorẽ ventriculi chyloso succo; inferiorem, quæ crassior est, magisque sanguinea, transmissio à iecore sanguine ali. Sed hos anatomica inexperience fefellit; quandoquidem in ventriculo, saltem humano, constat imam partem nec magis sanguineam, nec magis crassam esse, imo tenuiorem. Alij ducti extremo argumento, quod proximo articulo pro negatiua parte attulimus, absolutè affirmant ventriculum ali chylo. In his sũt Galenus lib. 3. de facult. cap. 13. & lib. 6. de placitis cap. 14. Peramatus lib. de anim. facult. cap. 7. Vallesius lib. 2. cõtrou. Med. & Phil. cap. 3. alijque nonnulli.

Nobis in hac opinionum varietate statuendum videtur, primò quidem ventriculum aliquam chyli portionem vendicare, atque in propriam substantiam vertere, vt vltimum illud argumentum videtur cõcludere, sed eundem postea ex sanguine ab hepate remisso vberiore capere nutritionem. Habet enim ventriculus venas haud parùm conspicuas ex iecinore ad se pertinentes, & directas, per quas eiusmodi sanguinem, vt reliqua membra, ad se alliciat, vt Auicenna decima tertia tertij cap. 1. Fernelius lib. 6. suæ Physiologiæ cap. 1. demonstrant. Nec natura eas venas aut frustra, aut ad alium finem, quam ad ventriculi nutritionem dedit.

ARTICVLVS III.

SOLVUNTUR ARGVMENTA

primi articuli.

Expli

Lege Vesaliũ
lib. 5. d. hum.
corp. fabr. c.
3.

An ventricu-
colus chylo
alatur.

Dinus.

Auicenna.

Zoar.
Auerroes.

Respon-
sio ad
dub.

Solut. primi
arg. pro prio
ri parte que
sti.

D. Gregorius
Nyss.

Similitudo.

Solut. 2.

Solut. 3.

Solut. 4.

Responſio ad
alia argum.
eiusdem art.

Ventriculū
ali ex par-
te chyloſo
ſucco.

EXplicanda nūc sunt vtriusq; partis argumēta quaten⁹ ijs, quæ a nobis cōclufa sunt, aduersari videbuntur. Ad primū dicimus nō debere impossibile existimari vnum, eundemq; sanguinem tantam membrorum varietatem alere: præsertim cū illa non essentia, sed accidentaria solū ratione differant, & vnumquodque eā sanguinis particulam, quam ad se allicit, pro ratione sui temperamenti commutet, sibiq; accōmodet. Quod D. Gregorius Nyssenus in lib. de hominis opificio cap. 30. declarat apta quadam similitudine aquæ, qua hortus varijs arboribus, herbisq; confitus irrigatur. Nam quemadmodum idem aquæ humor in vitem, in pyrum, in platanum, in amaracum, in violā, in lilium, aliaq; eiusmodi pro ratione & natura eius, ad quod perlabitur, conuerti solet: & in alijs quidem purpurascit, in alijs rubescit, alio vè colore pingitur: in his amarorem, in illis dulcedinem concipit: in quibusdam ad vtilem, in alijs ad inutilem succum demutatur: sic idem sanguis ossi applicitus (inter media tamen medulla) in os dureſcit; carni iunctus carnis recipit mollitudinem. Atque ita suo modo res habet in cæteris. Quod verò quædam membra cū recrementitijs humoribus nonnullā cognationem habere videantur, non ex eo est, quod ijs alantur; sed quod cū ijs in aliquot accidentibus aliūde similitudinem contrahant. Quo modo lien, quia melancholiam continet, atro colore inficitur. Ad secundum negandum est antecedens cū ea tamen obseruatione, quam ad primam superioris articuli conclusionem adhibuimus, respondendumq; quod iam alibi diximus, nimirum in venis animantium integra fruuentium valetudine parum admodum ex flaua, & atra bile contineri; atque adeò parum de ijs, etiā mistim cum sanguine, in substantiam rei viuētis cōuerti: morbi autē tēpore, cū ijs humoribus, in quos sanguis corrūpitur, venæ scatent, abstinere sese ab illis nutritiuam, vt à materia inutili ad conuersionem. Ad tertium neganda est maior, dicendumq; vtriusque bilis vesiculā attrahere ad se humorem sibi peculiarem, non vt eo alatur, nec ob priuatam suam vtilitatem, sed ad repurgandum sanguinem, atque ob ea commoda, quæ supra recensuimus, proindeq; eiusmodi attractionē non frustra esse, sed optimi finis gratia. Ad quartum dic cū venæ multiplici propagine, & ramulis diffusæ totum corpus pererrent; in oēs partes sanguinē trajicere, & distribuere posse; etsi nō oēs venæ sint, quandoquidem vnaquæque particula è vicina venula succum proleſtat. Quintum argumentum concludit id, quod ad calcem superioris articuli decreuimus.

Quod attinet ad argumenta, quæ pro sententia Aristotelis adducta sunt, rectè probant commune, & ordinarium membrorum alimentū esse sanguinem: quod non obstat, quominus aliqua membra, vt ossa, & nerui proximè nutriantur humore quodam medio, in quem sanguis demutatur, qui humor dulcorem, & humiditatem, caloremq; ad alēdum conuenientem obtinet; & si hæc non ex æquo in omnibus membris requirantur. Nec itē obstat, quominus ventriculus chyloſo succo alatur, tum quia dici potest non fuisse locutum Aristotelem de primæ conco-

Leg
sect
9

Leg
lib. 4
rat. 3
10
hac
10
logi
ut. v

Auer.
le. c.
et. 2. r.
2. c. 3. G.
1. de fa
80.

concoctionis membro, quod propriae necessitati primū subuenire par erat: tum quia etiam ventriculus sanguine ab hepate per communem distributionem misso ex parte sustentatur. Neque dictis postremo officit, quod Aristoteles 2. de part. anim. cap. 4. alijsque in locis non solum docuit sanguinem esse alimentum, sed esse vltimum, proximūve alimentum: proximum enim appellavit non ad excludendum mediū humorem inter sanguinem, & nonnulla mēbra, sed ad discrimen inter cibum, qui ore capitur, qui non proximum, sed remotū alimentū est.

Explicatur
locus Arist.

QVAESTIO IX.

VTRVM SIT NECESSE

omne viuens nutriri, an non.

ARTICVLVS I.

DISSOLVTIO CONTROVERSIÆ;

& argumenta, quibusea oppugnari possit.

Incipimus de alimento, nunc de nutritione, quæ circa ipsum versatur, disceptandum erit. Philosophorum omnium consensu receptum, firmatumque est naturalium rerum vitam, vt non semel diximus, in calido & humido accommodata qualitate, & quantitate sibi mutuo respōdentibus, contineri. In calido, quia calor est omnium vitalium functionum opifex; in humi-

Humidū caloris pabulū.

do, quia humor pabulum est caloris. Oportet autem hunc humorem pingue, ac viscosum esse, non tenue; quia pinguis bene cohaeret, & diutius calorem fouet; tenuis facile dissipatur, & resoluitur. Atque hinc est, quod aquatilia, licet humoris copia præ alijs animantibus abundet, breuioris tamen vitæ sunt, quam terrestria, & volatilia: videlicet, quia illa humido aqueo, & tenui; hæc viscoso affluunt. Hinc etiam est, quod inter plantas oleaceæ, & quæ resinam fundunt, quia humido pingui redundant, viuaciores sunt; breuis autem æui cerasus, & malus persica, aliæque eiusmodi arbores. Oportet etiam calidum, & humidum proportione quadam sibi attemperari: quia si calor nimirum excedat, confestim depopulabitur, ac resoluet humidū: si ite humiditas magno excessu vicat, calorē suffocabit, vt in lucerna videmus.

Aquatilia breuioris cui.

Porro cum calor ignea acrimonia humidum cōtineret ad interitū rapiat, contemperationem illam, sine qua vita constare non potest, nisi aliunde provideatur, dissoluturus: cum præterea circūfluis aer, aliæque externæ causæ in viuentium corpora desæuiant, ac prædictum humidū frequenter exiccent, orta hinc est viuentibus necessitas alimenti,

Vnde necessitas alimentū.

Lege Arist. sect 3 probl. q. 5.

Lege Arist. lib. 4. de generat. anim. c. 10 & que de hac rescripti in 9 to lib. de logu. & breui. viii.

Auer. 6. c. 1. le 7. c. 4. Ani c. 2. 1. doct. 2. c. 3. Gal. lib. 1. de sanit. tu 90.

quo humidi iacturam, fluxumque materiae resarciant. Quod, quia per nutritionem fit, patet necessum esse omne viues nutriri. Et vero sic viues nutritione eget, ut nutritio proprie accepta ei duntaxat conueniat, docente Aristotele lib. 2. de anima cap. 4. text. 46. & 49. caeterisque philosophis; patetque ex eo, quia propria nutritio est conuersio alimenti in substantiam rei viuentis effecta virtute animae. Quare neque ignis, neque lapides, aliaue eiusmodi, quae apposita materia augetur, proprie, sed translative nutriri dicuntur.

D. Tho. lib.
2. de anim.
text. 46.

Obiectio 1.

Verum obijciat aliquis. Calor non agit in humidum. Igitur humidum non diffluit actione caloris ipsum exiccantis, & absumentis. Probatur antecedens, primo, quia si calor ageret in humidum, dissolueret se ipsum, sui que interitum moliretur. Nam cum nimium exesa, & dissipata humidi substantia non sit apta calori fouendo; necesse est, ut dum sensim humidum atteritur, calor quoque pariter obsolescat, ac pereat;

2. Obiect.

non aliter quam lucernae ignis consumpto oleo. Secundo, quia vel calor ageret in humidum efficiendo immediatè siccitatem, vel calorem, quem humidi exhalatio, atque adeo siccitas consequitur. Primum non est dicendum, quia calor non nisi à calore, siccitas à siccitate proximè oritur. Nec etiam secundum, quia cum calor, & humiditas non sint ab se disiuncta; sed in eadem subiecti parte confideant, pars actu calida seipsam calfaceret; atque idem in se, & in simile sibi ageret, quod fieri

3. Obiect.

non posse progressu patebit. Tertiò, quia non videtur fieri posse, ut vnus, idemque calor praepararet materiam ad formam viuentis, dum alimentum coquit; & aliunde quatenus humidum carpit, ad interitum

4. Obiect.

sive abscissum eiusdem formae materiam disponat. Quartò, quia si calor humidum arefaceret, corpora calidiora breuioris essent vitae; & maribus foeminae magis longaeuæ essent, & quae minus exercentur corpora; cum calor viris acrior sit, idemque exercitis corporibus augetur. At vero mares diutius viuere ostendit Aristoteles in lib. de longit. & breuit. vitae cap. 2. & Medici corpora exercitatione vegetiora, firmioraque fieri testantur.

Mares diutius viuunt.

ARTICVLVS II.

RESPONSIO AD SVPERIORA ARGUMENTA.

Diuersae opinionones de actione calidi in humidum.

Recentium philosophorum nonnulli, quorum meminit Theophilus in 2. de anima ad text. 45. superioribus argumentis victi manus dedere, aientes humidum non à calore viuentium corporibus, aut eorum spiritibus inhaerenti, sed à causis externis absumi, praesertim ab aere circumfluo. Alij rati alimentorum formas manere actu in mixtis asserunt partes igneas agere in terrestres, & aeras, sicque humidum à calore, qui in diuersa subiecti parte insit, de populari. Alij, etsi putent

Prohae 2. op.
lege Gal. in
lib. de Maral.
cap. 31.

elemen-

Teget
2. d. 1
3. H
et. o
form

elementa virtute duntaxat in mixtis residere; ponunt tamen duplicem calorem, vnum igneum, cælestem alterum, aiuntque humidum ab illo depasci, ab hoc foueri. Et hæc quidem omnes solutiones excogitatæ ab ijs fuere ad tuenda diuersa munia, & effecta, quæ in viuentibus apparent, nec ab eodem calore videntur administrari posse. Sed nobis earum nulla placet. Non prima, quia communi philosophorum dogmati aduersatur, negatque viuentia interitus sui causam in se habere. Non secunda, quia, vt sequenti libro patebit, elementa potestate tantum in mixtis permanent. Nec denique tertia, quia distinguit in viuentibus duplicem calorem, quem in vnum, eundemque coire, progressu ostendemus.

Quare nostra sententia est calorem in spiritibus tam congenitis, quam influentibus, qui animati non sunt, confidentem agere in partes humidi animatas, quæ ab spiritibus situ distinguuntur, (& hæc prima causa vim habet in solis animantibus in quibus duntaxat spiritus inveniuntur) simulque calorem inhærentem in vna portione humidi animati agere nonnunquam in vicinum humidum: & in idem quoque frequenter vsque ad dispendium sæuire tum fuliginem, & vapores excrementitios, qui in viuentium corporibus ex caloris nutritione remanent; tum alias causas externas, præsertim circumfusum aerem, vt aduertit Galenus libro 6. aphorif. cõment. 59.: nunquam tamen calorem, qui in eadem parte, ac situ cum humido est, in idemmet humidum agere; alioqui effugere non possumus, quin dicamus idem in sui omnino simile agere, vt secunda ratio, qua antecedens argumenti superius propositi confirmabatur, planè conuincit.

Obiter hic aduerte viuentia posse interire ab intrinseco, etiam absque actione agentis peregrini, quod ipsa à nativo temperamento deturbet, eisque necem moliatur, quia fuligines illæ, & vapores, quos diximus, in ipso viuente orti, ei que familiares, dum huc, illuc quasi liberè in corpore vagantur, partium temperiem mutare, atque euertere possunt. Quod præstant etiam non infrequenter quatuor vulgati humores orti in viuente, ei que similiter domestici. Vnde nobiscum hos, vt internam interitus causam circunuehimus. Neque obstat quod ij solis insint animantibus, cum reliqua etiam viuentia ab intrinseco extingui possint. Non, inquam, obstat, quia in alijs quoque viuentibus inueniuntur succi quidam ijs humoribus, vel eorum aliquibus proportionem respondentes, qui simili ratione perniciem afferre queunt: esto nulla pars informata forma viuentis, dum est in sua naturali temperie, ac nisi ab ea deiciatur, alteri parti noceat, vt alibi hoc in libro differuimus.

Nunc difficile non erit argumentis satisfacere. Ad primum respondet Fernelius in libro de spiritu & innato calido cap. 8. & Theophilus primo de anima ad textum 66. nihil mirum si calidum conseruare se desiderans, se ipsum interimat, non enim per se, & ex instituto in sui perniciem agitur, sed ex accidēte, quatenus absumit pabulum, quo

Dilutio

Vera opinio

Galenus

Quo pacto viuentia ab intrinseco intereant.

Dilutio 1. ob

lectionis.

Dilui. 2.

3.

4.

Corpora, que
plus excercē-
tur, cur sint
viuaciora.

exhausto extingui vnà cum eo necesse est. Adde etiam nō eandem partē
sibi interitus causam esse, vt paulo ante constituimus. Præterea
eam direptionem fieri etiam à partibus inanimatis. Ad secundum di-
cendum calorem agere in humidum primò calefaciendo, secundariò
per euaporationem desiccando, nec tamen idem in se, aut in simile age-
re, vt iam ex dictis constat. Ad tertium eundem specie calorem, qua-
tenus animæ instrumentum est, materiam disponere ad animæ intro-
ductionem, rursusque eundem non per se, sed vna cum alijs causis hu-
midum exoluentibus disponere ad interitum, abscissum vè animæ.
Quod minimè mirandum est; præsertim in accidentibus, quorū actio
propter concursum diuersorum agentium in effecta diuersa, atque etiã
repugnantia non rarò degenerat. Ad quartum corpora calidiora, &
quæ magis exercentur, viuaciora esse: illa, quòd ob innati caloris vim
melius decoquant alimenta, & maiorē humidī copiam reparent; hæc,
quia propter recrementorū vacuitatē, vberius etiam nutriuntur; quas
ob causas viri magis longæui sunt, quàm fœminæ. Ita verò licet calor
humidū consumat; non inde tamen sequitur, vbi plus est caloris, ibi
humidū ob assiduam resolutionē magis deficere: nisi forte id non res-
pondeat proportione calido, vt antecedenti articulo præmonuimus,
quod tamen in viuacioribus respondet.

Consule Gra-
bi. in tract. de
restaur. humi-
di Zimaram
in theor. pp.
31.

Q V Æ S T I O X.

V T R V M V I V E N S

quandiu viuit nutriatur.

A R T I C V L V S I.

V I D E R I N O N

semper nutriri.

Argumenta
pro parte ne-
gatiua.Aristot.
Auicenna.
Albertus.

Quod viuēs nutritionis beneficio nō semper fruatur,
ostendi videtur, in primis multorū animantiū exē-
plis. Namq; vt refert Aristoteles lib. 6. de hist. anim.
cap. 30. & lib. 8. eiusdē operis cap. 17. vrsa dies cir-
citer quadraginta latet sine cibo, ac per id tempus
adeò pinguescit, vt mouere se facilè nequeat. Item
stelliones, & crocodili flumiatiles, ac nōnulli serpen-
tes teste eodē Aristotele 8. libro proximè citato cap. 15. & Auicenna.
7. de anim. & M. Alberto lib. 22. de anim. tract. 2. per hyemem nihil
alimenti capiunt. Quod etiam affirmat Aristoteles de gliribus, addēs
eos per id tempus multum pinguedinis comparare; quorū vnus apud
Martialem in xenijs ita de se canit,

Lege etiã Plī.
lib. 3. de Na-
tu. hist. c. 25.
M. Alber. in
sum. de homi-
n. tract. de nu-
tr. & lib. 7.
de anim. tra-
ct. 2. c. 3.

Tota

Tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo
Tempore sum, quo me nil, nisi somnus, alit.

Item ferunt in Brasilia regione aviculam esse, quæ rostro ex arbo-
re suspenso sex integros menses sine pabulo degit, ijsque decursis quasi
è morte ad vitam redit, vnde indigenæ suscitatum vocant. Nec de bel-
luis tantum; sed de hominibus etiam his similia leguntur. Albertus enim
lib. 7. de anim. ait vidisse se Coloniae mulierem, quæ interdum totos tri-
ginta, interdum viginti dies in ediam toleraret: & in summa de homine
tract. de nutrit. inquit foeminam quandam quadraginta dierum spatio
à cibo abstinuisse. Et alium quendam similiter trimestri spatio nihil
sumpsisse alimenti refert Medina lib. 2. suæ Parænesis cap. 7. Portius
quoque puellam Germanam narrat per biennium sine cibo vixisse; &
Aponensis 10. problematum ad finem asserit se à viris probatæ fidei ac-
cepisse, foeminam in Normandia sua tempestate fuisse, quæ annos decem,
& octo nihil gustarit. Videtur igitur manifestum non semper vivens,
dum vita fruitur, nutriri, quandoquidem nutritio sine alimento non
est.

De Brasilia
auc.De quorun-
dam inedia.

Item qui morbo eo laborant, quem atrophiam, id est nutritionis
priuationem dicunt, carent nutritionis munere, vt asserit Galenus
lib. 3. de Symptom. causis. Ergo saltem hi non nutriuntur. Postremo,
Natura cæteris facultatibus per interualla otium, & quietem largitur;
& quidem prouidè, ac sapienter; tum quia iucunda est rerum vicissi-
tudo. Tum quia, quod caret alterna requie, durabile non est. Verisi-
mile igitur videtur etiam altricem vim nonnunquam iusto otio potiri,
ac ferriari; alioqui breui tempore defatigabitur, & languescet. Accedit
testimonium Aristotelis lib. de somno & vigil. cap. 5. vbi ait potentiã,
& instrumenta operandi, si diutius operi insistant, quiete indigere: &
lib. 2. de anima cap. 1. vbi docet, animam quandoque esse in actu primo,
qui est veluti somnus, & relaxatio ab opere; interdum in actu secundo,
qui est quasi vigilia & functionum administratio.

Galenus.

Iucunda rerum
vicissitudo.

Aristoteles.

ARTICVLVS II.

VIVENS QVANDIUVVIVIT
nutriri; nec superioribus argumentis
oppositum concludi.

Nihilominus, vt rei viventis substantia vi caloris, & aliarum causa-
rum, de quibus supra egimus, perpetuò dissipatur: itane breui
intereat, perpetuam esse eius instaurationem oportet: quod cum
ministerio nutritionis fiat, consequens est, vt vivens, quandiu vivit, nu-
triat. Quæ est assertio Aristotelis hoc in lib. cap. 5. text. 41. & lib. 2.
de anima cap. 4. text. 47. & lib. 3. cap. 12. text. 59. & de somno, &

Conclusio.

vigilia cap. 1. vbi ait facultati nutrienti non obrepere somnum. Item Aphrodisæi in suo primo lib. de anima vbi inquit vacationē à sensuū, officio, somnum; ab altrice facultate, mortem esse. Item Auerrois 8. Phys. com. 20. Auicennæ 6. de anim. Magni Alberti 2. part. sum. de homine in tract. de nutritione, D. Thomæ 2. contra gent. cap. 97. Ferrariensis in commentarijs eiusdem loci, & aliorum philosophorum communis.

Capr. in 4.
d. 44. quæst.
vnica. art. 3.
Aegid. quodl.
3 q. 12.

Aduertunt autem interpretes, cum vis nutritiua varijs modis, multiplicique decoctione prius alimentum præparet; deinde conuertat, non esse opus, vt quoad ipsam conuersionem semper in actu sit; quia non oportet quouis tempore habere iam dispositum, quod conuertat: fat ergo est in opere versari, vel quoad aliquam è tribus præuijs decoctionibus, vel quoad munus conuertendi in substantiam, vel etiã quoad actionem attrahendi, vel quoad eam, qua, deficiente alimento, calor si nihil aliud suppetat, in ipsamet substantiam viuientis conuertitur, eamque assiduo morfu vellicat, vt ait Aristoteles cap. 2. de longitudine, & breuitate vitæ.

M. Albertus
in sum. de
hom. tract.
de augment.

Ad primum verò argumentum pro contraria parte respondemus eiusmodi animates abstinere tunc ab externo alimeto; non tamē propterea nutritionem intermittere; quia, vt docet Auicenna, aluntur per id tempus pituita, seu concreti, & indigesti humoris colluie iam antea coaceruata, quam ob inertiam caloris admodum lentè decoquunt. Eamque inertiam fouet tum collecti humoris frigiditas, tum etiam quies diuturna; solent enim tunc ea, animantia penè mortua in latibus decumbere, aut alibi sese continere; ideoque vrsi postea soluti quasi vetero segnitie, quam in speluncis contraxerant, Ari herbæ esu castigant, caloremque excitant, vt tanquam ex ferijs ad laborem redeat. Docet autem Magnus Albertus loco ante citato iccirco tunc prædicta animantia affluentius pinguescere; quia obtuso, & eneruato calore humorē, quo pascuntur, vix conficere & immutare valent proindeque ipsum in aruinam, & adipem conuertunt. Quod de horum animalium nutritione diximus, similiter pronuntiandum erit de illis foeminis, quas in argumento retulimus; si tamen vera narrant, idque naturæ vi accidat: quod tamen de Normandica foemina nequaquam verisimile est.

Vt ex his
multa frico.
re pereat Ga
lenus in Aph.

Ad secundum argumentum dicendum est, eos, qui ex atrophiam, vel etiam ex lenteria male habent, non prorsus cessare à nutritione: dici tamē eius munere priuari, quod ægtè admodum cibum decoquant. Ad tertium naturam non tribuisse otium altrici facultati, propterea quod eius opus totius vitæ fundamētum sit, quo sublato viuens in occasum ruit. Cur autem hæc potentia non lassetur eo modo, quo pleræque alia corporis vires, ac proinde alternam quietem non deposcat: causa est, quia fatigatio, vt Albertus Magnus inquit, in eas tantum facultates corporis cadit, quæ agunt per applicationem agentis; quomodo se habet v. g. potentia, qua animal loco mouetur. Non autem, quæ operantur per modum naturæ, vt nutritiua: quanuis hæc etiam à contrarijs

trarijs

Solutio arg.
pro parte ne
gatua.

Vt vrsi vetrici
segnitie
castigent.

De ijs qui
atrophiam seu
lenteria la-
borant.

Cur facultas
altrix non las-
setur.

trarijs repatiendo debilitetur, progressuque ætatis frágatur, & hebescat. Lege D. Thomam. i. p. quæst. 119. art. 1. ad 3.

Q V Æ S T I O XI.

VTRVM ALIMENTVM PER NV-
tritionem in veram substantiam rei, quæ
alitur, commutetur.

A R T I C V L V S I.

MAGISTRI, ET ALIORVM
quorundam sententiæ.

Stans quæ-
stionis.

NON excitatur quæstio de toto alimento, quia vt ex ijs, quæ à nobis superius disputata sunt, planū est, bona eius pars in recrementa, & fœces abit. Igitur tantummodò in controuerſiam adducimus, num saltem aliqua alimenti portio conuertatur in substantiam rei viuentis, ita vt verè, proprieque ad illius integritatem pertineat. Magister sententiarum libro 2. dist. 30. eiusque frater auctor historiae Scholasticæ c. 73. & Hugo Viêt. de sacramentis, parte 6. cap. penult. arbitrati sunt animum cuiusque hominis vindicare certam omnino, præfinitamque materiam, quam solam tanquam partem naturæ humanæ informare possit, nēpe eam, quæ à prima mundi origine in Adamo extitit, & ab illo particulatim in posteros ducta, & propagata est: ita vt in quolibet homine sua portiuncula accepta ex illa communi massa toto vitæ tempore eadem permaneat, nulla externa, aut noua substantia in eam transeunte; sed ita vt illa met in se ipsa augeatur & multiplicetur. Itaque alimentum non adhiberi ad refarciendum materiæ fluxum, sed tanquam naturæ fomentum, id est, vt actioni caloris resistat, sicuti aurifices cum aurum igne liquefaciunt, admiscere ei plumbum solent, ne absumatur, & in vapores abeat. Atque hoc modo volunt humanorum corporum multitudinem à primi hominis corpore deriuatā fuisse; idque tantū, quod ex Adamo lege propagationis accepimus, in cōmuni resurrectione ad vitam esse reuocandum: quod autem ex alimento accreuit, tanquam superfluum deponendum; quia tunc natura humana ad immortalitatem traducta, nullo externo natiui caloris fomento ad conseruandam vitam indigebit.

Probat autem Magister suam sententiam tum auctoritate, tum ratione. Auctoritate; quia vt Christus Dominus Matth. 15. & Mar. 7. docuit, omne, quod in os intrat, in ventrem vadit, & in secessum

Explicatū
opinio Ma-
gistri & alio-
rum.

Ratio Magi-
stri.

emittit

emittitur. Quæ verba indicant nihil alimenti in rei substantia manere. Ratione; quia is, qui in infantia moritur, resurget cum ea mole corporis, quæ esset in ætate perfecta habiturus. (Si enim ei aliunde supplementum quærendum foret, non cum suo, sed cum alieno corpore ad vitam rediret): hoc autem non aliter fiet, quam multiplicata diuinitus materia. Ergo simili multiplicatione per vim naturæ facta existimandū est humana corpora vitæ progressu dilatari & augeri.

Confirma-
tio.

De instauratione
humidi.

Potest quoque eadem Magistri, sententia inde probari, quia nisi Socrates eandem materiam fixam, perpetuamque seruaret; cum eius essentia ex materia, & forma coalescat; sequeretur assiduo materiæ dispendio in singulas horas essentiam mutare. Præterea, quia si alimentū succedit in locum humidi primigenij, quod effluxit; poterit aliud humidū æquè bonum, aut etiam melius reuocari. Cur enim non possit, hausto præsertim valde salubri, & vitali cibo? at hoc si admittamus, nihil iam erit, cur negemus posse illum, qui senio confectus est, in iuuentam efflorescere, & in multas seculorum ætates vitam producere. Item natura efficit vnūquodque faciliore modo, quo valet, simulque rerum dignitati obnixè consulit; at qui expeditius est, & ad hominis præstantiam magis appositum ex sola natiua materia, quam ex aduētitiâ incrementum. Non igitur, hominis substantiam alimentum adauget, aut se illi in vnū corpus agglutinat. Postremo, quod humana corpora prius in Adamo extiterint, & ex illa quasi communi massa, decisa, successione generationū ad posterios traducta, sint, vt Magister affirmat, videtur planè significare D. Augustinus lib. 10. super Genesim ad litt. cap. 19. vbi ait nos non modo secundum seminalem rationem, sed etiam secundum corpulentam substantiam in Adamo fuisse.

D. August.

Sententia A-
lexandri.

Fundamētū
huius senten-
tiæ.

Magistri opinionē ante ipsum ex parte inuexerat Alexāder Aphrodisæus, referente Auerroë hoc in lib. ad text. 38. putauit enim & si rebus viuentibus noua portio materiæ per nutritionem accedat, priori que adhærescat; tamen eam materiam, quam à principio anima subiit, eandem omnino absque dispendio perseuerare, eamque potissimum ad essentiam rei pertinere. Differt autem hæc sententia à priori, quia (vt alia discrimina omittamus) non adhibet cibum ad retundendam solūmodo comprimendamue natiui caloris vim, sed etiam ad coagmentanda & augenda corpora. Item quia alimenti materiam denuò accedentem non facit omnino alienam ab essentia rei, quæ nutritur. Fundamentum Alexandri videtur fuisse, quod putaret animam necessarium & indissolubilem ordinem habere ad primæuam materiam, ita vt extra illam neque functiones suas administrare, neque in vnus compositi naturam coire possit. Quare oportebit semper talem materiam in eodem homine sartam tectamque seruari.

ARTICVLVS II.

SUPERIORVM SENTENTIA- rum confutatio.

CAETERUM tam hæc Aphrodisæi, quàm illa Magistri positio à veritate deflexerunt, ac primum, quod alimentum in rei nutritæ substantiam verè cõmutetur, concedunt philosophi, & theologi communi assensu, Plato in conuiuio, Aristoteles hoc in libro cap. 5. & 2. de anima cap. 4. D. Augustinus in lib. de vera religione cap. 40. & de Genesi ad lit. lib. 2. D. Gregorius Nyssen. in libro de opificio hominis cap. 2. & lib. 4. de viribus anim. D. Damascenus cap. 7. suæ philosophiæ, D. Nemesius in lib. de natura hominis cap. 23. Lactantius in lib. de opificio Dei cap. 11. D. Thomas 1. part. quæst. 119. art. 1. D. Bonauentura in 2. dist. 30. quæst. 2. Alësis 2. part. quæst. 8. memb. 2. art. 1. Magnus Albertus 2. part. sum. de homine quæst. de potentijs vegetatiuis, & in 4. dist. 44. art. 7. eiusque discipulus Vdalricus lib. 4. suæ summæ cap. de generat. & augment. Item Scotus in 4. dist. 44. quæst. 1. Durandus in 2. dist. 30. quæst. 4. Aegidius eadem dist. Maior quæst. 5. Henricus Gand. quodlib 2. quæst. 10. & alij. Idem quoque medici passim confirmant.

Plato.
D. Augusti.
D. Greg. Nyf
D. Damasc.
D. Nemes.
Lactant.

Omisis verò alijs argumentis, quæ in hanc sententiam auctores citati afferunt, hæc in præsentis sufficient. Quidquid fit maius absque nouæ materiæ accessu, aut fit maius per rarefactionem, quo pacto ex vno terræ pugillo gigni possunt decem aquæ, centum aeris, mille ignis; aut quia diuina virtute illa ipsa materia pariter in diuerso situ constituitur. Primo modo planum est non capere hominem incrementa; alioqui quod plus quisque augetur, eo in maiorem abiret raritatem; sicque infantium, quàm virorum corpora, perfectiora essent. Neque secundo, quia nutritio, & accretio non essent naturales functiones, sed supra omnem naturæ vim; atque ita opus naturæ in miraculum verteretur. Non ergo humana corpora eo modo, quo Magister aiebat, nutriuntur, augentur è; sed conuerso in eorum substantiam alimento; quod significauit Aristoteles capit. 5. huius libri textu 41. cùm docuit alimentum nutrire, prout est potentia caro; augere autem quatenus potentia caro quantata est.

Prima ratio.

Aristoteles.

Præterea, alitrix facultas non minùs efficax est in homine, quàm in cæteris animantibus, & stirpiù generibus: atqui in his cõmutat alimentum in veram eorum substantiam; ergo & in homine. Item calidum, quod per totam viuentis materiam fufum est, continenter sæuit in humidum, ipsumque depascitur, vt lucernæ ignis oleum; vnde quo quis senio propior est, eo ei membra magis exiccantur, & inarescunt; ergo fieri non potest, vt materiam, quam quisque accepit à primæua origine, eandem perpetuò conseruet.

2. Ratio.

3. Ratio.

Postremò, actione caloris, & aliarum qualitatum, quarum interuētū fit nutritio, non minùs disponitur materia alimenti ad recipiendā animam, nec minus apta redditur, vt ex ea viuens partiatim cõstet, suasque in ipsa operationes obeat, quàm materia, in quā primò eadē anima virtute seminis introducta fuit (siquidem facultas actiua demandata semini, cùm sit impressiō quædam deriuata ab anima generantis, vt

4. Ratio.

superius docuimus, non maiorem vim sortiri debet ad totum corporis opificium de integro architectandum, quàm anima rei, quæ nutritur ad reficienda membra ministerio potentiaë altricis.) Igitur anima non magis necessarium, aut dissolubilem ordinem habet ad materiam, quàm primo ortu ingreditur, quàm ad illam, quæ per nutritionem accedit, neque illius magis, quàm huius dispendia patietur, cuius oppositum Magister, & Alexander affirmabant,

ARTICVLVS III.

RESPONSIO AD ARGVMENTA
primi articuli.

Nunc argumētis initio adductis respondeamus. In primis verba illa Christi seruatoris, omne quod in os intrat, &cæ. ait D. Thomas 1. part. quæst. 119. art. 1. haud significare nihil cibi in rei substantia manere, sed ex omni alimento aliquid in secessum abire, quia nullum adeo purum est, quin ex eo recrementa, & faeces in aluū deiiciantur. Quod item de infantium corporibus obijciebatur, nihil conficit; sunt enim in resurrectione coagmentanda eis diuinitus corpora ad idoneam magnitudinem, & in statu perfecto, non ex sola materia, quam à parentibus acceperant, sed aliunde. Dicentur nihilominus cum eisdem resurgere corporibus, tum quia totam materiam, quam habuerunt, recipient; tum quia id, quod eis ministerio nutrientis facultatis obuenturum erat, diuina virtus supplebit. Lege D. Thomam 4. contra gent. cap. 81. & in 4. dist. 44. quæst. 1. art. 2. quæstiunc. 4. ad 3.

Pro explicatione secundi argumenti, quo disquiritur, quonam pacto identitas Socratis cum perenni effluxu materiaë cohæreat, aduertendum est ex Magno Alberto, & alijs hoc loco, compositum ex materia, & forma trifariam posse manere idem numero. Primum, si nihil formaë, materiaë uè abiciat; quomodo corpus caeleste semper idem numero est. Secundò, si nihil amittat ex parte formaë; amittat tamen ex parte materiaë per successionem labentis; & in locum eius, quod labitur, nouæ partes similiter succedant, non mutato situ, ordine, figura; quo pacto quilibet homo in tota vitæ periodo idem esse dicitur. Denique si partium tum materiaë, tum formaë iacturam successiuè patiatur, aliasque partes sibi identidem assumat, & prioribus annectat seruato eodem situ, ordine ac figura, vt proximè dicebamus: sicq; animantia imperfecta, quandiu viuunt, eadem censentur. Hoc posito dicendum, etsi materia Socratis continenter labatur, & interdum fortasse contingat, vt in extrema senectute nihil iam eius materiaë, quàm in ortu acceperat, retineat: non proinde tamen dicendum Socra-

Consule D.
Tho. 4. cōtra
gent. c. 81.

Ex qua materia coagmētanda sint in fantibus corpora in resur rectione.

Tripliciter compositum posse manere idem.

De hac re scri-
psimus lib. 1.
Physic. cap. 9
quæst. 5.

Socratem in singulas horas essentiam absolutè mutare, aut senem esse alium à se puero; quia etsi decursu vitæ non maneat omnino idem; manet tamen idem secundo modo. Enim verò præterquam quod eandem essentiam communè, & specificam perpetuò seruat; quod ad indiuidualem attinet, quæ ex hac forma, & hac materia singulari constat, licet ex parte materiæ mutationem subeat; manet tamen eadem continuatione; siquidem non raptim, ac simul ei partes adimuntur; sed per plures abiectiones sibi succedentes modò paulò ante explicato. Quæ de re plura diximus in physicis.

Quo pacto
Socrates tota
vita idem
perseueret.

De hac re scri-
psimus in lib.
de longit. &
breuit. vitæ
cap. 2.

Tertium argumentum attingit difficultatem de instauratione humidi primigenij, quàm longa disceptatione Medici pertractant. Nos vt nunc rem paucis expediamus, respondemus cum Fernelio in lib. de spiritu, & innato calido, cap. 8. nulla viuendi lege, nec vllò quantunlibet exquisito, & salutari alimento posse reuocari humidum æquè bonum, atque id, quod nobis natura ab ipso ortu elaborauit. Nam cum cibus rei viuenti initio coctionis dissimilis sit, necessariò datur inter illum, & rem viuentem reciproca actio, qua humidum à propria habitudine, & temperamento demutatur, & à seipso degenerat, atque in dies fit deterius; non aliter quàm vinum permixtione aquæ. Ita verò calor in humido existens dum alimentum decoquit, agendi assiduitate, & perpessione languescit, ac minuitur, quia simul repatitur. Quo fit, vt substantia rei viuentis pristinum vigorem ex alimento ab se conuerso recuperare non valeat.

Cur nõ pos-
sit instaurari
humidum pri-
migeniũ æ-
què bonũ.

Ad vltimũ dicendũ D. Augustinũ nihil amplius significare illis verbis, quàm & materiã, quæ à parētibus factui suppeditatur (quã vocat corpulentã substantiam), & vim gignendi eorundẽ, quæ est propinqua ratio seminalis, ab Adamo originẽ habere, cũ gen⁹ hominũ ab illo fuerit propagatũ, lōgaq; serie generationũ ab illo naturã vnã cũ eius proprietatibus posteriores acceperint. Ex quo tamen planũ est non rectè colligi materiam omniũ hominũ in primis parentib⁹ re ipsa, atq; actu extitisse, sed virtute ac potestate solum, tanquam in principio effectiuo remoto, vt explicat D. Thomas 1. p. quæst. 119. art. 2. ad 4. & in 2. sent. dist. 30. quæst. 2. art. 2. ad 1. Aegidius eadem dist.

Explicatũ
D. Augustinũ
dictum.

QVÆSTIO XII.

AN TOTO NVTRITIONIS

decursu idem subiectum perseueret, nec ne.

ARTICVLVS I.

QVID ARISTOTELES SIGNIFICARIT
nomine partium formalium, & materialium subiecti.

KK 2

Coma

Prima opi-
nio.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Superiorum
sententiarum
confutatio.

Duae proba-
biliores sen-
tentiae.

Ommune est Peripateticæ scholæ decretum cap. 5. huius libri ab Aristotele traditū id, quod nutritur, manere idem secundum partes formales, non autem secundum materiales. Verū quid Aristoteles hisce verbis significarit, non parua est inter expositores dissensio. Marsilius hoc in lib. quæst. 13. & Albertus Saxonia quæst. 12. nomine partium formalium intelligunt partes porosas, hoc est, eas, quæ sinu suo alimentum

excipiunt, propterea quod secundum has potissimum fit nutritio virtute formæ, materiales verò compactas, ac solidas. Magnus Albertus tract. 3. huius operis cap. 8. Conciliator differentia 56. partes formales nuncupant organicas, vt oculum, manum; in his enim vis, & pulchritudo formæ magis elucet; materiales, non organicas, vt carnem. D. Bonaventura in 2. distinct. 30. quæst. 2. art. 3. Scotus in 4. dist. 44. quæst. 1. Aegidius quodlib. 4. quæst. 13. & in 2. sent. dist. 30. asserunt partes formales esse partes certæ extensionis, quæ per se agere possunt, quod proprium formæ munus est: partes autem materiales esse ijs minores, & quæ per se actionem edere non valent. Alexander apud Auerroem hoc in lib. ad tex. 38. partes formales inquit esse humidum primigenium, siue materiam, in quam primò anima introducit: hanc enim, vt superiori quæst. diximus, putavit fixam, stabilēq; manere, & ab anima semper informari; nomine autem partium materialium intelligit eas partes materiæ, quæ per nutritionem accedunt, quæque perpetuò labuntur.

Superiores omnes sententias vna communis ratio refellit, quòd partes, quas ipsæ vocant formales, non magis, quàm illæ, quas materiales appellant, eadem permaneant. Siquidem & partes porosas, & organicas, & partes certæ extensionis, & humidum primigeniū pari modo absument calor, cæteræque causæ, quæ fluxum materiæ continenter moliuntur. Quare cum Aristoteles dixerit subiectum, quod nutritur, manere idem secundum partes formales, non verò secundum materiales; patet eiusmodi interpretationes ab illius mente, & instituto alienas esse. Easdem coarguit aliud argumentum ex D. Thoma 1. part. quæst. 119. art. 1. & in 2. sent. distinct. 30. quæst. 2. art. 1. ad 1. nimirum quod omnes illæ explicationes, vt attendenti manifestum erit, notionem partium formalium, & materialium solis corporibus animantium accommodant, cum tamen Aristoteles cap. 5. huius libri etiam rebus animæ expertibus, vt lapidi, & ligno eiusmodi partes attribuerit.

Relictis ergo superioribus interpretationibus duæ sunt, quæ probabiliiores videntur, altera D. Thomæ locis citatis, & libro 4. contra gentes cap. 81. Ferrariensis in commentarijs eiusdem capituli, & aliorum existimantium partes formales dici ab Aristotele partes integrantes absolutè spectatas secundum cōmunem essentiæ rationē, materiales verò easdē partes cōsideratas quoad cōditiones individuales: solet

Varias d̄ hac
re opin. com-
memorat Ri-
chat. in 2. d.
30. q. 1. circa
punc. a. 2.

solet enim Aristoteles nomen formæ, & speciei pro communi essentia; nomē materiæ pro singulari natura vsurpare, vt in primo lib. de celo cap. 9. text. 92. Cum ergo cap. 5. huius libri scripsit rem, quæ nutritur, manere eandem quoad partes formales, seu quoad formam, nihil aliud voluit, quàm dum v. g. Socratis caro nutritur, seruari semper eandem communem naturam, & essentiam carnis; esto eius natura singularis fluxu materiæ mutetur.

Altera interpretatio est Auerrois cap. 5. huius libri ad text. 38. aliorumque complurium aientium easdem partes dici formales, & materiales simul; formales, prout constât forma continente materiam; materiales, quatenus constant materia existente sub actu formæ: illas autē manere semper easdem, quia forma non mutatur: has non semper easdem perseverare, quia materia perpetuò resoluitur, hoc autem quo modo accipiendum sit, mox dicemus.

ARTICVLVS II.

QVO PACTO MANEAT,
vel non maneat idem subiectum,
quod nutritur.

His ita constitutis ad quæstionem initio propositam respondendum est cum Aristotele cap. 5. huius libri, eiusque interpretibus subiectum, quod nutritur, toto vitæ tempore manere idem secundum formam; non tamen secundum materiã, siue quoad partes formales, non autem quoad materiales. Et verò si amplectamur explicationē D. Thomæ, quam superiori articulo retulimus, non difficile erit intelligere quanta sit harum partium identitas, vel diuersitas in tota vita, & quo pacto pronuntiandum sit manere idem subiectum, dum res nutritur. Vtique asserendum subiectum quoad partes materiales manere idē continuatione, quoad partes verò formales manere idem absolute: licet enim varietur quoad conditiones indiuiduantes, tamen communis essentia secundum quam præcisè, ita subiectum spectatur, semper est eadem, ac nullam per se mutationem subit. Quãquam ea ipsa communis essentia rerum viventium minus est expers mutationis, quam essentia rerum indissolubilium: illa enim ratione singularium, in quibus continetur, ex accidente mutatur; hæc nec per se, nec ex accidente vllam varietatem admittit.

Si autem Auerrois commentationem probemus, dicendum similiter erit nullum viuens, dum nutritur, manere omnino idem secundum partes materiales; sed duntaxat idem continuatione, vt fuit à nobis antea declaratum; quando quidem eius materia aliarum, atque aliarum partium accessum, & recessum perpetuò sustinet, proindeque mutatur. Quidquid in contrariam partem scripserit Durandus in 2. dist. 30. quæst. 4.

KK 3

& in

Conclusio
quæstionis.

Partes materiales.

& in 4. dist. 44. quæst. 1. aiens dum eadem forma manet in compositō nullo modo variari materiam, etiam quoad partem; quia tota eius identitas substantialis est absolutè à forma. Quam opinionem in primo lib. physic. cap. 9. quæst. 5. art. 2. ex professo impugnaui.

Partes forma
les secundum
Auerroem.

At quod ad partes formales attinet, si agamus de viventibus, quorū animæ indiuisibiles sunt, vt anima hominis, & vt plerique arbitrantur, eliciuntque ex doctrina Aristotelis lib. 2. de anima cap. 2. text. 20. & in lib. de iuent. & senect. cap. 1. omnes animæ perfectorum animantium v. g. equi, & leonis (quod à nobis suo loco probabitur) asserendū erit id, quod nutritur, quoad istius modi partes, hoc est, quoad partes integrantes præcisè prout anima constant, manere omnino idem.

Viventium im-
perfectorum
formæ diui-
duæ.

Quod ex eo planum est; quia animæ insectiles carent partibus, quarum accessione, & decessione subiectum variari possit. Si autem loquamur de viventibus, quorum formæ sunt diuiduæ, vt anima lacertæ, & aliorum animantium imperfectorum, arbitrantur multi hisce formis nullā particulam decedere, aut accedere de nouo, quæ portioni materiæ abeunti, siue aduenienti respondeat; proindeque subiectum ratione earum manere semper idem, quemadmodum de formis perfectorum animantium paulo ante diximus. Hanc sententiam amplexi sunt M. Albertus in opusc. de nutritione tract. 1. cap. 3. & tract. 2. cap. 1. Henricus Gandau. quodlib. 2. quæst. 10. & quodlib. 12. quæst. 36. Durandus in 2. dist. 30. quæst. 4. n. 9. Heruæus eadē dist. quæst. 2. Burleus de intentione formarum cap. 7. & alij. Quod nituntur suadere testimonio Aristotelis, qui, vt aiunt, cap. 5. huius lib. text. 35. docuit impossibile esse partem quanlibet augeri accedente aliquo secundum formam. Quod ex eo etiam potest confirmari, quia si partes formæ in animantibus imperfectis defluerēt, non verè dixisset Aristot. id, quod augetur, manere idem secundū formam, id est, quoad animam: nisi quis dicat philosophum non id de omnibus in vniuersum animantibus; sed de perfectis solū modo pronuntiasse. Quæ tamen responsio parum verisimilis est, cum in hoc lib. de nutritione viventium in tota sua amplitudine disputationem suscepit.

De anima
imperfectorum
animantium.

Oppositum tamen statuendum est cum Scoto in 4. dist. 44. quæst. 1. Bassolio in 2. dist. 30. quæst. vnica. art. 2. Capreolo in 2. dist. 15. quæst. vnica. art. 3. & alijs; nimirum in nutritione imperfectorum animantium abeunte particula materiæ abire simul cum ea portiunculam animæ, quæ illā informabat, similiterque accedente noua portiuncula materiæ aduenire cum illa nouam materiæ particulam. Quod ex eo breuiter concludi potest, quia cum forma animantis imperfecti sit diuidua, atque adeo tota in toto corpore, & pars in parte, accedente materia alimenti, quod conuertitur; aliqua pars illius animæ informabit talem materiā; non eadem, quæ iam aliam partem informabat, alioqui desereret priorem: ergo aliqua pars animæ de nouo producta per generationē partialem. Item cum materia à viuente defluit, vel pars animæ, quæ illam informabat, se se colligit ac replicat supra alias partes, vel perit. Primum non est dandum, quia manerent simul plures partes, ergo

ergo posterius; atque adeò nouæ particulæ formæ animatis imperfecti vnâ cum materia accedunt, & recedunt. Quo patet animantia imperfecta dum nutriuntur, nec secundum formam, nec secundum materiam manere eadem absolutè; sed eadem continuatione, tertio illo modo identitatis, quem superiori quæstione exposuimus. Cùm igitur Arist. affirmavit id, quod nutritur, manere idem secundum formam, dicendū erit non posse id intelligi de animalibus imperfectis, si manere idem secundum formam sit retinere semper eandem prorsus animam sine vlla detractioe vel adiectione.

Ad ea, quæ pro aduersarijs adducta sunt, respondendum est, Aristotelem eo loco, quem pro se afferunt, non asserere esse impossibile; sed potius possibile esse rem augeri accedente aliquo secundum formam; non autem secundum materiam. Sic enim habent verba illius contextus. Partem igitur quamlibet augeri, & accedente aliquo secundum formam quidem est possibile; at secundum materiam haud quaquā; ideo verò ait Aristoteles rem augeri secundum formam, non secundum materiam; quia id, quod augetur, debet esse quid stabile, ac permanēs; tale autem est quoad formam subiectum, quod nutritur, si sit animal perfectū, de cuius nutritione potissimum in hoc libro agitur; tametsi ex ijs, quæ de illa dicuntur, etiam stirpium, & imperfectorum animantium, atque adeò nutritionis in commune cognitio habeatur. Quo patet quid ad alterū argumentum pro contraria sententia adductum respondendum sit. Quam solutionē qui minus probarit, sequatur D. Thomæ interpretationē de identitate subiecti secundum formam, id est, speciem, quæ omnem effugit calumniam. Iuxta quam sententiam dicendum erit non manere in nutritione idē subiectum quoad conditiones individuales, quia in animantibus perfectis non manet simpliciter eadē materia; in imperfectis autem nec eadē materia absolutè, sed cōtinuatione duntaxat, vti superius explicatum fuit.

QVÆSTIO XIII.

QVONAM MODO ACCRETIO, & decretio inter se & à nutritione differant.

ARTICVLVS I.

QVAM VARIE ACCRETIONIS, & decretionis nomen vsurpetur.